

VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2015

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE VHÚ PRAHA

Vážení přátelé,

dostává se vám do rukou výroční zpráva Vojenského historického ústavu Praha za rok 2015.

Tento rok jsme si připomněli významné výročí, a to sedmdesát let od konce druhé světové války, největšího ozbrojeného konfliktu v moderních dějinách lidstva. Vojenský historický ústav Praha tuto skutečnost během celého roku připomínal v mnoha svých aktivitách, a to jak ve sféře muzejní a výstavní, tak v oblasti vědecké práce.

Nejviditelnějším příspěvkem do celé palety akcí byla bezesporu příprava a otevření rozsáhlé expozice v Armádním muzeu Žižkov nazvané V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren. Výstava umístěná v unikátních podzemních místnostech muzea byla otevřena v květnu 2015 za účasti ministra obrany Martina Stropnického a byla široce mediálně reflektována. Stejně tak byla nejširší českou veřejností zaznamenána výstava VHÚ nazvaná 2. světová válka objektivem českých fotografů, která v Jiřském klášteře na Pražském hradě představila desítky dosud neznámých snímků zachycujících průběh celého válečného konfliktu.

Výročí konce války bylo připomenuto i dalšími výstavními počiny, které Vojenský historický ústav Praha připravil sám či v kooperaci s dalšími institucemi. Realizována tak byla výstava připomínající válečné plakáty z let 1939-1945, ale také expozice představující

československé vojenské prapory té doby. V sérii výstav, které VHÚ připravuje v součinnosti s Generálním štábem Armády České republiky, se objevila výstava připomínající Pražské povstání z května 1945 a jeho průběh. V Dolních Vilémovicích, rodné obci parašutisty Jana Kubiše, pak byla ve zdejším muzeu zpřístupněna expozice věnovaná životu a válečnému nasazení tohoto vojáka, jednoho z klíčových aktérů atentátu na Reinharda Heydricha v roce 1942. Expozice je dílem pracovníků VHÚ.

Pokud jde o oblast sbírkových předmětů, v roce 2015 se Vojenskému historickému ústavu Praha podařilo realizovat mimořádně cennou výměnu se Švédskem. Z této skandinávské země bylo do Vojenského technického muzea Lešany dovezeno celkem sedmnáct kusů těžké vojenské techniky, obsahující obrněná vozidla, přepravní vozidla, dělostřelecký materiál atd. Součástí zisku jsou i kanóny značky Škoda, které doplňují již tak unikátní sbírku děl ve VHÚ od tohoto českého výrobce. Z muzejní sféry stojí za připomenutí i významný okamžik vztahující se k historii československého letectví: po letech práce a příprav byl dokončena replika letounu Beta Minor Be-50, stavěná v rámci VHÚ. Letoun se poprvé vznesl na konci května 2015 na letišti v Mladé Boleslavi. K atraktivním přírůstkům leteckých sbírek VHÚ se pak řadí také nadzvukový stíhací letoun MiG-29, který byl na podzim roku 2015 získán výměnou se slovenskou stranou.

Ve vědecké oblasti pokračoval Vojenský historický ústav Praha v pořádání mezinárodních konferencí spadajících do rámce projektu Velká válka, nazvaných Léta do pole okovaná 1914 - 1918. Druhý ročník „1915 – noví nepřátelé, nové výzvy“ se odehrával v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu České

republiky a vedle odborníků z České republiky, včetně pracovníků VHÚ, zde prezentovali své příspěvky i vědci ze Slovenska, Maďarska, Polska či Rakouska. Můžeme také zmínit, že celý projekt získal v daném roce oborové ocenění na třináctém ročníku české Národní soutěže muzeí Gloria Musaealis.

Odbornou činnost našich vědeckovýzkumných pracovníků bychom zde mohli doložit i velice početnou řadou publikací, které v roce 2015 vyšly a které významným způsobem rozšířily poznání o mnoha aspektech české i světové vojenské historie. Za všechny tyto publikace můžeme zmínit například výpravnou práci věnovanou historii Kanceláře prezidenta republiky; za tuto práci také byli její autoři z VHÚ oceněni.

Četné aktivity Vojenského historického ústavu Praha směřují rovněž do sféry vzdělávání a práce s mládeží a dětmi. Ke klíčovým projektům nadále patří edukativní program Operace Historikon, dále byla rozvinuta interaktivní hra Tajemství vojenského kufříku, která se tentokrát vážala k druhé světové válce. Žáci i studenti se opět zapojili a výsledkem byly ojedinělé literární příběhy, sepsané na základě skutečných podkladů vztahujících se k osudům českých vojáků i občanů za druhé světové války.

Jako již tradičně se v roce 2015 uskutečnily i naše veřejné akce, publikem oblíbené: otevírání muzejní sezóny v Leteckém muzeu Kbely, otevírání sezóny ve Vojenském technickém muzeu Lešany, letní Tankový den a následný podzimní Dětský den v Lešanech. Armádní muzeum Žižkov přivítalo účastníky Dne válečných veteránů, žižkovské i kbelské muzeum se opět připojilo k programu Pražské muzejní noci a oběma institucemi prošly za jediný den a noc desítky tisíc návštěvníků.

Rád bych při této příležitosti poděkoval všem pracovníkům Vojenského historického ústavu Praha za práci, kterou v profesně náročném roce 2015 odvedli. V souvislosti se sedmdesátým výročním koncem druhé světové války před námi stálo neobyčejné množství akcí, při jejichž úspěšné realizaci jsme se často museli vyrovnávat s časovým tlakem. Jsem ale přesvědčen, že jsme tyto úkoly zvládli a že Vojenský historický ústav Praha významným způsobem přispěl k důstojnému připomenutí konce druhé světové války. Je mou povinností poděkovat zde také Ministerstvu obrany, které nám vytváří dobré podmínky pro naši práci. Stejně tak bych chtěl vyjádřit svůj dík zástupcům Armády České republiky, vědeckých institucí, muzeí a klubů vojenské historie, bez jejichž podpory a spolupráce by naše činnost nebyla možná. Poděkování patří také všem státním i soukromým subjektům, které nás podporují. A můj díky patří pochopitelně i všem návštěvníkům a příznivcům Vojenského historického ústavu Praha z řad nejširší veřejnosti.

plk. Mgr. Aleš KNÍŽEK, ředitel Vojenského historického ústavu Praha

OBSAH

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA	6
1.1 Služby veřejnosti	7
2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA	8
2.1 Organizační struktura a personální obsazení	9
3 HISTORIE VHÚ PRAHA	12
3.1 Vznik Památníku osvobození	12
3.2 Útlum a nový rozvoj	13
4 KOMISE VHÚ PRAHA	14
4.1 Komise vojenských tradic a symboliky	14
4.2 Výstavní komise	16
4.3 Sbírková komise a akviziční činnost	16
4.3.1 <i>Reprezentativní výběr nejzajímavějších přírůstků roku 2015</i>	20
5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY	26
5.1 Sbírkové fondy VHÚ Praha	26
5.2 Oddělení správy muzejních sbírek	29
5.3 Preventivní ochrana a ošetření sbírek	30
6 KNIHOVNA VHÚ PRAHA	33
6.1 Historie knihovny VHÚ Praha	33
6.2 Fondy knihovny VHÚ Praha	34
6.3 Činnost knihovny VHÚ Praha v roce 2015	35

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST	40
7.1 Výzkumné projekty	40
7.2 Konference pořádaná VHÚ Praha	41
7.3 Konference s účastí pracovníků VHÚ Praha a přednášková činnost	42
8 PREZENTAČNÍ ČINNOST	44
8.1 Kalendárium	44
8.2 Návštěvnost	46
8.3 Armádní muzeum Žižkov	47
8.3.1 <i>Historie</i>	47
8.3.2 <i>Stálá expozice</i>	48
8.3.3 <i>Výstava</i>	50
8.3.4 <i>Akce pro veřejnost</i>	51
8.3.5 <i>Edukativní program - Operace Historikon</i>	53
8.3.6 <i>Interaktivní online hra – Tajemství vojenského kufříku</i>	58
8.4 Letecké muzeum Kbely	62
8.4.1 <i>Historie</i>	62
8.4.2 <i>Stálá expozice</i>	64
8.4.3 <i>Výstava</i>	67
8.4.4 <i>Akce pro veřejnost</i>	67
8.5 Vojenské technické muzeum Lešany	69
8.5.1 <i>Historie</i>	69
8.5.2 <i>Stálá expozice</i>	70
8.5.3 <i>Akce pro veřejnost</i>	76
8.6 Ostatní expozice VHÚ Praha	80
8.7 Výstavní činnost VHÚ Praha	82
8.8 Časopis Historie a Vojenství	87
9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST	90
STÁTNÍ VYZNAMENÁNÍ ŘEDITELI VHÚ PRAHA	95
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY	96

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je muzejní, vědeckovýzkumné a knihovní zařízení Ministerstva obrany České republiky. Jeho posláním je – ve smyslu platných legislativních norem – soustavně a cílevědomě shromažďovat písemné a hmotné památky především k dějinám českého i československého vojenství a armády, odborně o tyto fondy a sbírky pečovat, vědecky je zkoumat, zpracovávat a zpřístupňovat je veřejnosti.

Výsledky této práce prezentuje VHÚ Praha především v muzejní a výstavní činnosti, dále v knihovnických službách, v knižních a časopiseckých publikacích, na vědeckých konferencích a seminářích, v historickém servisu vojenským útvarům, ústavům a zařízením a ve službách veřejnosti.

Nejdůležitější součástí VHÚ Praha jsou muzea a výstavní prostory. Jde o Armádní muzeum Žižkov, Letecké muzeum Kbely, Vojenské technické muzeum Lešany a další externí výstavní prostory.

Vědeckovýzkumná činnost VHÚ je prioritně zaměřena na zkoumání a dokumentaci historie českého a československého vojenství včetně problematiky I., II. a III. odboje.

VHÚ Praha je členem komisí Mezinárodního výboru muzeí (ICOM) a Mezinárodní asociace muzeí zbraní a vojenské historie (IAMAM) při UNESCO.

Hlavním úkolem VHÚ Praha je péče o muzejní sbírky podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. VHÚ Praha odborně zpracovává sbírky a zpřístupňuje je veřejnosti ve stálých expozicích a příležitostných výstavách. Provádí také restaurování a konzervování sbírkových předmětů. Ze zákona je garantem udílení povolení k vývozu militarií. Je zároveň garantem ochrany v oblasti vojenské historie v rámci Armády ČR i mimo ni. Komise Vojenských tradic a symboliky vytváří, posuzuje a schvaluje jednotlivé znaky a bojové prapory vojenských útvarů a zařízení v Armádě ČR. VHÚ Praha dále poskytuje odborné služby státním orgánům, právníkům a fyzickým osobám, zpracovává vědecké studie a expertizy.

1.1 SLUŽBY VEŘEJNOSTI

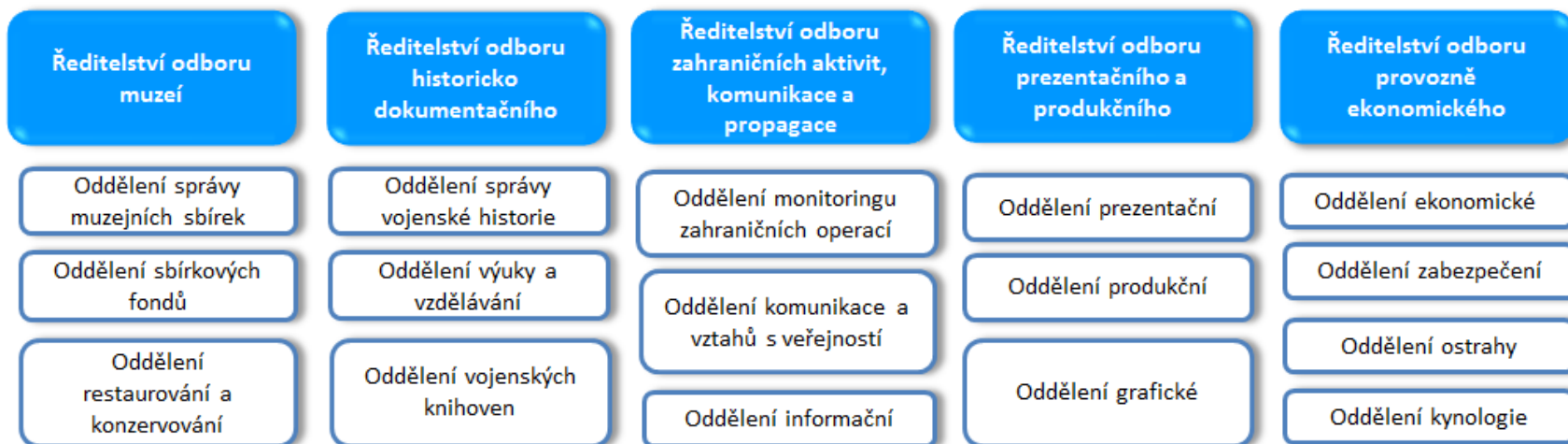
Vojenský historický ústav Praha poskytuje veřejnosti za podmínek stanovených obecně závaznými a interními právními předpisy zejména následující služby spočívající v:

- bezplatném přístupu do muzeí VHÚ;
- pořádání či spolupořádání tematických či stálých expozic nebo výstav sbírkových předmětů;
- pořádání pravidelných i nepravidelných muzejních programů;
- pořádání tematických přednášek a konferencí;
- veřejném předvádění sbírkových předmětů, jejich vzhledu popřípadě funkce, na akcích pořádaných nebo spolupořádaných VHÚ;
- výpůjčkách sbírkových předmětů, za přesně stanovených podmínek;
- pořádání kulturních a vzdělávacích programů;
- vydávání periodika Historie a vojenství;
- vydávání neperiodických publikací, sborníků a edic;
- zpřístupňování knihovních dokumentů ze specializovaného knihovního fondu VHÚ a poskytování dalších knihovnických a informačních služeb;
- poskytování informací o sbírkách, které spravuje, o připravovaných expozicích, výstavách, muzejních programech a vlastní ediční činnost;
- zpracování odborných posudků, expertiz, stanovisek a pojednání v oborech své činnosti s využitím sbírek, které spravuje
- poskytování informačních služeb souvisejících s předmětem činnosti;
- vydávání osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, k vývozu předmětů kulturní hodnoty z území České republiky na dobu určitou nebo trvale.

2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je organizačně tvořen ředitelstvím a pěti specializovanými odbory.

Ředitelství VHÚ Praha

2.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Organizační struktura vojenského zařízení VHÚ Praha a personální obsazení ke dni 31. 12. 2015:

ŘEDITELSTVÍ VHÚ PRAHA

Ředitel VHÚ Praha: plk. Mgr. Aleš Knížek

Zástupci ředitele VHÚ Praha: Mgr. Jan Mareš, Mgr. Pavel Löffler

ODBOR MUZEÍ

Ředitel: plk. Mgr. Michal Burian, Ph.D.

Zástupce ředitele: pplk. Ing. Jan Fedosejev

Oddělení správy muzejních sbírek

Vedoucí oddělení: pplk. Ing. Jan Fedosejev

Zástupce vedoucího oddělení: Ing. Jiří Frýba

Oddělení sbírkových fondů

Vedoucí oddělení: Mgr. et Mgr. Zdeněk Polčák

Zástupce vedoucího oddělení: Mgr. Jan Šach

Oddělení restaurování a konzervování

Vedoucí oddělení: Petr Moudrý

ODBOR HISTORICKO DOKUMENTAČNÍ

Ředitel odboru: PhDr. Jiří Rajlich

Zástupce ředitele odboru: PhDr. Jaroslav Láník, CSc.

Oddělení vojenské historie

Vedoucí oddělení: PhDr. Jaroslav Láník, CSc.

Oddělení vojenských knihoven

Vedoucí oddělení: Mgr. Zdeněk Munzar

Zástupce vedoucího oddělení: Mgr. Ilona Rožánková

Oddělení výuky a vzdělávání

Vedoucí oddělení: Mgr. Pavel Paleček, Ph.D.

ODBOR ZAHRANIČNÍCH AKTIVIT, KOMUNIKACE A PROPAGACE

Ředitel odboru: Mgr. Pavel Löffler

Zástupce ředitele: Bc. Hana Benešová

Oddělení monitoringu zahraničních operací

Vedoucí oddělení: mjr. Mgr. Josef Turek

Oddělení komunikace a vztahů s veřejností

Vedoucí oddělení: Bc. Hana Benešová

Oddělení informační

Vedoucí oddělení: PhDr. Jiří Levý

ODBOR PREZENTAČNÍ A PRODUKČNÍ

Ředitel odboru: Ludovít Kiš

Zástupce ředitele: Daniel Zavoral

Oddělení prezentační

Vedoucí oddělení: Daniel Zavoral

Zástupce vedoucího oddělení: Libor Petruš

Oddělení produkční

Vedoucí oddělení: Ing. Andrej Havroš

Zástupce vedoucího oddělení: Olga Endlová

Oddělení grafické

Vedoucí oddělení: Ing. Jiří Král

Zástupce vedoucího oddělení: Mgr. Jaroslav Pajer

ODBOR PROVOZNĚ EKONOMICKÝ

Ředitel odboru: Ing. Jaroslav Beneš

Zástupce ředitele: pplk. Ing. Martin Mičoch

Oddělení ekonomické

Vedoucí oddělení: pplk. Ing. Martin Mlčoch

Oddělení zabezpečení

Vedoucí oddělení: Ing. Jiří Kocmich

Oddělení ostrahy

Vedoucí oddělení: Ing. Václav Brůžek

Oddělení kynologie

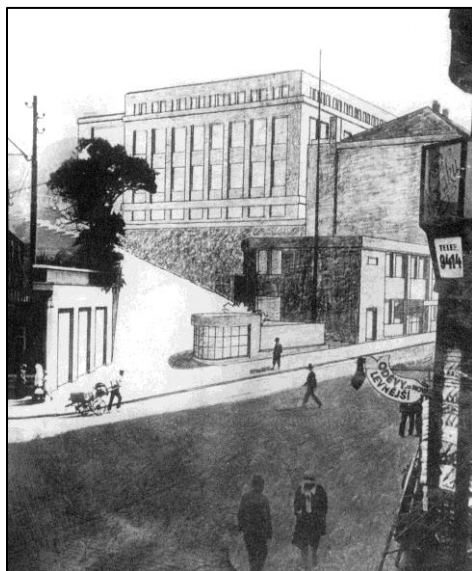
Vedoucí oddělení: Tomáš Budík

3 HISTORIE VHÚ PRAHA

Po vzniku samostatného československého státu v roce 1918 si byli jeho nejvyšší představitelé, v čele s prezidentem republiky T. G. Masarykem, velmi dobře vědomi nutnosti vytyčit a rozvíjet politické i vojenské tradice republiky, vědecky je zpracovat a zachytit je také v muzejní expozici.

Již v roce 1919 byl při Ministerstvu národní obrany zřízen Památník odboje, který zpočátku působil jako poradní sbor při soustřeďování písemných a hmotných památek na čs. odboj v období 1. světové války. Jak množství památek rostlo, zejména v souvislosti s návratem legionářů z Ruska, přestávala jeho skromná organizační struktura vyhovovat. Proto došlo k přeměně poradního sboru na oddělení MNO a poté na samostatnou instituci, Archiv legií.

Archiv našel dočasně útočiště v budově Národního muzea a jeho sbírky byly provizorně umístěny na různých místech v Praze. Muzejní předměty se soustřeďovaly na zámku v Troji, tzv. obrazárna legií v letohrádku Hvězda, fotoarchiv a filmový archiv v Trojické ulici. V roce 1919 byl také založen Archiv národního osvobození, o rok později Vojenský archiv RČS a Vojenské muzeum RČS, které bylo zřízeno při Čs. vojenském ústavu vědeckém a soustřeďovalo památky vzniklé před rokem 1914.

3.1 VZNIK PAMÁTNÍKU OSVOBOZENÍ

V roce 1929, symbolicky k výročí vzniku republiky, došlo 28. října ke sloučení těchto institucí v jeden vědecký ústav s novým názvem Památník osvobození. Instituce byla umístěna v nově postaveném komplexu budov na úpatí Vítkova, jen část vojensko-historických muzejních sbírek zůstala v budově Invalidovny v Karlíně.

Areál budov na úpatí vrchu Vítkova byl vybudován v letech 1927–1929 podle návrhu architekta Jana Zázvorky (1884–1963), bývalého čs. legionáře v Rusku. Na vrcholu Vítkova současně probíhala výstavba Pantheonu národního osvobození, před nímž měla stát jezdecká socha Jana Žižky z Trocnova od sochaře Bohumila Kafky. Pantheon měl být slavnostně otevřen 28. října 1938, vzhledem k politické situaci k tomu již nedošlo. Definitivně byl dokončen a otevřen v roce 1950. V této době však měl již zcela jiné poslání.

Historie vyměřila Památníku osvobození pouhou jednu dekádu existence. Tato instituce přesto velmi úspěšně stavěla na zakladatelském úsilí svých předchůdců. Neuzavírala se do sebe, plně se otevírala veřejnosti. K ní směřovala své muzejní a publikační aktivity. Sledovala moderní trendy vojensky zaměřeného muzejnictví a historického výzkumu. Tím si vybudovala pevné postavení v české meziválečné kulturně-společenské sféře. Četní zahraniční hosté šířili její věhlas i ve vzdálené cizině. Na konci 30. let, v období zvýšeného ohrožení republiky, posilovala vlastenecké cítění české společnosti odkazem na tradice národního odboje z let 1914–1918. Po Mnichovu, když se zpochybňovaly dosavadní jistoty, nadále reprezentovala morální základy, z nichž v roce 1918 vyvěrala vůle po vzniku samostatného státu.

Po nacistické okupaci českých zemí v roce 1939 se Památník osvobození stal předmětem likvidačních zásahů. Byl označen za nositele "legionářské ideologie" a jako součást rušeného MNO byl celý areál (administrativní část, budovy muzea a archivu) prohlášen za majetek německého wehrmachtu. V srpnu 1939 komplex budov zabralo gestapo a byla zde umístěna tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungstelle, která spravovala záležitosti muzejní, archivní a knihovní. Její součástí tvořilo oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag).

Toto muzeum, jež mělo být odbočkou německého Vojenského muzea ve Vídni, bylo od roku 1940 budováno ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech, kam se přestěhovaly i muzejní sbírky ze Žižkova a z Karlína. Na sklonku války Němci část sbírkových předmětů vyvezli za hranice, ale po válce se je, až na výjimky, podařilo získat zpět.

Během okupace byli někteří vedoucí pracovníci Památníku zatčeni a uvězněni, mnozí bývalí zaměstnanci, kteří zůstali na svobodě, se zapojili do odboje.

3.2 ÚTLUM A NOVÝ ROZVOJ

Po roce 1945 se přímým pokračovatelem bývalého Památníku osvobození stal nově zřízený Vojenský historický ústav (rozdělený na Památník osvobození a Vojenské muzeum) zaměřený na problematiku I. a II. národního odboje.

Komunistický převrat v únoru 1948 znamenal další zlom v historii ústavu. Nový politický režim pohlížel s odporem nejen na legionářské tradice I. odboje, ale i na účast čs. vojáků v bojích na západní frontě během 2. světové války (II. odboj). Stejně jako v celé společnosti prošel také VHÚ důkladnou personální čistkou. Z nositele legionářských tradic se, pod vedením Hlavní politické správy ČSLA, VHÚ stal v čs. armádě ideologickým pracovištěm Komunistické strany Československa.

Odklon od komunistické ideologie a od marxisticko-leninského výkladu dějin a úsilí pravdivěji vyložit novodobou historií Československa v krátkém období druhé poloviny 60. let měl po vpádu vojsk Varšavského paktu v srpnu 1968 za následek nové rozsáhlé čistky v celém ústavu. Řada pracovníků včetně odborně nejschopnějších byla propuštěna a Vojenský historický ústav se opět stal ideologickou institucí.

Vědeckovýzkumnou práci týkající se vojenské historie odsunulo nové velení ústavu do pozadí ve prospěch sociálně politických výzkumů. Také muzea postupně omezovala svoji odbornou a vědeckou činnost a plnila převážně společenskou objednávku ve formě angažovaných výstav.

Pádem komunistického režimu se před VHÚ otevřela možnost reformovat se ve skutečnou vědeckou instituci zabývající se vojenskou historií a vojenským uměním s těsnými vazbami na obdobná zařízení stojící mimo armádu.

Po listopadu 1989 prošel ústav zásadní restrukturalizací. V březnu 1990 byl Vojenský historický ústav zrušen a na jeho základě zřízen Historický ústav Československé armády. V souvislosti s rozpadem společného státu došlo ke změně názvu instituce na Historický ústav Armády České republiky.

Klíčovým vědeckým pracovištěm se stal znovu vytvořený Památník dějin národního odboje (od r. 1992 Památník odboje), zabývající se hlavním a profilujícím tématem ústavu – výzkumem dějin politického i vojenského odboje v letech 1. a 2. světové války. Zaměření jeho činnosti nebylo zvoleno náhodně. Národní odboj byl považován za rozhodující státní, demokratickou a vlasteneckou tradici našich národů, za hlavní historický a myšlenkový zdroj a dominantu československé státní identity a nejdůležitější zdroj bojových tradic armády.

Základní vědecký výzkum byl zaměřen také na období a procesy bezprostředně předcházející a následující prvnímu a druhému odboji a procesy nerozlučně spjaté s odbojem.

K významné změně došlo k 1. dubnu 2003, kdy se instituce vrátila k tradičnímu názvu Vojenský historický ústav. V důsledku značné redukce pracovníků musely být přehodnoceny vědecko-výzkumné úkoly a mnohé další aktivity. Situaci se však podařilo velmi záhy stabilizovat, o čemž svědčí mimo jiné i vydávání časopisu Historie a vojenství od roku 2004 ve zcela nové úpravě, postupné rozšiřování výzkumných úkolů, nejprve o období III. odboje a poté o činnost příslušníků AČR v misích OSN, NATO a EU, značné rozšíření a revitalizace stálých expozic v muzeích VHÚ a množství krátkodobých výstav.

4 KOMISE VHÚ PRAHA

4.1 KOMISE VOJENSKÝCH TRADIC A SYMBOLIKY

VHÚ Praha je instituce zaměřující se nejen na připomínání a uchovávání slavných vojenských tradic, ale také na udržování kontinuity české a československé vojenské symboliky v mnoha podobách. Právě k tomuto účelu byla v roce 2002 zřízena „Komise vojenských tradic a symboliky“, která neodmyslitelně patří k hlavním činnostem VHÚ Praha a v poslední době k nejvytíženějším poradním orgánům ředitele.

Celá činnost komise směřuje k dodržování tradic a symboliky s ohledem na nejslavnější část moderní historie naší armády, tj. k období 1914 – 1945. VHÚ Praha je jediné pracoviště Ministerstva obrany ČR, které je oprávněno schvalovat, navrhopvat a vytvářet veškeré podklady v oblasti symboliky, heraldiky, vexiologie a faleristiky týkající se Ministerstva obrany ČR. Komise tedy posuzuje a zpracovává grafické návrhy, analýzy i rozborů týkající se širokého spektra vojenské symboliky - patří sem tvorba znaků jednotlivých útvarů, ale také praporů, medailí, odznaků, log atd. Komise do dnešní doby posuzovala stovky nejrozličnějších armádních symbolů, vytvořila nebo se podílela na tvorbě desítek nových znaků různých útvarů Armády ČR. Vytvořila i další desítky grafických návrhů a prací - z těch nejviditelnějších je to například vnější podoba některých armádních letadel, včetně dvou Airbusů A 320, které slouží i k přepravě prezidenta. Činnost komise se po roce 2002 rozběhla natolik, že její služby začala využívat i Policie ČR, která si posléze podle jejího vzoru vytvořila i vlastní orgán zabývající se policejní symbolikou. Komise vojenských tradic a symboliky je interdisciplinárně obsazena odborníky z různých oblastí. Jejími členy jsou historik, kurátor sbírek stejnokrojů, falerista, heraldik a výtvarník.

Činnost komise se v roce 2015 orientovala především na faleristickou tvorbu a znakovou tvorbu. Faleristická témata, s nimiž komise pracuje, standardně odrážejí nasazení jednotlivých kontingentů AČR v zahraničních operacích, dále pak žádosti konkrétních útvarů a vojenských zařízení na tvorbu pamětních odznaků. Komise v tomto roce řešila více než čtrnáct různých návrhů. Devět z nich bylo určeno pro příslušníky AČR, nasazené v rámci jednotlivých úkolových uskupení v zahraničních misích (mise EU-TM v Mali, Strážní rota BAF, Úkolové uskupení v Kábulu).

Následovaly pamětní odznaky jednotlivých organizačních celků a dále též pamětní odznaky se vztahem k významným historickým událostem. Z této skupiny stojí za zmínku Pamětní odznak generála Stanislava Čečka, jednoho z nejvýznamnějších představitelů čs. Legií v Rusku, účastníka bitvy u Zborova. Návrh tohoto odznaku byl vytvořen pro Vojenskou kancelář prezidenta republiky. Ve vztahu k historickým výročím je zde třeba zmínit také Pamětní odznak k 70. Výročí ukončení 2. Světové války. Do této skupiny lze dále přiřadit třístupňový Čestný odznak Vojenského zpravodajství a třístupňový kvalifikační odznak pro příslušníky jednotek EOD (Explosive Ordnance Disposal), specializovaných na oblast pyrotechniky. Komise rovněž prověřila výtvarnou podobu řetězu proděkana Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany a schválila ji k užívání.

V průběhu roku 2015 bylo navázáno na spolupráci s Celní správou, jež začala již předchozího roku prací na kolekci znaků jednotlivých odborů Generálního ředitelství cel. V roce 2015 byl hmotným výsledkem této spolupráce třístupňový Čestný odznak Celního úřadu pro Středočeský kraj, schválený k nošení na služebním stejnokroji.

Z oblasti znakov tvorby je třeba zmínit inovativní znak Vojenské kanceláře prezidenta republiky a nově vyhotovený znak Sekce státního tajemníka Ministerstva obrany. Dále byla v rámci působení komise vytvořena série rozlišovacích znaků jednotlivých středisek 601. skupiny speciálních sil: velitelství a štábní skupiny (červená), 1. středisko speciálního výcviku (černá), 2. středisko speciálního průzkumu (zelená), 3. středisko speciálního určení (modrá), 4. středisko velení a zabezpečení (šedá), 5. středisko záloh speciálních sil (hnědá). Pro mezinárodní cvičení jednotek pozemní protivzdušné obrany Tobruq Legacy 2015, realizované ve výcvikovém prostoru Boletice, byl vytvořen účelový rukávový znak. Komise řešila také řadu dalších větších i menších úkolů a konzultací z oblasti vojenské symboliky.

Pamětní odznak 6. jednotky mise EU-TM v Mali

Pamětní odznak generála Stanislava Čečka

Pamětní odznak k 70. výročí ukončení 2. světové války

Čestný odznak Celního úřadu pro Středočeský kraj – 1. stupeň

Pamětní odznak účastníka Květnového povstání českého lidu

Čestný odznak Vojenského zpravodajství – 1. stupeň, 2. stupeň, 3. stupeň

Znak vojenské kanceláře prezidenta republiky

Znak Sekce státního tajemníka Ministerstva obrany

4.2 VÝSTAVNÍ KOMISE

Výstavní komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro expoziční činnost. Komise projednává následující pohyby sbírkového fondu: expoziční využití v rámci vlastních výstavních projektů VHÚ Praha, zápůjčky, badatelské využití pro účely vědecké, popř. vzdělávací, převzetí sbírek do dočasného užívání. Dále také komise rozhoduje o vývozních povoleních militárií.

Během roku 2015 výstavní komise zasedla 15x a řešila 364 žádostí ohledně badatelského zpřístupnění sbírkových předmětů, prodloužení výpůjčních lhůt stávajících smluv nebo zapůjčení sbírkových předmětů do krátkodobých výstav.

V roce 2015 komise rozhodla o následujícím:

Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů zapůjčených jinému zařízení	260
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů vypůjčených od jiného zařízení	37
Udělení vývozních povolení	79
trvalých	74
dočasných	5

4.3 SBÍRKOVÁ KOMISE A AKVIZIČNÍ ČINNOST

Sbírková komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro sbírkotvornou činnost. Komise projednává všechny změny sbírkového fondu: nákup, výměna, dar, bezúplatný převod ze státního majetku, vyřazení sbírkového předmětu apod.

V roce 2015 přibýlo do sbírek VHÚ Praha 7 063 sbírkových předmětů, z nichž bylo zaevidováno celkem 1 222 přírůstkových čísel.

Předměty byly získány nákupem, darem, výměnou či převodem od vojenských útvarů v následujících počtech:

Nákupy	4 433
Dary	1 393
Převody	1 179
Vlastní	10
Výměny	19
Převody z fondů	29

Akviziční činnost dle sbírkových fondů VHÚ Praha za rok 2015:

I. Chladné zbraně a zbroj	26
II. Palné zbraně do roku 1870	13
III. Krátké palné zbraně po roce 1870	24

IV. Dlouhé palné zbraně po roce 1870	6
V. Automatické zbraně	47
VI. Dělostřelecký materiál a optika	26
VII. Střelivo	5
VIII. Stejnokroje a výstroj	1 122
IX. Bodáky	0
X. Archeologie	0
XI. Faleristika	172
XII. Malby a plastiky	50
XIII. Varia	830
XIV. Vexilologie	5
XV. Cínové figurky	0
XVI. Spojovací materiál	4
XVII. Letecký materiál	89
XVIII. Chemický materiál	3

XIX. Historická fotografie	4 307
XX. Těžká bojová a automobilní technika	56
XXI. Ženijní materiál	0
XXII. Týlový materiál	78
XXIII. Hudebniny	25
XXIV. Kosmonautika	0
XXV. Padáky	4
XXVI. Meteorologie	0
XXVII. Filmotéka	48
XXVIII. Modely	10
XXIX. Grafika	113
XXX. Dary	0

4.3.1 Reprezentativní výběr nejzajímavějších přírůstků roku 2015

Sbírku Vojenského historického ústavu Praha obohatil v roce 2015 zcela mimořádný přírůstek. Ze Švédska do lešanského muzea doputovala vzácná historická vojenská technika čítající sedmnáct skvostů. Zásadním způsobem se podařilo rozšířit především kolekci české meziválečné konstrukční školy, ať již dělostřelecké nebo tankové techniky. V zemi, kde vznikaly nejznámější konstrukce těžkých kanónů i mozdířů, historický zástupce těžkého dělostřelectva dosud scházel. Tato skutečnost byla vnímána jako velký nedostatek vojenského a technického muzejnictví.

Nebývalým počinem je i získání celé kolekce pásové techniky vyráběné ve Švédsku v licenci ČKD. Také švédská technika, která je bezprostředně spojená s historií československé armády nebo československé zbrojní výroby, sbírky Vojenského historického ústavu významně obohatila. Další dovezená technika pak představuje zajímavý srovnávací materiál z pohledu historie poválečného vývoje vojenské techniky nebo historie zahraničních operací, jichž se Armáda České republiky účastní. Unikátní je i kolekce druhoválečných kanónů jedné z nejproslulejších světových zbrojovek Bofors.

Výměna historické vojenské techniky mezi muzei obou států je završením dlouhodobé úspěšné spolupráce se Švédským královstvím. Ve výzbroji Armády České republiky jsou nejen stíhací letouny SAAB JAS-39 Gripen, ale například i dělostřelecký radiolokátor Arthur. V rámci právě realizované výměny vojenské historické techniky zamířil do Švédska z České republiky OT-810, OT-62, GAZ-69, GAZ-71 GTSM, HUMMER M1151A1 a 122mm kanón vz. 31/37.

Celý projekt se uskutečnil díky výrazné podpoře vedení Ministerstva obrany ČR, Generálního štábu AČR, Agentury logistiky a Velitelství pozemních sil a jemu podřízených útvarů.

Mezi nově získané exponáty patří: pobřežní kanón Škoda ráže 21 cm, protiletadlový kanón Škoda ráže 8 cm vz. 19, pobřežní kanón Škoda ráže 21 cm m/42, věž z tanku Strv m/41, pásový obrněný transportér PBV 301, samohybné dělo SAV m/43, pásový transportér Volvo BV 202, armádní motocykl Husqvarna Mc 258A, obrněný automobil VKP m/42, radiovůz Volvo 915 „Suggan (prasnice)“, protitankový automobil Volvo 9031, 7cm protiletadlový kanón Bofors m/37A, 10,5cm protiletadlový kanón Bofors m/42, 40mm protiletadlový kanón Bofors m/36, 40mm námořní protiletadlový kanón Bofors M/48, 15cm houfnice Bofors m/38.

K nejvýznamnějším exponátům Leteckého muzea Kbely VHÚ Praha, které se v roce 2015 podařilo zařadit do sbírek, patří bezesporu ruský stíhací letoun MiG-29. Po dlouhých jednáních s VHÚ Bratislava byl tento stroj vyměněn za Iljušin Il-28 a naložen na kamion dne 30. srpna 2015 na letišti Piešťany a následující den přivezen do Prahy-Kbel. Po celý podzim probíhala montáž letounu a jeho ošetření za přispění řady dobrovolných pomocníků, aby mohl být slavnostně předveden veřejnosti při zahájení nové sezóny Leteckého muzea v sobotu 30.4.2016. VHÚ tímto letounem završil ucelenou řadu konstrukcí z OKB Mikojan-Gurjevič, které od padesátých let minulého století sloužily v našem letectvu.

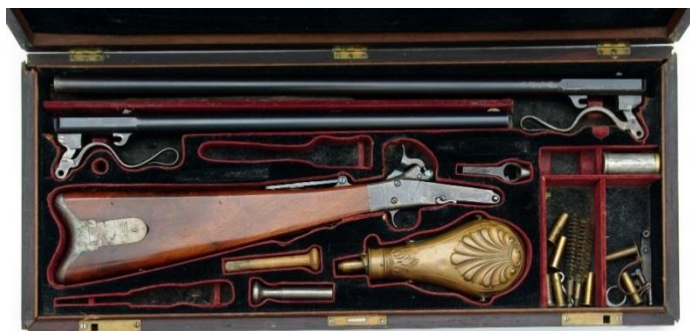
V roce 1969 byl v SSSR vyhlášen konkurz na nový bojový letoun PFI (perspektivnyj frontovij istrebitel' – perspektivní frontový stíhací letoun). Po přehodnocení požadavků došlo k rozdělení tohoto programu a v roce 1972 k vydání konečného takticko-technického zadání. Těžký stíhací letoun vyvíjený konstrukční kancelář Suchoj měl odpovídat potřebám PVOS, zatímco lehký stroj označovaný jako LPFI (ljogkyj perspektivnyj frontovij istrebitel' – lehký perspektivní frontový stíhací letoun) přizpůsobený požadavkům vojskového letectva rozpracoval kolektiv OKB MiG pod vedením Rostislava A. Běljakova. Vlastní technické projektování začalo v roce 1974 pod označením Program 9 a konečná podoba letounu známého jako výrobek (izdělje) 9-12, která se vymykala podobě všech dosavadních letounů této konstrukční kanceláře, v sobě zahrnovala především nejnovější poznatky z aerodynamiky. Vzlet prvního prototypu uskutečnil A. V. Fedotov 7. října 1977. Po ukončení úvodní etapy vývoje následovalo v roce 1982 zavedení sériové výroby, souběžně s tím začaly vojenské zkoušky. Vývoj dále pokračoval dalšími modernizovanými verzemi, včetně dvoumístné cvičné varianty MiG-29UB (izdělje 9-51). V roce 1984 došlo k oficiálnímu přijetí nového stíhače do výzbroje a počátkem roku 1985 dosáhly první dva pluky sovětského letectva vyzbrojené tímto typem operační způsobilosti. Západní veřejnost se s nimi oficiálně seznámila v roce 1986 při návštěvě 234. pluku sovětského letectva ve Finsku.

Došlo i na export, již v roce 1985 byl podepsán kontrakt s Indií, dále byly realizovány dodávky do Jugoslávie (1987), NDR a Bulharska (1988), dále Polska, Československa a Rumunska (1989). Další stroje směřovaly do Afghánistánu, Iráku, Íránu, na Kubu, do Severní Koreje a Sýrie. Dodávky „dvacetdevítek“ do Československa začaly v dubnu 1989, kdy na letišti 11. stíhacího leteckého pluku v Žatci přistál první MiG-29UB. V druhé polovině června následovalo osm jednomístných strojů (izdělje 9-12A) a 28. července přiletěl druhý MiG-29UB. Dalších devět letounů přibýlo postupně v lednu a dubnu následujícího roku.

Při dělení ČSFR se letouny MiG-29 rozdělily v poměru 1 : 1 mezi ČR a SR. Koncem roku 1992 velení vzdušných sil AČR vyřadilo MiG-29 ze systému PVO a stroje byly převeleny ze Žatce k 1. slp do Českých Budějovic. Česko své stroje v červenci 1994 vyřadilo ze služby a v prosinci 1995 je vyměnilo s Polskem za 11 vrtulníků W-3A Sokol.

Motor: 2× Klimov RD-33 o tahu 49,50/81,50 kN každý
Rozpětí: 11,36 m
Délka: 14,87 m
Hmotnost prázdného letounu: 10 900 kg
Maximální vzletová hmotnost: 19 700 kg
Maximální rychlost: 2 400 km/h
Dostup: 18 000 m
Dolet: 1 500 km

VHÚ Praha uchovává ve své sbírce až překvapivě rozsáhlou kolekci palných zbraní amerického Západu. Tvoří ji zejména výrobky renomovaných zbrojovek, například téměř všechny základní vzory pušek Winchester nebo revolverů Colt, zastoupena je však i produkce řady menších firem. Skutečným unikátem této kolekce je opakovačka Winchester vzor 1873, jenž je na hlavní značena „One of One Thousand“ (jedna z tisíce). Tímto nápisem byla označena puška, která dosáhla při zkušebním nástřelu mimořádně vynikající výsledek. Zbraň byla poté opatřena zvláštní povrchovou úpravou, včetně již zmiňovaného nápisu, a nabídnuta zájemci za dvojnásobnou cenu oproti standardním padesáti dolarům. Těchto výjimečných a sběratelsky nesmírně ceněných winchestrovek bylo vyrobeno pouze 133 kusů.

Mezi velmi vzácné exempláře americké provenience patří i 1. model perkusní karabiny – zadovky s výměnnými hlavními, která byla v původní kazetě s příslušenstvím v roce 2015 zakoupena v jednom z tuzemských aukčních domů. Konstrukce zbraně pochází z dílny zubního lékaře, ale i častého zlepšovatele palných zbraní Dr. Edwarda Maynarda. Ten se narodil 26. dubna 1813 v Madisonu, ve státě New York. V roce 1831 vstoupil do vojenské akademie ve West Pointu, ale již po prvním semestru ji musel kvůli zdravotním problémům opustit. V roce 1835 tedy zahájil novou kariéru a v průběhu dalších let se stal jedním z nejúspěšnějších zubních lékařů ve Spojených státech. Působil v Baltimoru a Washingtonu a k jeho klientele patřila i elita americké politiky včetně několika prezidentů a kongresmanů. Traduje se, že mu byla dokonce nabídnuta pozice osobního zubaře ruského cara Mikuláše I., ale on odmítl. V roce 1857 se stal profesorem na Baltimore College of Dental Surgery a v roce 1888 stanul v čele katedry zubní teorie a praxe na National University ve Washingtonu. Edward Maynard zemřel 4. května 1891 a je pochován na Congressional Cemetery ve Washingtonu.

V puškařském oboru je Maynard pravděpodobně nejvíce znám svou konstrukcí na zámkové desce umístěného zásobníku s páskem perkusních zápalek, který se automaticky posunoval pohybem kohoutu. Po výstřelu pak ostrá spodní hrana kladívka kohoutu odsekla použitou část pásku a při dalším natažení byl pomocí ozubeného kolečka pásek s další dávkou třaskaviny posunut přímo před piston perkusního zámku. Tento systém se zdál být natolik perspektivní, že jej vláda Spojených států od Dr. Maynarda za 75 000 dolarů odkoupila a výzbrojní úřad jej použil u jednotlivých variant vojenské pušky vzor 1855. Kromě patentu č. 4208, který Maynard na svůj zásobník na zápalky obdržel v roce 1845, byl majitelem ještě dalších 23 amerických patentů na různá vylepšení palných zbraní.

Během roku 2015 obohatila sbírky VHÚ Praha také singapurská útočná puška SAR 80 (Sterling Assault Rifle 80). Koncem šedesátých let minulého století zavedly Singapurské ozbrojené síly (Singapore Armed Forces – SAF) do výzbroje americkou pušku AR-15, avšak problémy s nákupy ze Spojených států vedly k zakoupení licence na jejich výrobu. Jejich výrobu pod označením M16S1 zahájila firma Chartered Industries Singapuru, ovšem požadavky ze strany singapurské armády nemohly ekonomicky dlouhodobě zajistit existenci firmy. Vývoz do zahraničí také vzhledem k licenční smlouvě s firmou Colt nepřicházel bez jejího souhlasu v úvahu.

Anglická zbrojovka Sterling Armaments Company v Dagenhamu vyvinula počátkem sedmdesátých let útočnou pušku v ráži 5,56 x 45 mm, označenou zkratkou LAR (Light Automatic Rifle), avšak projekt zůstal odložen poté, co firma získala licenci na výrobu americké pušky Armalite AR-18. Projekt pušky LAR nabídl firma Sterling singapurským ozbrojeným silám, jež chtěly novou puškou nahradit domácí pušky M16S1. Nová zbraň dostala označení SAR 80 (Sterling Assault Rifle 80) a do roku 1984 vyrobila Chartered Industries Singapuru okolo 20 000 kusů. Nižší výrobní základy a vyšší spolehlivost měly sice zaručit plošné nahrazení stávající M16S1, ale k tomu nedošlo. Horší uživatelské vlastnosti a vyšší hmotnost odsunuly SAR 80 v singapurských ozbrojených silách na druhou kolej.

Funkce zbraně je založena na principu uzamčeného závěru a odběru tlaku plynů na píst. Systém uzamčení otočnou závěrovou hlavou vychází z pušky AR-15/M16, s níž má zbraň také shodný zásobník. Odpružený volný píst je uložen nad hlavní a chráněn nadpažbím s vnitřní duralovou tepelnou clonou. Vratný systém není uložen v pažbě, tvoří jej dvě symetricky uložené vratné pružiny, jejichž vodicí tyčinky jsou vedeny v závorníku. Základnu vodicích tyčinek doplňuje pryžový nárazník. Bicí mechanismus je kladívkový a představuje technologicky zjednodušenou modifikaci pušky AR-15/M16. Exemplář získalo muzeum v roce 2015 nákupem od firmy BVS, s. r. o. Praha.

Ráž: 5,56 x 45 mm

Celková délka: 970 mm

Délka hlavně: 460 mm

Délka záměrné: 515 mm

Kapacita zásobníku: 30 nábojů

Hmotnost zbraně s prázdným zásobníkem: 3700 g

Mezi nejzajímavější předměty, které v roce 2015 obohatily podsbírkou Varia, patří válečná pozůstalost po bratřech Václavu (1888 – 1915) a Karlu (1884 - 1966) Dostalových. Starší Karel, který válkou prošel jako důstojníka rakouské zeměbrany u c. k. zeměbraneckého pěšího pluku č.12 Čáslav, je širší veřejnosti známý především jako režisér Národního divadla. Z hlediska vojenských dějin je však podstatně zajímavější mladší Václav, který jako první důstojník českého původu v Rotě Nazdar padl 9.5.1915 v bitvě u Arrasu.

Ing. Václav Dostal se narodil 5.7.1888 v Poděbradech jako desátý z jedenácti dětí v rodině ředitele místního cukrovaru Leopolda Dostala a jeho manželky Marie, úspěšné divadelní umělkyně. Snaha kráčet v otcových šlépějích ho po střední škole přivedla ke studiu chemie na vysoké škole technické v Praze. Během studií absolvoval jednorocní vojenskou službu u pevnostního dělostřelectva v Josefově, kde dosáhl hodnosti záložního poručíka. Jelikož se chtěl stát diplomatem či politikem, odešel v roce 1911 do Paříže studovat politická studia na vysokou školu École libre des sciences politiques, kde se seznámil s francouzským bohemistou Ernestem Denisem a především s jeho dcerou, kterou posléze pojal za manželku. Zapojil se též do činnosti krajanůvých spolků v Paříži, například Sokola či Rovnosti.

V den vypuknutí 1. světové války Dostal organizoval v Paříži demonstraci „Pryč s Rakouskem“, během které byla před budovou c. a k. velvyslanectví spálena rakousko-uherská vlajka. Následně se stejně jako stovky dalších krajanů přihlásil do francouzské cizinecké legie. Díky tomu, že ruskému velvyslanci předal plány důležité rakousko-uherské pevnosti Přemyšl, které při svém odchodu na studia propašoval do Francie, byla mu v legii uznána jeho důstojnická hodnost a v říjnu 1914 byl v baskickém Bayonne zařazen do Roty Nazdar jako velitel kulometné čety. Právě včas, aby stihl její odchod na frontu. V dubnu 1915 byla již v boji osvědčená a zkušená Rota Nazdar převelena do oblasti Artois, kde francouzská armáda připravovala ofenzivu a legionáři měli být nasazeni na jejím útočném hrotu. Útok započal dne 9. května 1915 a cílem Čechoslováků se stala strategická kóta 140 poblíž Vimy. V kritickém okamžiku bitvy, kdy se obnažené pravé křídlo stalo cílem silné německé boční palby, převzal Václav Dostal kulomet po vyřazené obsluze a opětoval střelbu než byl sám zabit. Ačkoli Rota Nazdar kótu 140 dobyla, vinou nedostatečného přísunu posil se jí nepodařilo udržet, utrpěné ztráty (42 padlých a desítky raněných) přitom fakticky znamenaly zánik jednotky.

Hrdinství Václava Dostala bylo zmíněno v armádním rozkaze francouzské armády a jeho jméno je zapsáno i na čestném seznamu cizinecké legie. V meziválečném Československu po něm byla pojmenována 1 rota pěšího pluku 21.

V době blížícího se 100. výročí bitvy u Arrasu se potomci Václava Dostala rozhodli věnovat VHÚ Praha mimořádný dárek – plně vybavenou francouzskou důstojnickou brašnu, která byla jako součást pozůstalosti padlého hrdiny v rodině pietně uchovávána. O tom, že brašnu měl Václav Dostal u sebe v okamžiku smrti nebo krátce před ní svědčí řada instruktážních letáků francouzské armády, které byly v některých případech vydány jen několik týdnů před bitvou a jsou opatřeny rukopisnými poznámkami padlého hrdiny.

Velkou část obsahu tvoří rozsáhlý konvolut papírových dokumentů převážně soukromé povahy. Několik dosud neznámých snímků Roty Nazdar a ceník firmy Kodak odkazuje na Dostalovu fotoamatérskou vášeň. Sbíрка dobových francouzských kupletů pak prozrazuje autorův silný vztah k uměleckému prostředí, zděděný po matce. Převládají zejména francouzské vlastenecké písně z revolučního období, například Le Régiment de Sambre &

Meuse nebo Le chant du Départ, najdeme však i mezinárodní populární texty, jako O Sole Mio či Santa Lucia. V brašně dále nechybí nevyplněné pohlednice, kapesní učebnice turečtiny a řada již zmiňovaných služebních dokumentů a příruček. Kromě papírových dokumentů se v brašně nachází i kapesní kompas značky Morin a píšťalka. Poněkud nepatřičně působí zdeformované zbytky francouzských novin, které zřejmě měly fixovat ostatní předměty v brašně a zamezit tak nežádoucím hluku při tichém pohybu, případně sloužili za mrazivých jarních nocí jako podpalovadlo.

Důstojnická brašna Václava Dostala podává skrze svůj obsah autentické svědectví o každodenním životě prvních československých dobrovolníků Roty Nazdar. S ohledem na význam jejího majitele pro počátky českého odboje ve Francii ji můžeme oprávněně zařadit mezi výběr nejzajímavějších přírůstků VHÚ Praha za rok 2015.

V první polovině roku se podařilo do sbírky VHÚ Praha získat dnes již unikátní předmět – polní kuchyni M 09. Jedná se o první typ pojízdné polní kuchyně v rakousko-uherské armádě. Byla zaváděna na začátku 20. století a po skončení 1. světové války se stala základním polním proviantním zařízením také československé armády. Ta ji převzala i s jejím označením M 09. Po okupaci Československa ji ve velkém množství využívala i německá armáda.

Kuchyně byla určena pro převoz za pomoci kolesny k zapřažení koní. Díky její velikosti ji však vojáci mohli převážet i na korbě nákladních automobilů. Původně se k pojezdu používala loukoťová kola, později přibýly pneumatiky. Kuchyně využívala tři velkých kotlů (až 100 l) a jednoho menšího, 20 litrového, umístěného u komína. K ohřevu stravy ve velkých kotlech sloužilo zadní topeniště. Na přední straně pod komínem se nacházelo další topeniště pro malý kotel. Podle dostupných informací, mohli v polní kuchyni M 09 během tří hodin kuchaři připravit jídlo až pro 250 vojáků.

Polní kuchyně M 09 ve sbírce VHÚ Praha byla používána během Slovenského národního povstání. Po té skončila na dlouhá léta zapadlá v lesích středního Slovenska, přičemž byla silně poškozena. Při jejím restaurování musela být nahrazena původní poškozené pera a brzdy. Zcela nová jsou také kola a nezachovaly se ani původní varné kotle.

V průběhu roku 2015 přibyl do podsbírký faleristiky jeden z nově vytvořených odznaků AČR – odznak absolventa kurzu Komando. V současné době se v rámci AČR jedná o nejtěžší kurz, jehož cílem je vybrat z řad uchazečů vhodné kandidáty na základní posty velitelů. Kurz symbolicky navazuje na původní výcvik britských Commandos z období druhé světové války. Úspěšní absolventi kurzu, kterých je většinou nanejvýše 15% z počtu přihlášených, obdrží odznak absolventa kurzu, schválený k nošení na vojenském stejnokroji. Návrh odznaku byl zhotoven pracovníky VHÚ. Dekrety o absolvování a odznaky se vždy předávají symbolicky v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje v Praze, kde svedla svůj poslední boj skupina československých parašutistů, mezi nimiž byli také pachatelé atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Odznak o výšce 58 mm a šířce 30 mm při síle 3 mm je ražen z kovu v barvě starobronzu. Podobou je stylizován do legendární zbraně, používané za druhé světové války příslušníky britských jednotek Commandos - dýky Faibairn-Sykes směřující hrotem vzhůru, obtočené smyčkou lana, podloženou dvěma lipovými ratolestmi. Smyčka a část čepele u hrotu dýky jsou překryty páskou s nápisem: KOMANDO. Na reversní straně v horní části vyraženo pořadové číslo odznaku. Vzorek odznaku absolventa byl získán darem od vedení kurzu Komando.

Akvizice faleristiky za rok 2015 zahrnují mimo jiné miniaturu výkonnostního odznaku pro střelce z pušky III. třídy. Miniatura je ražena z 1 mm tlustého tombakového plechu a opatřena jehlicí z téhož materiálu. Horní část je přiletována na spodní stranu odznaku. Povrch chemicky upravován, hnědě mořen a voskován. Má tvar kruhu o průměru 20 mm. Tvoří jej věnec, na jehož střed je položen štít se dvěma zkříženými puškami, pozadí štítu je zdobeno vodorovným šrafováním. Věnec formují lipové listy a květy, které se v horní polovině skládají do podoby stuhy. Cenným prvkem této akvizice je původní papírový průkaz nositele, neboť tyto se na rozdíl od samotných miniatur výkonnostních odznaků mnohdy nedochovaly. Průkaz vystavený na jméno vojína v záloze Rudolfa Pacholíka je zelený o rozměrech 100 x 180 mm (rozložený - ve složeném stavu 100 x 70 mm). Na vnější straně se nachází malý státní znak Československé republiky, kresba odznaku pro střelce z pušky a nápis: "PRŮKAZ O PŘEBORU VE STŘELNÉ ZBRANI". Uvnitř průkazu se naproti identifikačním údajům nositele nachází místo pro vpich miniatury, ozdobené grafickou dekorací s motivem lipových listů. Miniatura s průkazem byla získána darem PhDr. Prokopa Tomka, PhD.

5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY

5.1 SBÍRKOVÉ FONDY VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha spravuje v souladu se zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů sbírku evidovanou v CES MK ČR.

Sbírka VHÚ Praha je jako celek zapsána v Centrální evidenci sbírek (CES) vedené Ministerstvem kultury ČR.

Počty evidenčních záznamů zapsaných do CES dle sbírkových fondů VHÚ Praha ke dni 31. 12. 2015:

I. Chladné zbraně a zbroj	3 578
II. Palné zbraně do roku 1870	2 349
III. Krátké palné zbraně po roce 1870	2 600

IV. Dlouhé palné zbraně po roce 1870	2 373
V. Automatické zbraně	2 808
VI. Dělostřelecký materiál a optika	2 731
VII. Střelivo	6 717
VIII. Stejnokroje a výstroj	15 838
IX. Bodáky	1 003
X. Archeologie	2 148
XI. Faleristika	14 021
XII. Malby a plastiky	8 351
XIII. Varia	41 972
XIV. Vexilologie	1 432
XV. Čínové figurky	11 472
XVI. Spojovací materiál	1 753
XVII. Letecký materiál	1 971
XVIII. Chemický materiál	803

XX. Těžká bojová a automobilní technika	1 088
XXI. Ženijní materiál	254
XXII. Týlový materiál	1 508
XXIII. Hudebniny	1 444
XXIV. Kosmonautika	87
XXV. Padáky	272
XXVI. Meteorologie	167
XXVII. Filmotéka	18 134
XXVIII. Modely	1 297
XXIX. Grafika	38 966
XXX. Dary	938

5.2 ODDĚLENÍ SPRÁVY MUZEJNÍCH SBÍREK

VHÚ Praha plánovitě získává, shromažďuje, trvale uchovává, eviduje, odborně zpracovává a umožňuje veřejné užívání sbírky, respektive sbírkových předmětů, které jsou hmotnými doklady dokumentujícími vývoj vojenské činnosti, zejména z minulosti a současnosti českého a československého státu, jakož i technické a výrobní tradice v oblasti vojenství a příbuzných oborů české i zahraniční provenience.

Oddělení správy muzejních sbírek se podílelo na naplňování opatření a úkolů týkající se zabezpečení komplexní péče o tento kulturní odkaz. To v sobě především zahrnuje vytváření optimálních podmínek pro uložení sbírkových předmětů v depozitářích a expozicích tak, aby byla zabezpečena jejich ochrana před odcizením a poškozením, zabezpečení zpřístupňování sbírkových předmětů široké veřejnosti a podílení se na akcích pro veřejnost.

První polovina roku 2015 byla zaměřena na stěhování sbírkových předmětů v rámci HD Lešany, kdy pokračovalo přemísťování některých fondů do nových depozitářů. Cílem této akce je přemístit exponáty do lepších podmínek a zároveň zefektivnit jejich uložení v současných lešanských depozitářích. Jde o dlouhodobý a náročný proces, zahrnující v sobě tisíce předmětů, které vyžadují citlivé zacházení a individuální přístup.

Dalším významným úkolem oddělení bylo připravovat ve spolupráci s kurátory jednotlivých fondů exponáty na jednotlivé výstavy ať už v rámci VHÚ nebo určené k zapůjčení jiným muzeím, spolkům, galeriím a dalším institucím. V roce 2015 se jednalo především o exponáty z období 2. světové války, které musely být z depozitářů vyjmuty, ošetřeny, přepraveny na místo výstavy a zde nainstalovány.

Rozeběhla se také kompletní rekonstrukce hangárů č. V a VI Staré Aerovky. Tato kulturní památka se nachází u areálu Letiště Letňany, asi 900 metrů od hlavní brány Leteckého muzea Kbely. V rozlehlých hangárech, které zatím slouží jako depozitáře, Vojenský historický ústav Praha ve spolupráci s LOM Praha plánuje zřídit několik významných expozic. Díky grantu z EHP a Norských fondů se zahájila kompletní rekonstrukce dvou nejstarších hangárů, ve kterých se po skončení prací plánuje vytvořit expozici ukazující historii firmy Aero a expozici představující bitevní a bombardovací letouny.

5.3 PREVENTIVNÍ OCHRANA A OŠETŘENÍ SBÍREK

Odborné restaurátorské a konzervátorské práce sbírkových předmětů byly prováděny především na pracovištích VHÚ Praha a dále pouze specializovanými firmami. Restaurátorské dílny VHÚ Praha se specializují oborově. Pracoviště v Armádním muzeu Žižkov se zabývá restaurováním či konzervací převážně ručních palných a chladných zbraní. V Leteckém muzeu Kbely restaurují a rekonstruují letecký materiál a na pracovišti Vojenského Technického muzea v Lešanech probíhají rekonstrukce a restaurování předmětů z fondů automobilní, tankové a dělostřelecké techniky.

Letoun Be-50 Beta Minor

V roce 2015 se podařilo uvést do provozu letoun Be-50 Beta Minor, což lze považovat za významný okamžik pro české letectví. První oficiální let stroje, který po dvě desetiletí vznikal v Leteckém muzeu Kbely a nyní je součástí sbírek VHÚ, se odehrál 19. června na letišti v Mladé Boleslavi, u Leteckého muzea Metoděje Vlacha.

Letouny Beneš-Mráz Beta Be-50 Minor stály na počátku jedné z úspěšných řad strojů předválečné československé firmy Beneš – Mráz ve východočeské Chocni. Mezi roky 1936-1939 bylo vyrobeno celkem 43 letounů.

Tento letoun byl stavěn po více než dvacet let v rámci Vojenského historického ústavu Praha, v Leteckém muzeu Kbely jako létající historický exponát. Práce probíhaly pod vedením restaurátora letadel Jana Klabana a četného okruhu jeho přátel, odborníků a za přispění mnoha firem. Letadlo bylo stavěno podle původních plánů získaných z choceňské firmy a dle dobových technologií; nejde tedy o repliku historického letadla, ale další kus z kdysi již ukončené série.

Poděkování za pomoc při celé akci míří také k Leteckému muzeu Metoděje Vlacha, Úřadu pro civilní letectví, Řízení letového provozu České republiky a společnosti Air Service Pilot Klub Strunkovice, která nyní tento stroj ze sbírek VHÚ provozuje.

Restaurování sbírkových předmětů pro rodný dům Jana Kubiše

V sobotu 24. října byl v Dolních Vilémovicích otevřen rodný dům Jana Kubiše s instalací stálé expozice. Již dříve, v sobotu 22. Června 2013, byla veřejnosti představena část exponátů včetně předmětů, které se našly při rekonstrukčních pracích v objektu. V průběhu demontáže půdního schodiště byla v jeho spodní části objevena dotýkaná pozůstalost, která obsahuje dopisy, fotografie, límcové výložky, nárameníky četaře pěchoty, čepicový odznak, podbradník, rukávové označení, límcové označení pěšího pluku č. 34, čtyři knoflíky a vycházkový poddůstojnický bodák.

Předměty vyrobené z kovu prošly základní konzervací téměř okamžitě. Především poddůstojnický bodák byl nejvíce napadený korozními produkty, které částečně narušily povrch a strukturu základního materiálu. Po své repasi z bodáku mužstva byl poniklován, a to bez základní vrstvy, pouze na holý kov, což není dostatečná ochrana pro dlouhodobé uložení. Poslední pokovená úprava se zachovala včetně pochvy z cca 20%. Pod ostrůvky koroze nikl téměř zmizel. Restaurátorský zásah se provedl částečným odstraněním narostlé korozní krusty, tedy nikoliv až na holý kov, aby se nenarušily plochy jednotlivých součástí. Po odleštění rotačním kartáčem s přidáním oleje a jemně mleté pemzy byly veškeré plochy stabilizovány roztokem taninu. Tanin se na kov naaplikoval ve čtyřech vrstvách. Restaurování bodáku v současnosti splňuje podmínky muzejní prezentace, nicméně jeho pochva je ve vrchní části okolo nosce nestabilní, koroze není dostatečně ošetřena tanátováním, a proto je zapotřebí celý proces opakovat.

Dalšími exponáty pro expozici, které se postupně konzervovaly, byly předměty denní potřeby, jako např. soubor příborů, kuchyňské náčiní, nůž a potřeby pro obuvnické řemeslo. Veškeré jednotlivé kusy prošly očištěním a restaurováním. Především na součástech příborů byla narostlá korozní krusta, která je odstraněna a základ stabilizován. V konvolutu obuvnických pomůcek prošel restaurováním různý materiál, jako např. předměty vytvarované z usně či součásti vyrobené z dřevěného masivu. Dřevo bylo z části napadené dřevokazným hmyzem a hnilobou. Po jeho očištění od prachu a tuku se ošetřilo roztokem proti plísni, houbám a dřevokaznému hmyzu. Až po dokonalém odpaření tekutiny se dřevo dvakrát napustilo řídkou šelakovou politurou.

K větším exponátům, tentokrát z měkkého dřeva, patří pár židlí a jídelní stůl. Na nich se podařilo dokonale očistit povrch od prachu a jiných pozdějších lakových nátěrů. Původní úprava vrstvou emailové barvy se zachovala téměř z 80%.

Největším exponátem je však pánské kolo. Sice má novější doplňky, ale základní část se v podstatě zachovala v dobrém stavu. Bylo částečně zrestaurované s tím, že veškeré doplňky se ponechaly. V současnosti ještě zbývá zrekonstruovat rámy menších obrazů s náboženskými motivy.

Počet konzervovaných sbírkových předmětů	1 420
smluvně	0
vlastní kapacitou	1 420

Počet zrestaurovaných sbírkových předmětů	858
smluvně	700
vlastní kapacitou	158

6 KNIHOVNA VHÚ PRAHA

6.1 HISTORIE KNIHOVNY VHÚ PRAHA

Knihovna VHÚ Praha prošla za dobu své existence několika organizačními proměnami. Za její předchůdkyně se dají považovat tři instituce, které vznikly v prvním a druhém desetiletí 20. století.

První institucí byl Archiv národního osvobození, který byl zřízen v roce 1919 při Zemském archivu. V říjnu téhož roku byl založen ministerstvem obrany Památník odboje za účelem shromažďování materiálů a dokumentů, které s sebou přivázeli vracející se českoslovenští legionáři. Práce Archivu národního osvobození a Památníku odboje byla v podstatě shodná a duplikovala se, proto byl předložen návrh na rozdělení úloh jednotlivých institucí. V roce 1924 byl založen Vojenský archiv Republiky československé (RČS), který vznikl ze zrušeného archivu tehdejšího ministerstva obrany. Ve stejném roce bylo zřízeno Vojenské museum, jehož vybudování bylo již v roce 1920 svěřeno Vědeckému ústavu vojenskému.

V roce 1926 došlo k odloučení Vojenského musea od Vědeckého ústavu vojenského a následně k jeho přičlenění k Vojenskému archivu RČS. V roce 1926 tedy existovaly tři instituce s velmi podobným zaměřením a úkoly. Dne 28. října 1929 byly všechny tři sloučeny v jednu – v Památník osvobození, který byl umístěn na vrch Vítkov a zahrnoval dvě budovy: na úpatí byla vystavěna účelová budova a na vrcholu budova Mauzolea a Pantheonu s monumentální sochou Jana Žižky z Trocnova (socha byla osazena až po 2. světové válce). V roce 1929 byly knihovna Archivu národního osvobození a Knihovna Památníku odboje sloučeny do jedné instituce, ale obě knihovny ještě pracovaly odděleně.

Dne 9. září 1939 byl Památník osvobození na rozkaz říšského protektora německou tajnou policií uzavřen a zapečetěn. O zaměstnance ústavu – vojáky i civilisty – se z větší části postaralo ministerstvo školství, které jim zajistilo nová působiště. V době protektorátu se ze sbírek knih Památníku osvobození a z dokumentů svezenných sem ze zrušených českých útvarů a ústavů stala pražská pobočka berlínské Heeresbücherei.

S poválečnou obnovou ústavu bylo současně započato rovněž s rekonstrukcí obou knihoven. Práce spojená se shromažďováním rozptýlených sbírek včetně nábytku vyžadovala značnou námahu i čas, stejně tak jako zajišťování stavu a úplnosti navrácených fondů, které bylo značně ztíženo neúplností evidenčních záznamů. U Knihovny Vojenského historického musea byla práce navíc komplikována ztrátou přírůstkových seznamů. Ale již v roce 1946 začala knihovna plnit své základní úkoly.

V roce 1945 byl na základech Památníku osvobození založen Vojenský historický ústav, který převzal knihovní fondy do své správy a dále je rozšiřoval. V roce 1965 došlo ke sloučení Knihovny VHÚ a Knihovny Vojenského historického musea. V poválečném období směřovala do fondů vojenské muzejní

knihovny také část dokumentů ze svazků ze zrušených zámeckých knihoven. V roce 1969 byla ke Knihovně VHÚ přidružena Knihovna Vojenské politické akademie Klementa Gottwalda a po šesti letech došlo k jejich sloučení.

Po roce 1989 začala novodobá éra knihovny. Za zmínku stojí zejména zpřístupnění dosavadních tzv. prohibit (šlo především o literaturu legionářskou, o literaturu o prvním a druhém odboji a západním odboji) a doplňování fondů o literaturu zaměřenou na československé legie a západní odboj.

Fond i prostory Knihovny VHÚ Praha byly významně rozšířeny v roce 2008, kdy Vojenský historický ústav převzal po zrušené Agentuře vojenských informací a služeb (AVIS) bývalou Ústřední odbornou knihovnu MO ČR, sídlící v budově někdejšího Vojenského zeměpisného ústavu v Praze-Bubenči. Fond této knihovny byl budován od 60. let minulého století pod hlavičkou tehdejšího Technického informačního střediska MNO a později Ústředního vědeckoinformačního střediska ČSLA (do r. 1991). Než přešla pod AVIS, spadala knihovna v 90. letech pod Ústav vojenských vědeckých informací (1991–1994) a Ústav obranných studií AČR (1995–1997).

Po začlenění výše zmíněné knihovny byly v rámci Knihovny VHÚ Praha vytvořeny dva samostatné referáty (Referát historických fondů a Referát speciálních fondů), které byly od 1. 10. 2012 sloučeny do jediné integrované knihovny se dvěma detašovanými pracovišti na Žižkově a v Rooseveltově ulici v Praze-Bubenči.

6.2 FONDY KNIHOVNY VHÚ PRAHA

Knihovna VHÚ Praha má ve svém fondu téměř 200 000 knihovních jednotek. Obsahově je fond zaměřen převážně na vojenskou historii 20. století (tuzemskou i zahraniční) a soudobou vojenskou problematiku. Výběrově jsou zde zastoupeny dokumenty z oblasti společenských a humanitních věd. Dále jsou ve fondu uchovávány staré tisky, rukopisy, periodika, topografické a vojenské mapy, videokazety a CD-ROMy týkající se historie i současnosti vojenství. Fond knihovny představuje ojedinělou sbírku, která má vysokou kulturní hodnotu celoevropského významu.

Staré tisky

Sbírka starých tisků ze 16. až 18. století obsahuje přes 8000 titulů. K tomuto fondu jsou přidruženy dokonce také tři inkunábule z poslední čtvrtiny 15. století. Ve fondu jazykově převažují tituly německé a francouzské, ale zastoupeny jsou též dokumenty v italštině, latině, angličtině, španělštině a češtině. Obsahově fond pokrývá oblast od obecné historie až po speciální vojenské obory, od antiky až do 18. století.

Rukopisy

Fond rukopisů obsahuje především deníky, příručky a reglementa od 16. až do 20. století, kdy jádro tvoří dokumenty z 18. a 19. století. Obsahově pokrývá stejnou oblast jako fond starých tisků.

Vojensko-historické literatury 19. a počátku 20. století

Fond zahrnuje dokumenty vydané mezi lety 1801 a 1920. V současnosti obsahuje necelých 15 500 svazků (původně fond čítal přibližně 36 000 svazků, ale po povodních v roce 2002 muselo být asi 20 000 svazků odepsáno).

Nový fond – od roku 1921 do současnosti

Fond čítá asi 85 000 svazků a obsahuje jak dokumenty tuzemské, tak zahraniční provenience. Tento fond představuje jádro Knihovny VHÚ Praha. Téměř kompletně je zastoupena literatura o československých legiích v 1. světové válce a literatura o vývoji a vzniku československé, resp. české armády od jejího

vzniku až do současnosti. Ve fondu se dále nacházejí dokumenty o vojenství, vojenské historii a organizaci, fortifikačních a zbraňových systémech. Výběrově je zde dostupná literatura všeobecně historických a společenských věd. Tento fond není uzavřen a je neustále doplňován.

Fond zaměřený na soudobé vojenství a obrannou politiku

Poslední knižní fond, který je dostupný na pracovišti v Rooseveltově ulici, má v současné době přes 30 000 svazků. Významně jsou zde zastoupeny rozsáhlé vojenské encyklopedie z mnoha zemí světa, vojenské ročenky, knižní produkce Ministerstva obrany ČR nebo specializované slovníky. Kromě současného vojenství je fond tematicky zaměřený na mezinárodní vztahy, bezpečnostní problematiku a obsahuje také literaturu, jež se zabývá řízením lidských zdrojů či výpočetní technikou.

Periodika – vojenská historie

Fond periodik zabývajících se vojenskou historií čítá přes 2000 titulů, což představuje téměř 27 000 svazků. Nejstarší časopisy pocházejí z konce 18. století a jde zejména o rakousko-uherskou, německou a francouzskou produkci. Jádrem sbírky tvoří noviny a časopisy z 20. století, a to vojenské i nevojenské. Ve fondu se nacházejí i unikátní tisky dokumentující I. a II. československý odboj (domácí i zahraniční).

Periodika – soudobá vojenská problematika

Fond periodik dostupný v knihovně v Rooseveltově ulici čítá přibližně 240 titulů. Většinu z nich tvoří prestižní zahraniční časopisy ze Spojených států, Anglie, Německa či Francie. Často se jedná o tituly, které nelze sehnat v jiné tuzemské knihovně. Významně je však zastoupena i česká produkce, jejíž jádro tvoří periodika vydávaná pod hlavičkou Ministerstva obrany ČR.

Topografické a vojenské mapy a plány

Fond map obsahuje asi 14 000 jednotek ve více než 2000 souborech, které časově pokrývají 17. až 20. století. V tomto fondu se nacházejí jak mapy (topografické, vojenské, obecné i speciální), tak atlasy a fortifikační plány.

Fond mikrofilmů a mikrofiší

Fond mikrofiší a mikrofilmů obsahuje 262 jednotek. Jsou na nich uložena především legionářská periodika a časopisy z období 2. světové války.

Fond dokumentů na CD-ROMech a videokazetách

Na kompaktních discích jsou uloženy některé digitalizované staré tisky a periodika z období 2. světové války. Dále jsou také zpřístupněny některé encyklopedie, slovníky a výukové programy.

6.3 ČINNOST KNIHOVNY VHÚ PRAHA V ROCE 2015

V souladu se zákonem č. 257/2001 Sb. a usnesením vlády ČR č. 28/2012 o Koncepti rozvoje knihoven v ČR na léta 2011 až 2015 se Knihovna VHÚ věnovala následujícím odborným činnostem.

1. Mimořádná revize a slučování fondů

Od listopadu 2013 zahájila knihovna práce na mimořádné revizi knihovních fondů po stěhování, která je nutnou přípravou na fyzické sloučení fondů obou bývalých referátů knihovny. Ty do podzimu předchozího roku působily jako samostatné knihovny evidované na MK ČR.

Tyto práce pokračovaly i v roce 2015. Slučování fondů bylo zahájeno na fondu Periodik. Práce na slučování fondu je třeba vázat na práce revizní, neboť je nutné ověřit fyzický stav dokumentů, kompletnost ročníků i jednotlivých čísel a svazky i jednotlivá čísla fyzicky přesignovat. V praxi to znamená, že každý titul je prověřen metodou de visu ročník po ročníku, svazek po svazku, číslo po čísle a stránku po stránce, což představuje časově náročný proces.

2. Retrospektivní konverze a rekatalogizace

V roce 2015 pokračovala Knihovna VHÚ v intenzivní jmenné rekatalogizaci fondů periodik K1 a K2 do elektronického systému. Zpracování fondu periodik je úzce propojeno s revizními pracemi a se slučováním fondů. Do elektronické podoby bylo převedeno 503 záznamů titulů periodik.

V roce 2015 pokračovalo věcné zpracování fondů Knihovny VHÚ dle standardu PHNK/LCSH (Předmětová hesla Národní knihovny/Library of Congress Subject Headings). Knihovna takto spolupracuje s Národní knihovnou ČR na tvorbě mezinárodního slovníku věcných autorit stále jako jediná specializovaná knihovna, a upevnila tak svoji pozici pilotní instituce na poli spolupráce univerzálních a specializovaných knihoven v ČR řešících problematiku propojení věcných slovníků dle mezinárodních angloamerických pravidel.

3. Služby

V roce 2015 pokračovala knihovna v poskytování služby MVS (meziknihovní výpůjční služby). Zároveň pro pracovníky Knihovny VHÚ trvala spolupráce s Národní knihovnou Praha na službě MMVS (mezinárodní meziknihovní výpůjční služba).

Knihovna VHÚ pokračovala jednak v poskytování rešeršních a referenčních služeb (např. zpracovávání odborných rešerší), ale i ve zpracování tematických bibliografií. Jako aktivní člen projektu Ptejte se knihovny, obnovila poskytování informačních služeb dle specifikací projektu. V projektu je zapojeno pouze 66 nejvýznamnějších knihoven v ČR.

Knihovna VHÚ nadále poskytovala nadstandardní servis v rámci výpůjčního protokolu, jakož i vysoce fundované odpovědi na čtenářské dotazy a asistenční služby u katalogů. Z 1.336 registrovaných uživatelů knihovny jich bylo v roce 2015 aktivních 898 (z nich 62 nových) a knihovna realizovala 2.093 zápůjček.

Nadále pokračovala meziknihovní výměnná služba, která zaznamenala v minulém roce mírný nárůst. Počet stabilních partnerů k výměně publikací vzrostl s tuzemskými institucemi z 26 na 28 a se zahraničními z 20 na 24 institucí. Časopis HaV touto cestou odebírá 44 institucí.

4. Digitalizace

V roce 2015 pokračovala Knihovna VHÚ v digitalizaci periodik v projektu *Historie a vojenství v dobovém tisku* v rámci grantového podprogramu Kramerius, v programu VISK 7 (Ochranné reformátování dokumentů ohrožených degradací papíru). Jednalo se opět o druhý největší projekt v ČR podaný v rámci podprogramu VISK 7, větší projekt podala jen Národní knihovna ČR. Celkem bylo zdigitalizováno 144.674 stran digitálních dokumentů. V roce 2015 probíhala digitalizace podle standardu NDK 2012, proto již v tomto roce nebylo prováděno mikrofilmování. Do projektu byly zařazeny tyto tituly periodik a monografií:

- *Streffleur's österreichische-militärische Zeitschrift*, 1870-1914.
- *Věstník čs. ministerstva Národní obrany*, *Věstník čs. ministerstva Národní obrany: [Osobní]*, *Osobní věstník čs. ministerstva Národní obrany*, 1919-1938 a 1945-1949.
- *Feldblatt*, 1914-1918.
- *Verordnungsblatt für k. k. Landwehr: Normalverordnungen*, 1915-1918.
- *Československý voják*, 1961-1975.
- *Verordnungsblatt für die k. k. Gendarmerie*, 1876-1893 a 1895-1918.
- *Obrana lidu: list Československé armády*, 1971-1976.
- *Hlas revoluce: týdeník Českého svazu bojovníků za svobodu*, 1976-1980.
- *Colonie tcheque de France volontaires tcheques : Bulletin mensuel*, *Bulletin de la Colonie tcheque de France*, 1916-1918.

Výběr z monografických publikací plukovních dějin primárně československých legií z období první světové války a z bojů o Slovensko a o Těšínsko:

- PRÁŠEK, Vojtěch. *Česká družina*. Praha: Československý legionář, 1934; *Pamětní kniha 1. střeleckého pluku Jana Husí*. Praha: Památník odboje, 1920; *Kronika 2. československého pěšího pluku...* Praha: [vl. n.], 1926; *Kronika 3. střeleckého pluku...* Praha: Památník odboje, 1927; 5. *československý střelecký pluk...* Praha: [vl. n.], 1934;
- KOKOJAN, Hynek. *Pěší pluk 6 "Hanácký generála Janina"*. Bzenec: Výbor pro pořádání 20. výročí ..., [1938];
- IVIČIČ, Václav. *Tatraci*. Praha: Památník odboje, 1924;
- ŠTEIDLER, František. *Pěší pluk 9 K. H. Borovského*. Praha: Naše záloha, 1937;
- NOUZÁK, Václav. *Pěší pluk č. 9 K. H. Borovského v ruských legiích*. Most: Osvětový sbor, 1924; *Dějiny pěšího pluku 10...* Brno: [vl. n.], 1927;
- PRÁŠEK, Vojtěch. *Pěší pluk 11...* Praha: Čs. Legionář, 1938;
- PRÁŠEK, Vojtěch. *Historie 12. čs. střel. pluku M. R. Štefánika*. Praha: Čs. Legionář, 1938;
- VEJNAR, Jindřich. *Úderný prapor*. Praha: Hraničářský prapor č. 6 ..., 1930;
- KAVENA, Karel. *Dějiny dělostřeleckého pluku 1 ...* Praha: Výbor oslav 20letého trvání ..., 1937;
- ŠMÍD, Jaroslav. *1. dělostřelecká brigáda...* Praha: Naše záloha, 1937; *Dělostřelecký pluk 6...* Znojmo: Vojenské zатиší ..., 1938;
- SAJDL, Josef. *Českoslovenští železničáři v sibiřské anabasi*. Praha: Památník odboje, 1924; *Železniční pluk*. Pardubice: [vl. n.], 1931; *Kronika 1. samostatné technické roty ...* Terezín: Ženíjní pluk 1, 1927; 2. *samostatná technická rota*. Praha: Čs. legionář, 1937; *Almanach pěšího pluku 34...* Hranice: [vl. n.], 1928;
- HANZAL, Vojtěch. *Výzvědčící v Italii a na Slovensku*. Praha: [vl. n.] 1928; RYŠAVÝ, Jaroslav. *Kronika I. pluku Stráže svobody*. Praha: Litera, 1938;
- RYŠAVÝ, Jaroslav. *Kronika II. pluku Stráže svobody*. Praha: Ryšavý, 1947; *Třicátníci*. Vysoké Mýto: Výbor pro oslavy ..., 1929;
- TRENKLER, Karel. *Válečné děje býv. pěš. pl. 21 časlavského 1914-1919*. Praha: Kamarádství, 1936

V případě titulů *Obrana lidu*, *Hlas revoluce* a *Československý voják* se jedná o periodika, s jejichž pokračující digitalizací se počítá pro rok 2016 a dále.

V roce 2015 pokračovala Knihovna VHÚ v digitalizaci rukopisů v projektu *Historie a vojenství v dobových písemnostech* v rámci grantového podprogramu Manuscriptorium, v programu VISK 6 (Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica pod patronací UNESCO). Celkem bylo zdigitalizováno 2.872 stran rukopisů. Do projektu byly zařazeny tyto dokumenty:

- PAVEL, František. *Vzpomínky ze světové války 1914-18*. [rukopis] Kladno, 1922. [190] s.
- PAVEL, František. *Vzpomínky ze světové války 1914-18. Sv. 2, Album fotografií*. [rukopis] Kladno, 1922. [61] s.
- *Kriegstagebuch - III. Batl. Inf. Rgt. 54. - vom 1.10. 16*. [rukopis] [S.l., 1916-1917]. [140] s. ; 22 barev. obr.
- *Kriegstagebuch des II. Batls Inf. Regts. Nr. 54*. [rukopis] [S.l., 1916-1917]. [187], [94] s. ; 7 čb. obr.
- *Anlagen zum Kriegstagebuch des Infanterie-Regiments v. d. Goltz (7. Pomm.) Nr. 54 1. Januar bis 31. März 1917*. [rukopis] [S.l., 1917-1927]. [146] s. ; 8 barev. obr.
- RIEPPE, Otto. *Mein Tagebuch aus dem Weltkrieg 1914-1918*. [rukopis] [S.l., post 1918]. [150] s.
- RIEPPE, Otto. *Mein Tagebuch aus dem Weltkrieg 1914-1918. Band II*. [rukopis] [S.l., post 1918]. [198] s.
- *Exercitium zu Pferd und zu Fuss vor ein gantzer Regiment Curassiers oder Dragoner*. [rukopis] [S.l., 17--]. 206, [2] s. ; 21 barev. obr.
- *Gründlicher und genauer Bericht Aller merckwürdigen Sachen welche bey Beläge[rung] und Eroberung der Vestungen in Morea Navarino und Modon täglich vorgelauffen bestehend In zweyen Send- Schreiben, welche aus den Lägern ermeldter Plätze an unterschiedliche Freunde nach Teutschland abgelaßen worden*. [rukopis] [S.l., post 1686]. [51] s.
- [Soubor vyobrazení uniforem - Ertzherzog Carl Legion.] [rukopis] [S.l., 1800]. [14] l.
- JAN, Joseph. *Projet d'un Port de Mer a fortifier par Une Place du 1-er Ordre*. [rukopis] Vienne, 1795. 39, [1] s. ; 1 bar. obr.
- *Abhandlung von den Maerschen und Bewegungen der Arméen*. [rukopis] [S.l., 18--]. [25, 32, 64] s.
- *Abhandlung von den Märschen und Bewegungen der Armeen*. [rukopis] [S.l., 1751-1800]. [21] l.
- [Exercice sur le Gracé le Relief, et la Construction des Fortifications.] [rukopis] [S.l., 1751-1800]. [2] , 58 s. + Přívazek 1: *Resumé des conferences de Mrs. les Capitaines du Régiment de Grénoble du Corps Royal de d'artillerie Pendant l'Été de l'Annés 1767*. [rukopis] [S.l., 1767]. 46, [2] s.
- *Du relief, Commandement et Défilement de la Fortification*. [rukopis] [S.l., 17--]. 28 l.
- [Exercice sur le Gracé le Relief, et la Construction des Fortifications.] [rukopis] [S.l., 1751-1800]. [36] s.
- KÁLNOKY, Gustav von. [Výkresy - pevnostní stavitelství, kartografie.] [rukopis] [S.l., 1849]. 6 l.
- ERLACH, Franz von. *Chronik der k. u. k. Militär-Ober-Realschule [in Weisskirchen] II. Periode vom Schuljahre 1879/80-1889/90*. [rukopis] Hranice na Moravě, 1879-1890. [IV] + 224 s.
- ERLACH, Franz von. [Chronik der k. u. k. Militär-Ober-Realschule III. Periode vom Schuljahre 1890/91-1894/95.] [rukopis] Hranice, 1890-1895. [VI] + 151 (recte 162) s.
- [Chronik der k. u. k. Militär-Ober-Realschule IV. Periode vom Schuljahre 1895/96-1905/06.] [rukopis] Hranice, 1895-1905. 212 s.
- HETTWER, E. *Atlas zur Chronik der k. k. Militär-Ober-Realschule*. [rukopis] Hranice, [post 1889]. 8 l.

Výběr dokumentů zahrnuje vzácné raně novověké rukopisy z Knihovny VHÚ. Tematicky lze digitalizované tituly rozdělit do tří kategorií, přičemž byly akcentovány rukopisy připomínající 100. výročí první světové války:

- rukopisy zabývající se pevnostní architekturou a dělostřelectvem
- výběr z rukopisných válečných deníků
- výběr z rukopisných vojenských příruček, opisů vydaných vojenských předpisů a úředních záznamů, jakými jsou například schematismy či ranglisty

Vedle těchto dvou pravidelných velkých digitalizačních projektů byla stejným způsobem provedena digitalizace značného množství monografických dokumentů z Knihovny VHÚ Praha s tematikou první světové války. Realizace digitalizace byla umožněna díky podpoře, které se této činnosti dostalo v rámci vládní koncepce připomínání první světové války u příležitosti stého výročí tohoto zásadního konfliktu. Díky tomu bylo digitalizováno 873 titulů v celkovém rozsahu 192.921 stran.

Výběr dokumentů digitalizovaných v rámci tohoto projektu se po obsahové stránce soustředil hlavně na publikace pojednávající o zapojení občanů českých zemí do války v rámci Rakouska-Uherska nebo na ty, jež se týkají prvního československého odboje, zvláště pak československých legií. Byly to jednak primární pramenné dokumenty (dobové vojenské předpisy, zpravodajství, propaganda apod.), dále také vojenskohistorické práce převážně z meziválečného období a v neposlední řadě práce vzpomínkového (biografického) charakteru. U vybraných z nich byl vytvořen bibliografický popis obrazových příloh, který by měl usnadnit práci badatelům při dohledávání obrazového materiálu. Monografie zpracované v tomto projektu by se v budoucnu měly dočkat on-line zpřístupnění prostřednictvím Digitální studovny MO (viz níže).

Díky tomuto rozsáhlému digitalizačnímu projektu lze konstatovat, že v roce 2015 překročil objem digitalizace zajištěné Knihovnou VHÚ Praha číslici 1.000.000 stran digitalizovaných dokumentů.

Knihovna VHÚ pokračovala v provozování vlastního digitalizačního pracoviště, na kterém bylo digitalizováno 69 kompletních svazků. Dále bylo digitalizováno značné množství jednotlivin (fotografie, rytiny atd.) pro badatelské, muzejní a publikační účely pracovníků VHÚ. Celkem bylo digitalizováno 9631 souborů o velikosti 70,79 GB.

Ve spolupráci Knihovny VHÚ Praha, VÚA-VHA a Referátu pro válečné hroby na serverech poskytnutých AKIS zahájen zkušební on-line provoz Digitální studovny MO. Do konce roku 2015 bylo v tomto systému badatelům zpřístupněno cca 200.000 stran vybraných digitálních dokumentů primárně zaměřených na tematiku 1. světové války. Výběr dokumentů zahrnoval dobové noviny, časopisy, monografické publikace, ale také archivní matriky. Další rozšíření zpřístupňovaných dat proběhne v roce 2016, jakmile to umožní rozšíření datové kapacity Digitální studovny MO. Realizace on-line zpřístupnění dokumentů digitalizovaných Knihovnou VHÚ Praha je zásadním průlomem dosavadním procesu digitalizace.

5. Akvizice

V roce 2015 pokračovala Knihovna VHÚ v akviziční činnosti, takže bylo možné zajistit odpovídající nákup odborné literatury a specializovaných periodik. Celkový přírůstek fondu periodik zůstal na zhruba stejné úrovni jako v předchozím roce a tvořilo jej 158 titulů. Z tohoto počtu se ale nakoupilo pouze 17 českých a 52 zahraničních titulů. Zbývající polovina celkového množství je získávána buď formou darů, nebo výměnou.

Přírůstek knižních publikací vzrostl z 1 200 svazků za rok 2014 na celých 1 500 svazků. Z tohoto počtu byla sotva třetina (480 kusů) publikací pořízena formou nákupu. Ostatní získala Knihovna VHÚ formou výměn, darů či odpisů z jiných knihoven.

6. Restaurování

Knihovna VHÚ Praha v roce 2015 realizovala dvě zakázky na restaurování. V prvním případě se jednalo o restaurování starých tisků, v druhém případě o restaurování tisků z 19. století. V prvním případě bylo restaurováno 20 svazků, v druhém případě pouze 5 svazků (z toho 2 staré tisky a 3 tisky z 19. století) – jednalo se ale o pracovně náročnější zásahy. Knihovna takto postupně restauruje dokumenty významné historické a kulturní hodnoty.

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST

Vedle muzejní činnosti je nedílnou součástí aktivit Vojenského historického ústavu Praha také práce vědeckovýzkumná. Ta je principiálně zaměřena na historii českého a československého vojenství, rámcově také na oblast evropského a světového vojenství a historii obecně. Důležitým předmětem zkoumání je i problematika českého a československého I., II. a III. odboje ve 20. století a zpracovávání personálií předních vojenských osobností. Výsledky výzkumu byly prezentovány formou studií v odborných časopisech a sbornících, v monografiích, aktivní účastí na tuzemských a zahraničních konferencích a seminářích, v přednáškové a expertní činnosti a také formou výstav. VHÚ Praha se výraznou měrou prezentoval ve sdělovacích prostředcích, ve vystoupeních zprostředkoval širší veřejnosti výsledky výzkumu vojenských dějin a přispíval tak k vytváření pozitivního obrazu AČR ve společnosti.

7.1 VÝZKUMNÉ PROJEKTY

Zaměření a specifikace výzkumných projektů pracovníků VHÚ Praha za rok 2015:

- *Válečný rok 2015*
- *Historie československých legií a problematika válečných hrobů*
- *České a československé vojenské dějiny*
- *Československo-francouzské vztahy v oblasti vojenství z let 1926–1939*
- *Druhý odboj*
- *Československé vojenské zpravodajství z let 1933–1939*
- *Problematika československého vojenského zahraničního odboje na Západě v letech 1939–1945 a poválečné události k němu se vztahující*
- *Československé jednotky na Středním východě 1940 – 1943*
- *Československé jednotky na východní frontě 1943 - 1945*
- *Letectvo 1. a 2. světové války*
- *Vojenské operace na československém území v roce 1945*
- *Perzekuce příslušníků armády po roce 1948*
- *Třetí odboj*
- *Dějiny správy a využití fotografie jako historického pramene*
- *Výzkum organizace a struktury československé armády v 50. a 60. letech 20. století*
- *ČSLA v posledním dvacetiletí své existence*
- *Sovětské okupace 1968-1991*
- *Čeští vojáci v zahraničních misích 1989 – 2014*

7.2 KONFERENCE POŘÁDANÁ VHÚ PRAHA

V úterý 22. září byla v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky zahájena dvoudenní vědecko-historická konference nazvaná „1915 – noví nepřátelé, nové výzvy“. Jedná se již o druhou konferenci ze série „Léta do pole okovaná 1914-1918“, kterými Vojenský historický ústav Praha připomíná stoleté výročí první světové války.

Konference, na níž vystupuje na čtyřicet vědců a historiků z České republiky, Itálie, Maďarska, Německa, Polska, Rakouska, Slovenska, Slovinska a USA, je tematicky věnovaná válečnému roku 1915. Koná se pod záštitou předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jana Hamáčka a ministra obrany ČR Martina Stropnického. Oběma jmenovaným představitelům také v úvodním projevu poděkoval ředitel VHÚ plukovník Aleš Knížek za podporu celé akce.

Předseda PS PCR Jan Hamáček ve svém projevu připomněl, že dvacet pět let od pádu komunismu jistě přineslo uznání všem obětem druhé světové války, bez rozdílu politické příslušnosti, vyznání atd., ale na oběti z či v rakousko-uherských uniformách, více uctít a upozornit tak českou veřejnost na fakt, že teprve na katastrofě tzv. velké války a jejích obětech bylo možné vybudovat samostatný československý stát.

Ministr obrany Martin Stropnický se ve svém projevu věnoval konkrétnímu tématu konference, válečnému roku 1915. Mimo jiné zmínil:

„V roce 1915 válka zuřila už déle než rok. Mnohem déle, než všichni předpokládali či věřili. Miliony mužů povoláných do války i jejich rodiny, které zůstaly doma, střídavěly ze svých barvotiskových představ o moderní válce. Jak lichá se ukázala ujištění vojenských teoretiků, že ozbrojený střet milionových, moderně vyzbrojených armád, pokud vůbec nastane, nemůže trvat dlouho. Jak marné byly pokusy svést rozhodující bitvu, po níž poražený protivník nebude schopen ve válce pokračovat. A kdyby zbraně přece jen nepřinesly rychlé rozhodnutí, enormní náklady na provoz tak početných armád a hospodářské ohledy měly přece donutit válčící státy k uzavření míru. Šlo o krutý omyl, neboť válka si ve jménu válečných cílů nebrala prázdné ohledy. Vše se jí mělo v příštích letech přizpůsobit, aby do krajnosti vyčerpala dostupné zdroje. S vědomím délky trvání první světové války je děsivé sledovat, jaké vypětí byly bojující státy schopny a ochotny vyvinout.“

Konference je v jednacím řádu rozdělena na jednotlivé panely, v každém vystupují historici se svými příspěvky. Panely jsou tematicky odlišně laděny a moderují je jednotliví historici z VHÚ. Kupříkladu hned první úterní panel byl věnován především otázce italského vstupu do války v roce 1915, druhý panel se zaměřil na problematiku balkánských bojů v daném roce.

7.3 KONFERENCE S ÚČASTÍ PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA A PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

Přehled aktivní účasti pracovníků VHÚ Praha na konferencích a přednášková činnost v roce 2015

Tomáš JAKL

- Prameny k dějinám pražské Luftschutzpolizei. X. konference policejních historiků. Muzeum Policie ČR. Praha 8. – 10. 10. 2015
- České povstání v květnu 1945. Mezinárodní konference 1945. Konec války a obnova Československa. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 4. – 5. 11. 2015
- Válečné spojení Německa a sovětského Ruska - problém kontextu. III. konference ČSOL. Praha 28. – 29. 11. 2015
- Druhý československý odboj. Přednáška, ZŠ Kostelec nad Labem 31. 3. 2015
- Druhý československý odboj. Přednáška. Česká centra Rytířská 16. 4. 2015
- Květnové povstání. Přednáška. Muzeum Podblanicka Vlašim 12. 5. 2015
- Květnové povstání. Přednáška. Muzeum Louny 26. 5. 2015
- Válečný rok 1945 v Československu. Přednáška, ZŠ Nymburk 3. 11. 2015
- Československé legie v Itálii 1913-1920. Přednáška, Tábor 20. 11. 2015
- Druhý Československý odboj. Přednáška. ZŠ Všetaty 30. 11. 2015
- Československé legie v Itálii 1918–1920. Přednáška, Tábor 10. 11. 2014.

Tomáš KYKAL

- Selhání c. k. zeměbranceckého pěšího pluku č. 8 u Sukova 20. března 1915. Konference 1915 – noví nepřátelé, nové výzvy. Praha, 22. - 23. 9. 2015

Jindřich MAREK

- Květen 1945 v českých zemích. Pedagogická fakulta UK.
- Závěr války v Praze v květnu 1945. Filosofická fakulta UK.
- Květen 1945 a co o něm nevíme. Moravské zemské muzeum Brno.
- Spolupracovníci legendární trojice B+M+M. MěÚ Praha 6.
- Rok 1945 ve Šluknovském výběžku. MěÚ Šluknov.
- Osvobození českých zemí v květnu 1945. 42. mechanizovaný prapor Tábor.
- Co bychom měli vědět o 2. světové válce. ZŠ Libeň.

Zdeněk MUNZAR

- Knihovna VHÚ Praha jako zdroj informací k 1. světové válce. Konference 1915 – noví nepřátelé, nové výzvy. Praha, 22. - 23. 9. 2015

Ivo PEJČOCH

- Kroměříž a retribuční procesy. Konference Kroměřížsko v kontextu II. světové války. Muzeum a SOkA. Kroměříž, 16. - 17. 9. 2015

Jiří PLACHÝ

- Rodáci z Kroměřížska v československých pozemních jednotkách na Západě v letech 1939–1945. Konference Kroměřížsko v kontextu II. světové války. Muzeum a SOkA. Kroměříž, 16. - 17. 9. 2015
- Konec činnosti čs. vojenských úřadů v Chustu počátkem roku 1945. Konference Podkarpatská Rus – 70 let poté. Praha, 5. listopadu 2015

Jiří RAJLICH

- Letci z českých zemí na frontách 1. světové války. Zámek Brandýs nad Labem, Sdružení lékařů Odolena Voda
- Český voják ve Velké válce. FF UK Praha, seminář prof. I. Šedivého
- Heuristické a metodologické problémy studia moderních vojenských dějin. PedF UK, Praha, seminář prof. J. Županiče

Karel STRAKA

- Les relations politico-militaires franco-tchécoslovaques dans les années 1918–1939. Kolokvium l'Association pour la Mémoire du Camp d'Agde (AMCA), Agde 4. června 2015
- An asymmetric alliance: The Renaissance of French-Czechoslovak military cooperation during the break-up of collective security (1932–1938). Konference France and the Second World War in Global Perspective, 1919–45. Velká Británie, Glasgow 2.–3. července 2015
- Československo-francouzské vztahy v meziválečném období. Přednáška. Dům armády Tábor, 17. září 2015
- Historická črta na téma osudů Václava Záruby, příslušníka Roty Nazdar. Předneseno v rámci pietního aktu odhalení pamětní desky. Čelákovice, 27. října 2015
- Expozé na téma osudů gen. Stanislava Čečka při příležitosti slavnostního odhalení busty této osobnosti v prostorách Vojenské kanceláře prezidenta republiky. Pražský hrad, 18. listopad 2015

Prokop TOMEK

- Balony svobody. Přednáška. ČVUT Děčín, 7. dubna 2015
- Education and militaristic propaganda in conditions of communist totalitarianism. 15. výroční konference pracovní skupiny pro studium konfliktů. Atheny, 26.-30. dubna 2015
- Rádio Svobodná Evropa. Přednáška. Gymnázium Mensa, Praha, 6. května 2015
- Rádio Svobodná Evropa. Přednáška. ČVUT Děčín, 1. září 2015
- Ivan Medek, Hlas Ameriky, Vídeň. Konference Ivan Medek Národní Muzeum. Praha Vítkov, 15. září 2015
- „Volná“ mládež pohledem StB napříč 70. a 80. lety. Konference Reflexe undergroundu. ÚSTR a Knihovna Václava Havla, 22. září 2015
- Rakúske väzby Rádía Sloboná Európa a moderace jednoho panelu. Konference Činnosť StB na území Rakouska III. ÚSTR, ÚPN, LBI Bratislava, 30. září - 2. října 2015
- Rádio Svobodná Evropa. Přednáška. Kopřivnice, Masarykovo demokratické hnutí, 21.-22. října 2015
- Státní bezpečnost – struktura. Přednáška. PedF. UK Praha, 27. října 2015
- Nebyli jen Mašínové. Přednáška. Městské muzeum Lomnice nad Popelkou, 23. listopadu 2015
- Cyklus Jeden svět na školách. Přednáška. Základní škola Velvary, 25. listopadu 2015
- Zahraniční zájem o politické vězně a moderace jednoho z panelů. Kolokvium Možnosti a perspektivy interdisciplinárního zkoumání dějin vězeňství v Československu v 70. a 80. letech 20. století. Praha ÚSTR, 26. listopadu 2015
- Cyklus Jeden svět na školách. Přednáška. Střední průmyslová škola v Úžlabině Praha, 27. listopadu 2015
- Legionář Zdeněk Fierlinger. Konference 100. let československých legií - 2. mezinárodní konference ČSOL. Praha 29. listopadu 2015

8 PREZentační činnost

8.1 KALENDÁRIUM

Únor

- vernisáž výstavy „Popel Popeleční středy“ připomínající 70. výročí náletu spojeneckých letadel na Prahu v roce 1945, radnice Městské části Prahy 2

Březen

- zahájení výstavy „Vojtěch Preissig, grafik prvního i druhého odboje“, projekt Acts of Courage věnovaný mimořádným projevům české statečnosti v dějinách 20. století, Česká národní budova v New Yorku
- vernisáž výstavy „Válečný rok 2015“, Generální štáb AČR
- vyhlášení vítězů celorepublikové soutěže „Tajemství vojenského kufříku – 1. světová válka“, Armádní muzeum Žižkov

Duben

- vernisáž výstavy „100 let moderní chemické války“, Generální štáb AČR
- zahájení sezony Leteckého muzea Kbely
- vernisáž výstavy fotografií „Sedm válečných let 1939-1945“, Jiřský klášter na Pražském hradě
- vernisáž výstavy „70 – 2. světová válka objektivem českých fotografů“, Pražský hrad

Květen

- vernisáž výstavy „Válečný plakát“, Staroměstská radnice
- odhalení desky s dalšími oběťmi Pražského povstání, budova Českého rozhlasu
- vzpomínková akce při příležitosti 70. výročí Pražského povstání, Staroměstské náměstí
- vernisáž výstavy „Pražské povstání“, Generální štáb AČR
- vernisáž výstavy „V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren“, Armádní muzeum Žižkov
- vernisáž výstavy „Čechoslováci pod prapory vítězství“, venkovní plocha před Lichtenštejnským palácem na Malé Straně
- zahájení sezony Vojenského technického muzea Lešany

Červen

- vernisáž výstavy „Francie a Československo 1914 – 1945“, Agde, Francie
- Pražská muzejní noc – účast Leteckého muzea Kbely a Armádního muzea Žižkov. V rámci akce proběhla v Leteckém muzeu Kbely i vernisáž výstavy The Wingmen – Muži na křídlech
- vernisáž výstavy „Cestami odboje k 30. 6. 1918“, Generální štáb AČR

Červenec

- zapojení do akce „Vlak Lustig – vlak naděje“, představení výstavy „Gešer ad Halom – Most až sem“

Srpen

- Tankový den ve Vojenském technickém muzeu Lešany

Září

- vyhlášení dalšího kola soutěže „Tajemství vojenského kufříku – 2. světová válka“
- vernisáž výstavy „Na nebi hrdého Albionu“, Generální štáb AČR
- Land Rover Day, Vojenské technické muzeum Lešany
- zahájení vědecko-historické konference „1915 – noví přátelé, nové výzvy“ ze série „Léta do pole okovaná 1914-1918“, Parlament České republiky
- Dětský den ve Vojenském technickém muzeu Lešany
- zahájení výstavy „Vzpomínky na sočskou frontu“, Armádní muzeum Žižkov

Říjen

- otevření expozice v rodném domě Jana Kubiše, Dolní Vilémovice
- otevření stálé expozice „Cesta legionáře“, hrad Křivoklát

Listopad

- Den válečných veteránů v Armádním muzeu Žižkov

Prosinec

- výstava „Zima v zákopech“, Armádní muzeum Žižkov

8.2 NÁVŠTĚVNOST

Celková návštěvnost v roce 2015

Armádní muzeum Žižkov	92 000
Letecké muzeum Kbely	120 000
Vojenské technické muzeum Lešany	124 000

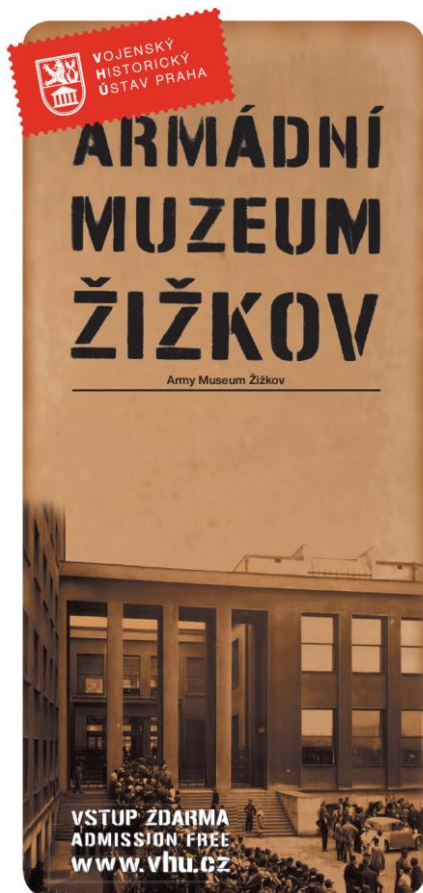
Speciálně doprovodné programy ke stálým expozicím VHÚ Praha

Speciálně doprovodných programů pořádaných v muzeích VHÚ Praha se zúčastnilo celkem 8 817 osob ve 337 skupinách, z toho:

Pro děti a mládež	275
Pro vojáky z povolání	28
Pro seniory	21
Pro zdravotně handicapované	13

8.3 ARMÁDNÍ MUZEUM ŽIŽKOV

Armádní muzeum je umístěno v Praze na Žižkově v historických budovách Památníku osvobození. Expozice muzea je rozčleněna do pěti základních celků.

8.3.1 Historie

V budově patřící do komplexu původního Památníku osvobození na úpatí Vítkova je nyní situováno Armádní muzeum Žižkov. Ve své sedmdesátileté historii prošlo podobnými dějinnými peripetemi jako celý stát. V současnosti jeho expozice prezentuje ve třech sálech historii čs. armády a odboje od počátku 1. světové války až do padesátých let 20. století.

Expozice v žižkovském muzeu byla v meziválečném období dělena do pěti časových úseků:

- od léta 1914 do konce roku 1915
- 1916 a zima 1916/1917
- od jara 1917 do jara 1918
- od jara 1918 do vzniku Československa, resp. do uzavření příměří
- od vzniku státu do roku 1920, do návratu posledních transportů čs. legionářů

Za nacistické okupace, v září 1939, zabralo celý areál Památníku osvobození gestapo a vzniklo zde oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag), a to v rámci tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungsstelle. Ta spravovala muzejní, archivní i knihovní záležitosti.

Muzejní exponáty ze Žižkova a Karlína přestěhovali Němci do Schwarzenberského paláce na Hradčanech, kde bylo od roku 1940 budováno německé Vojenské muzeum. Na sklonku války byly muzejní sbírky zčásti vyvezeny za hranice. Většinu se naštěstí podařilo získat zpět, některé exponáty však byly rozkradeny či zničeny.

Po válce bylo zřízeno Muzeum Památníku osvobození. Toto muzeum se zaměřilo na I. i II. odboj a bylo rozděleno na dvě základní části:

- období 1914–1918
- období 1939–1945

Po změně režimu v únoru 1948 byly stávající expozice Památníku osvobození v rozporu s komunistickou ideologií a jejím pohledem na legionářskou tradici. Proto se již záhy nové vedení ústavu, s novým náčelníkem VHÚ brig. gen. Čeňkem Hruškou (budoucím náčelníkem Hlavní politické správy čs. armády), rozhodlo muzeum uzavřít a zásadně přestavět „nevyhovující“ expozice Muzea Památníku osvobození. V roce 1951 se uskutečnila výstava „30 let

Komunistické strany Československa". Po této výstavě se muzeum pro veřejnost opět uzavřelo a svůj další provoz obnovilo až v roce 1954 pod novým názvem Muzeum československé armády. Nově instalované expozice zachycovaly novodobou historii čs. armády a ČSLA (Československé lidové armády). Po pádu komunistické moci v listopadu 1989 se muzeum na Žižkově mění na Muzeum odboje a České armády, nyní nese název Armádní muzeum Žižkov.

8.3.2 Stálá expozice

Stálá expozice Armádního muzea Žižkov je umístěna ve třech rozsáhlých sálech a v horním foyer muzea. Čtvrtý sál Armádního muzea je vyčleněn pro pořádání příležitostných výstav. Z těch nejúspěšnějších jmenujme alespoň „Naši dělostřelci včera a dnes“, „Západní paravýsadky a domácí odboj“, „Bitva u Sokolova 1943“, „Invaze 1944“, „Military Radio“, „Atentát, Operace ANTHROPOID 1941–1942“, „Doteky 2. světové války“, „Mobilizace“, „1945 - konec války v Čechách“ či „Pod křídly Sokola“. Součástí Armádního muzea je rovněž „Muzejní kino Vítkov“, které promítá dobové dokumenty, filmové týdeníky, atd.

Stálá expozice Armádního muzea Žižkov je členěna následujícím způsobem:

Sál 1914–1918

Je věnován období 1. světové války a I. čs. vojenskému odboji. Výsledkem války, která výrazně změnila politickou mapu Evropy, bylo i zřízení samostatného československého státu, jedné z tzv. nástupnických zemí po rozpadu rakousko-uherské monarchie.

Kromě vývoje na domácí politické scéně a účasti českých a slovenských vojáků pod prapory habsburské monarchie je největší část této expozice věnována především úsilí čs. Domácího a zahraničního odboje o zřízení vlastního státního útvaru. Vzhledem k charakteru muzea je akcentována především historie zahraničních ozbrojených útvarů, čs. legií. V tomto vojsku ještě neexistujícího státu bojovalo proti ústředním mocnostem v Srbsku, Rusku, Itálii a Francii více než 110 000 Čechů a Slováků, kteří tak zásadní měrou přispěli k dosažení čs. státní suverenity.

Kromě celé řady unikátních dobových stejnokrojů, chladných, lehkých a těžkých palných zbraní, praporů, řádů a vyznamenání a dalších sbírkových předmětů zde návštěvník nalezne např. výtvarná díla předních českých umělců Jana Štursy, Františka Kupky, Vincence Makovského, Otty Gutfreunda a Vojtěcha Preissiga. Součástí expozice jsou rovněž osobní památky na významné osobnosti z řad legionářů i politiků bojujících za samostatný stát. Unikátní předměty zde mimo jiné připomínají životní osudy Edvarda Beneše, Milana Rastislava Štefánika či gen. Rudolfa Medka, pozdějšího ředitele Památníku osvobození.

Sál 1918–1939

Soustřeďuje se na muzejní zmapování historického vývoje armády meziválečného Československa. V tomto období ČSR patřila sice k menším, ale politicky, ekonomicky a kulturně nejvyspělejšími státům tehdejší Evropy. Jeho pozici na mezinárodní scéně však ztěžovala nejen geograficky exponovaná poloha v centru Evropy, ale i jeho národnostní struktura. Obě tyto okolnosti poznamenaly dvacetiletou existenci ČSR. Hned po svém vzniku musel nový stát čelit odstředivým snahám některých významných národnostních menšin, odvolávajících se na právo na sebeurčení. V roce 1919 se dokonce dostal i do ozbrojeného konfliktu se sousedním Polskem a především s Maďarskem, usilujícími o revizi

státních hranic. V následujících letech však čs. stát osvědčil svou vitalitu a prosperitu, která trvala až do počátku 30. let, kdy jej naplno zasáhla světová hospodářská krize. Sál je zakončen exponáty z let 1938 a 1939, kdy došlo k narušení státní integrity a posléze k postupnému zániku čs. státnosti. Všechny tyto události dvaceti meziválečných let jsou bohatě dokumentovány velkým množstvím palných zbraní domácí i zahraniční konstrukce, stejnokrojů a dalších sbírkových předmětů. Za pozornost jistě stojí i osobní památky na náčelníky francouzské vojenské mise v ČSR, gen. Maurice Pellého a gen. Louise Fauchera, na významné čs. generály Stanislava Čečka, Aloise Eliáše, Rudolfa Medka a další osobnosti. Ke zcela unikátním patří i kolekce nejcennějších exponátů z muzejních sbírek VHÚ Praha, totiž nejvyšších zahraničních řádů udělených hlavám čs. státu, prezidentům T. G. Masarykovi a E. Benešovi, jakož i kompletní sbírka všech stupňů a skupin nejvyššího čs. Řádu Bílého lva.

Sál 1939–1945

Je věnován 2. světové válce a II. čs. vojenskému odboji. Návštěvníci se detailně seznámí s účastí Čechů a Slováků ve vojenských operacích na všech frontách tohoto dosud nejkrvavějšího válečného konfliktu, v domácím odboji a v dalších akcích, které měly za cíl obnovení čs. státní samostatnosti. Úvod sálu je věnován odchodům čs. vojáků do zahraničí a jejich zapojení do prvních budovaných vojenských jednotek, závěr pak Českému národnímu povstání a osvobození Československa.

I tento sál velmi bohatě dokumentuje sledované období velkým množstvím exponátů, od palných zbraní přes vojenské prapory, stejnokroje různé provenience až k řádům a vyznamenáním a dalším památkám. Nechybí ani velké množství modelů tehdejší vojenské techniky.

Z raritních vojenských stejnokrojů jmenujme alespoň generálskou uniformu významného legionáře a pozdějšího předsedy protektorátní vlády Aloise Eliáše, popraveného nacisty za spolupráci s odbojem, ale i vojenské stejnokroje prezidenta čs. exilové vlády Edvarda Beneše a ministra zahraničí Jana Masaryka.

Další unikátní „dotýkané“ předměty představují stejnokroje npor. Adolfa Opálky, velitele „pražských“ parašutistů, kteří uskutečnili zdařilý atentát na zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha; dále velitel 3II. čs. bombardovací perutě RAF gen. Vladimír Nedvěda, velitele čs. vojenské jednotky na Středním východě a pozdějšího gen. Karla Klapálka, velitele čs. vojenské jednotky v SSSR a pozdějšího prezidenta ČSSR gen. Ludvíka Svobody, hrdiny bitvy u Sokolova npor. Otakara Jaroše či kpt. Jána Nálepky, který přešel od slovenské Zajišťovací divize k sovětským partyzánům, v jejichž řadách později padl.

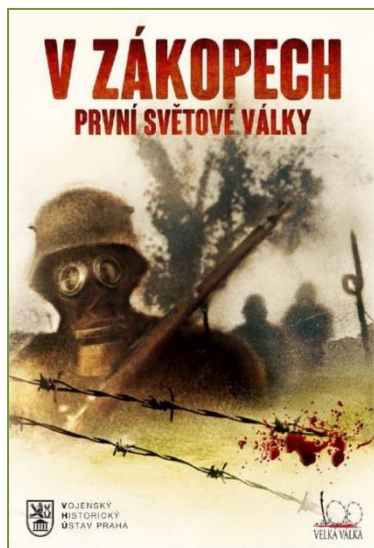
Mezi nejcennější vystavované předměty patří i osobní památky na Jana Kubiše, Josefa Gabčíka a další parašutisty, stejně jako na gen. Heliodora Píku, letce škpt. Aloise Vašátka, jednoho z nejvýznamnějších členů odbojové organizace Obrana národa škpt. Václava Morávka, hrdinu SSSR npor. Antonína Sochora a řadu dalších osobností II. čs. odboje.

K ilustrování průběhu 2. světové války a současně k pochopení začlenění čs. odboje do dobových vojenských a politických souvislostí slouží přehledy stěžejních událostí tohoto šestiletého období a zdařilá dioramata znázorňující klíčové vojenské operace v letech 1939–1945.

Horní foyer muzea

Čtvrtá část expozice je věnována perzekuci příslušníků čs. armády po únorovém státním převratu v roce 1948 a III. protikomunistickému odboji.

8.3.3 Výstava

Výstava „V zákopech první světové války“ je součástí projektu VELKÁ VÁLKA 1914 – 1918, na kterém se podílí celkem devět paměťových institucí České republiky. Výstava je stěžejním a originálním příspěvkem VHÚ do celého souboru akcí a událostí připomínající 100 let od vypuknutí první světové války.

Klade si za cíl ukázat první světovou válku z pohledu těch, kteří jí byli zasaženi přímo a nejvíce – tedy z pohledu obyčejných vojáků, ať už byli na straně Rakouska-Uherska či vítězných států. Na osudech několika z nich je válka prezentována jako událost, která, ačkoliv byla vnímána každým z nich různě, je všechny navždy poznamenala.

Hlavním výstavním motivem je vlak. Fenomén železnice se ukázal v tomto konfliktu jako zásadní. Vlak odvážel po celou dobu konfliktu mobilizované vojáky na frontu, vlakem se vraceli vojáci po letech bojů do svých domovů. Současně při nebezpečí průlomu vlastní obrany umožnila železnice rychle soustředit posily a přehradit postup nepřítele. Vlak je nerozlučně spjat s anabází čs. legií v Rusku. Cestu, při níž se legionáři probíjeli nekonečnými pláněmi, trávili legionáři ve speciálně upravených vagonech, které se na dlouhé týdny staly jejich domovem i obávanou údernou silou. A v neposlední řadě odvážel salónní vůz následníka trůnu Františka Ferdinanda v červnu 1914 do Sarajeva a zároveň přeneseně Evropu do války. Ta skončila v Compiègne 11. 11. 1918 taktéž v železničním salónním voze. A jsou to právě stylizované vagony, které ohraničují největší část výstavy věnovanou „novým zbraním“.

Projekt VELKÁ VÁLKA 1914 – 1918 získal i zvláštní ocenění ve třináctém ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis, které proběhlo ve čtvrtek 14. května v pražském Obecním domě.

8.3.4 Akce pro veřejnost

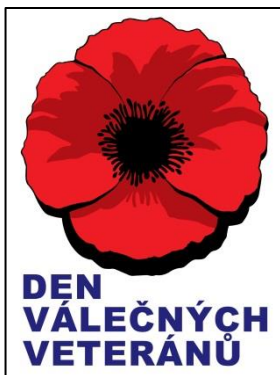
Pražská muzejní noc

VHÚ Praha se i v roce 2015 zapojil do 12. ročníku Pražské muzejní noci, která se konala v sobotu 13. 6. Už samotný příchod k muzeu mnohé návštěvníky překvapil – mohli si prohlédnout a v některých případech i „prolézt“ historická vozidla z druhé světové války, z americké armády. Poděkování zde patří KVH 16. obrněné divize US Army a KVH 4. pěší divize US Army. Stejně tak si mohli návštěvníci zblízka osahat vozidlo humvee (HMMWV), které stálo na vnitřním nádvoří muzea.

Na nádvoří také probíhaly různé soutěže, byla zde umístěna airsoftová střelnice a střelnice ze vzduchových zbraní. Skutečné zbraně si mohli návštěvníci prohlížet i vzít do ruky uvnitř muzea, kde jim byli k dispozici i odborní pracovníci VHÚ. Zájemci měli možnost se blíže seznámit s legendárním anglickým lehkým kulometem Bren Mk. I, vzít si do ruky německý samopal MP 40 či německou karabinu K 98k. K vidění byl také sovětský samopal PPŠ 41 a americký lehký kulomet BAR M1918A2 z druhé světové války. Velké pozornosti se těšily zbraně ze současné výzbroje AČR: útočná puška CZ 805 BREN A2 a samopal SKORPION EVO 3, které Vojenskému historickému ústavu Praha věnovala v loňském roce Česká zbrojovka, a. s.

Návštěvníci také procházeli jednotlivými sály celého muzea, stálými expozicemi věnovanými období od první světové války až do konce čtyřicátých let. Pozornosti neušly ani dvě stěžejní výstavy VHÚ: V zákopech první světové války a V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren.

Den válečných veteránů

V pořadí již čtvrtý Den válečných veteránů proběhl v Armádním muzeu Žižkov ve středu 11. 11. Pro návštěvníky byl připraven speciální program, účastnily se ho v dopoledních a poledních hodinách především děti a školní výpravy, odpoledne přicházeli dospělí návštěvníci. Zvláštní program ke Dni válečných veteránů byl sestaven z několika částí, které přesně v jedenáct hodin dopoledne odstartoval výstřel z historického salutního děla ze 17. století na nádvoří Armádního muzea Žižkov.

Na venkovních plochách před budovou muzea a v jeho těsné blízkosti si mohli návštěvníci prohlédnout především vojenskou techniku. K vidění bylo bojové vozidlo Land Rover Kajman, vozidlo Iveco a také rozměrově největší atrakce: obrněný transportér Pandur. U vozidel stáli příslušníci Armády České republiky z několika praporů 4. brigády rychlého nasazení, kteří zájemcům podávali zasvěcené výklady o technických údajích a bojových možnostech vozidel a umožnili návštěvníkům posadit se do vozů.

Na nádvoří muzea bylo vystaveno vozidlo Toyota, které používali čeští vojáci v Afghánistánu, u něho se pohybovali vojáci v britských stejnokrojích ze skotské jednotky, na nádvoří hráli také skotští dudáci.

Historickou bojovou techniku připomnělo vozidlo M3 Half-Track, americký polopásový obrněný transportér z období druhé světové války. I Half-Track a jeho otevřená korba byla návštěvníkům přístupná. Dalším příkladem historické techniky byla dvě vozidla M8 Greyhound, šestikolky z druhé světové války, lehce opancéřované a vyzbrojené kanónem a kulometem. Nechyběl ani legendární americký jeep.

Velkému zájmu se letos těšily především zvláštní výstavní expozice v budově muzea. Jednalo se jak o výstavu V zákopech 1. světové války, tak o expozici V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren, která je dislokována v podzemních místnostech budovy. Oběma expozicemi procházela jedna školní výprava za druhou – školákům se přitom dostalo výkladu, který připravovali vědečtí pracovníci VHÚ a kurátoři muzeí.

Ve foyer muzea byly vystaveny i artefakty získané v nedávné době: jedná se o předměty z britského bombardéru Vickers Wellington z druhé světové války, jehož posádku tvořili příslušníci 311. československé bombardovací perutě RAF. Letoun byl sestřelen v roce 1941 nad Holandskem, předměty byly nalezeny a vykopány v roce 2014 a letos na podzim byly získány a převezeny do sbírek Vojenského historického ústavu Praha.

Pozornost přitahovaly i vědomostní soutěže, kterých se účastnili prakticky všichni, kteří dorazili do Armádního muzea Žižkov v rámci školních výprav. Velkému zájmu se těšily i akce a soutěže na nádvoří: ať už šlo o střelbu z airsoftových zbraní, nebo střelení na terč ze vzduchovky. Dívky dávaly nicméně přednost především malování vlčích máků na kamenné desky na nádvoří muzea. Uvnitř muzea byly také speciálně připravené ruční palné zbraně, které bylo možné vzít do ruky u podlouhlého stolu.

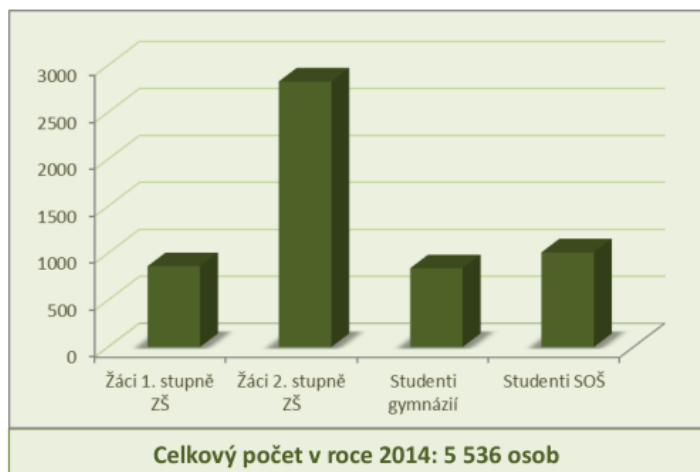
8.3.5 Edukativní program - Operace Historikon

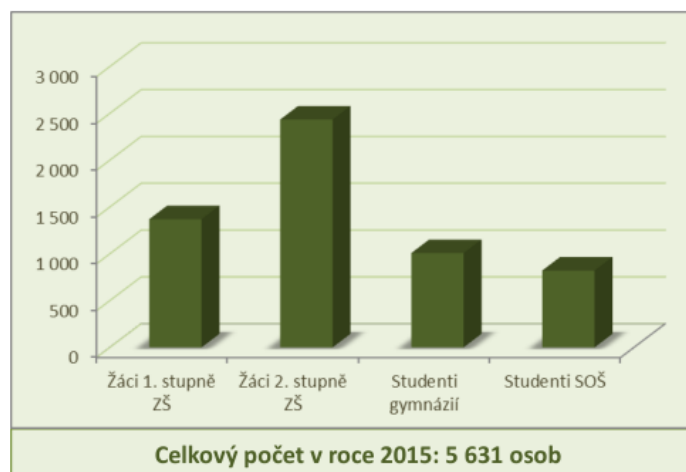
V Armádním muzeu Žižkov se již čtvrtým rokem realizuje úspěšný edukativní projekt Operace Historikon určený pro žáky základních a studenty středních škol. Mezi hlavní pilíře edukativního programu patří komentované prohlídky expozic muzea, které provádějí odborní pracovníci VHÚ Praha. Školám jsou také nabízeny pracovní listy, které byly vytvořeny ke všem výstavním sálům pro různé věkové kategorie. Další podstatnou součástí programu jsou přednášky k expozicím Armádního muzea. Každá škola si může před svou návštěvou vybrat z třinácti nabízených tematických okruhů týkajících se historického období 1914 – 1945. Mimo to je nabízena i přednáška vztahující se k historii armády ČR.

Následující analýza přináší porovnání školních exkurzí v letech 2014 a 2015, ale i celkový statistický souhrn návštěvnosti od počátku realizace projektu do současnosti (2011–2015). V analýze jsou započítáni jen ti žáci a studenti, kteří se do edukativního projektu Operace Historikon zapojili. Celkový počet žáků a studentů, kteří navštívili ve sledovaných letech Armádní muzeum Žižkov je vyšší.

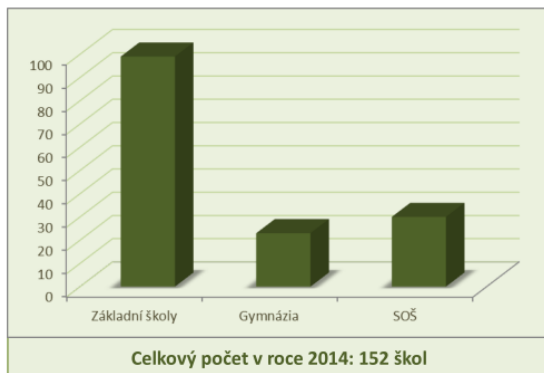
EXKURZE 2014 DLE POČTU ŽÁKŮ A STUDENTŮ

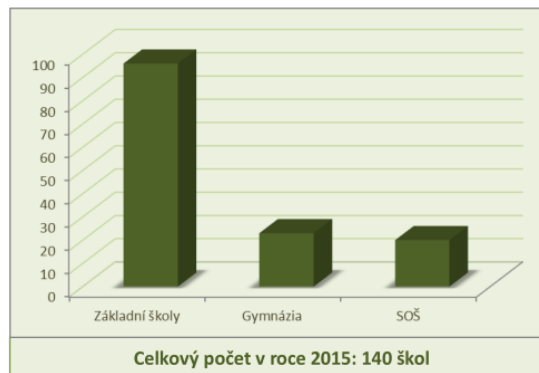
EXKURZE 2015 DLE POČTU ŽÁKŮ A STUDENTŮ

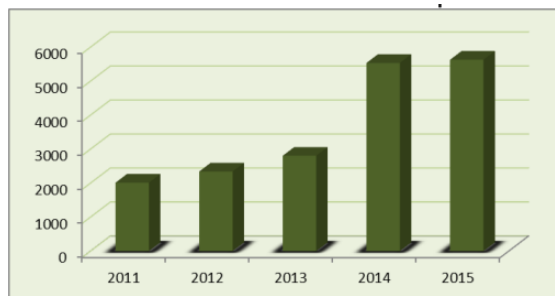
EXKURZE 2014 DLE TYPŮ ŠKOL

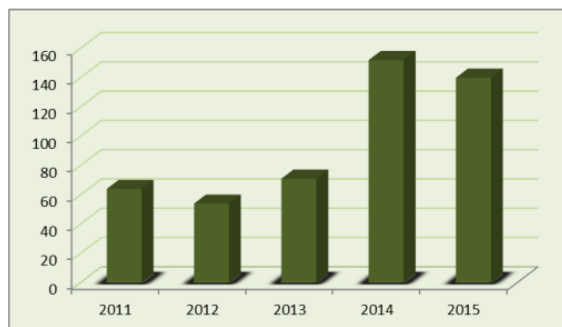
EXKURZE 2015 DLE TYPŮ ŠKOL

Srovnání exkurzí v letech 2011 – 2015 dle počtů žáků a studentů a zapojených škol

Rok	Žáci 1. st. ZŠ	Žáci 2. st. ZŠ	Studenti gymnází	Studenti SOŠ	Celkem
2011	301	851	378	484	2 014
2012	285	924	343	789	2 341
2013	513	1 267	311	716	2 807
2014	861	2 828	839	1008	5 536
2015	1 369	2 434	1 007	821	5 631

Rok	ZŠ	Gymnázia	SOŠ	Celkem
2011	42	11	12	65
2012	32	10	12	54
2013	47	16	8	71
2014	99	23	30	152
2015	96	23	21	140

Diskuse nad výsledky

V prvním grafu byly zhodnoceny školní exkurze v letech 2014 a 2015. Z výsledků analýzy vyplývá, že edukativního programu *Operace Historikon* se nejvíce v obou sledovaných obdobích zúčastňují žáci druhých stupňů ZŠ. **V roce 2014 byl zaznamenán obrovský nárůst školních exkurzí oproti roku 2013, projektu se zúčastnilo celkem 5 536 žáků a studentů (97% nárůst oproti roku 2013). Tento trend pokračoval i v roce 2015, do edukativního projektu se zapojilo 5 631 osob, v návštěvnosti tedy předčil rok předchozí. Nejvyšší nárůst návštěvnosti v roce 2015 byl překvapivě zaznamenán u žáků 1. stupňů ZŠ,** jejichž počet oproti roku 2014 vzrostl o 508 osob, jedná se o nejvyšší nárůst v návštěvnosti této cílové skupiny za celou dobu realizace projektu.

Co se týče počtu zapojených škol, v roce 2014 navštívilo Armádní muzeum Žižkov 152 škol, v roce 2015 pak 140 škol. Do celkového počtu nebyly vícekrát započítány ty školy, které Armádní muzeum Žižkov navštívily v jednom roce opakovaně. Vzhledem k umístění Armádního muzea Žižkov v návštěvnosti převládaly školy z Prahy a Středočeského kraje.

V dalších grafech bylo představeno celkové srovnání školních exkurzí za celou dobu realizace projektu (2011 – 2015). Dle jednotlivých grafů a tabulek je zřejmé, že rok 2015 byl pro edukativní projekt VHÚ Praha z hlediska návštěvnosti úspěšnější, než roky předchozí. **V roce 2012 vzrostla oproti předchozímu roku návštěvnost o 16%, v roce 2013 o 20%, v roce 2014 se návštěvnost škol zvýšila o celých 97% oproti roku 2013, v roce 2015 se vysoká návštěvnost udržela a byla o 2% vyšší než v roce 2014. Z hlediska nárůstu návštěvnosti můžeme procentuálně porovnat premiérový rok realizace projektu 2011 s návštěvnicky nejúspěšnějším rokem 2015, v němž Armádní muzeum Žižkov navštívilo o 180% více osob než v roce 2011. Mezi roky 2011-2015 absolvovalo edukativní projekt VHÚ Praha celkem 18 329 žáků a studentů.**

Na udržení vysoké návštěvnosti škol v roce 2015 má pravděpodobně vliv několik faktorů:

- **Výročí ukončení 2. světové války**

Rok 2015 připomínal 70. výročí ukončení 2. světové války. Řada škol tak měla v rámci vzdělávacího plánu téma 2. světové války zařazeno do výuky, ve většině případů v podobě tzv. projektových dnů. Pedagogové tedy návštěvu Armádního muzea Žižkov volili jako doprovodnou aktivitu k výuce.

- **Výstavy V zákopech první světové války a V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren**

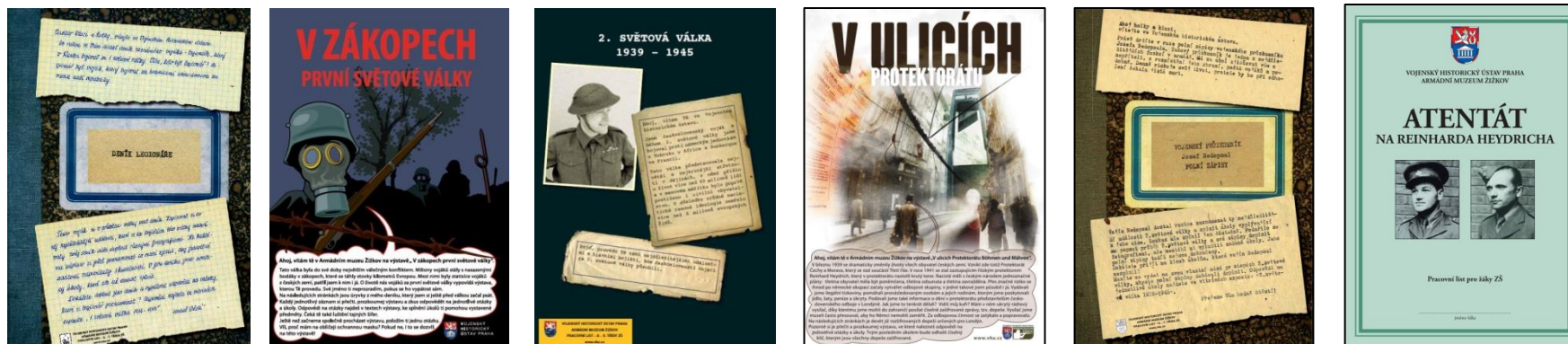
Výstavy byly ze strany škol hojně navštěvovány a velmi kladně hodnoceny.

- **Kvalitní nabídka programu**

K udržení vysoké návštěvnosti jistě přispěla kvalitní a široká nabídka programu: komentované průvody provádějí výhradně odborní pracovníci VHÚ, program je možno přizpůsobit dle požadavků pedagogů a věku žáků, pedagogové při exkurzi mohou zvolit klasickou komentovanou prohlídku výstavními sály muzea nebo pro žáky vybrat přednášku z 13 tematických okruhů, ke všem výstavním sálům a přednáškách jsou zhotoveny pracovní listy pro různé věkové kategorie (99% pedagogů má o ně při návštěvě muzea zájem).

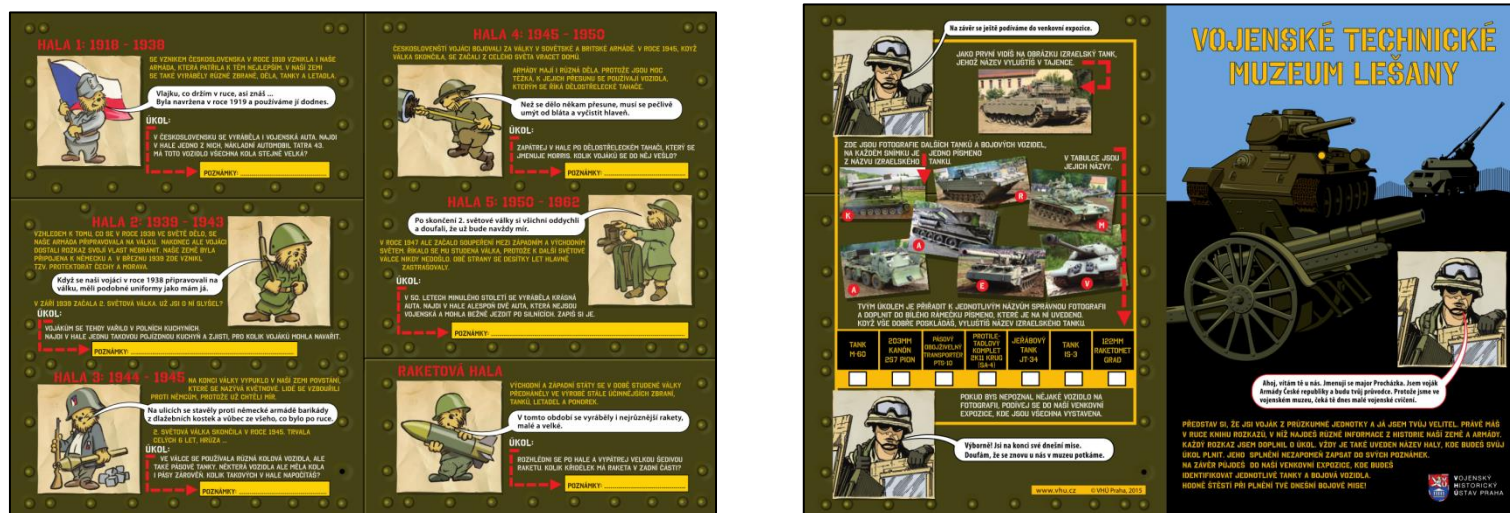
- **Budování vztahu se školami**

Školy jsou pravidelně informovány o edukativních aktivitách a akcích VHÚ Praha. Stejně jako v předchozích letech byl i v roce 2015 zaznamenán fakt, že některé školy, které již Armádní muzeum Žižkov navštívily, se do něj tentýž rok opět vrátily (buď s jinou třídou, nebo se stejnou třídou na jiný program).

Titulní strany vybraných pracovních listů Armadního muzea Žižkov

Projekt „Operace Historikon“ se postupně rozšiřuje i do ostatních muzeí VHÚ Praha. V Leteckém muzeu Kbely i ve Vojenském technickém muzeu Lešany probíhají komentované prohlídky pro školní skupiny. Vzhledem k faktu, že v těchto muzeích chyběl doprovodný vzdělávací materiál k pořádaným prohlídkám, byl v roce 2015 pro Vojenské technické muzeum Lešany vytvořen pracovní list, seznamující mladé návštěvníky s expozicemi muzea. List byl zhotoven ve dvou variantách – pro mladší a starší žáky. Po nezbytné pilotáži byly pracovní listy zařazeny jako součást exkurzí pořádaných pro žáky ZŠ a studenty SŠ.

Ukázka pracovních listů Vojenského technického muzea Lešany

V Leteckém muzeu Kbely bude v roce 2016 spuštěna nová geocachingová hra věnována legendárnímu československému letci Františku Peřinovi, který za 2. světové války sloužil u francouzského a britského letectva. V rámci tvorby návrhu celého konceptu hry navázal Vojenský historický ústav spoluprací s FF UK, obor - studium nových médií. Studenti v rámci předmětu Nová média v muzejní praxi měli vypracovat ideový návrh geocachingové hry pro Letecké muzeum Kbely.

Na začátku roku je naplánovaná metodická korektura návrhu ze strany pracovníků VHÚ, grafické zpracování tištěných průvodců hrou, pilotáž hry a její spuštění na jaře 2016.

8.3.6 Interaktivní online hra - Tajemství vojenského kufříku

Loňské 100. výročí vypuknutí první světové války bylo pro Vojenský historický ústav Praha inspirací k vytvoření hry, které se mohli účastnit všichni zájemci o historii z řad dětí a mládeže. Interaktivní hra „Tajemství vojenského kufříku“ byla určena zejména žákům 8. a 9. tříd základních škol a studentům středních škol.

Hra byla spuštěna v květnu minulého roku, žáci a studenti mohli své příběhy zasílat do konce roku 2014. Komise z řad pracovníků Vojenského historického ústavu Praha vybrala na počátku roku 2015 nejlepší příspěvky. Jejich autoři byli 16. března oceněni v Armádním muzeu Žižkov při slavnostním vyhlášení výsledků. Autoři nejlepších příspěvků, kteří se umístili v daných kategoriích na prvních místech, také svá díla přečetli před celým auditoriem.

Celá hra byla věnována působení vojáků z českých zemí na bojištích 1. světové války. Hráči měli možnost sami objevit jednotlivé osudy bojujících mužů. Nejprve si vybrali postavu, jejíž příběh byl předmětem jejich bádání. Mohli volit ze čtyř možností: ruský, italský nebo francouzský legionář a rakousko-uherský voják. Stěžejním úkolem každého hráče bylo sepsat příběh skutečného vojáka. K tomuto úkolu mu pomohl vojenský kufřík, v němž objevil předměty a archivní dokumenty, z nichž se dozvěděl všechny důležité indicie o osobě, po jejímž osudu pátral. V dalším kole hry pracoval s tzv. mapou klíčových událostí. Zde byly zaznamenány momenty, které vojáka ovlivnily nebo kterých se sám během války zúčastnil. Na základě fotografií, uvedených míst a dat měl hráč zjistit, o jaké historické momenty se jedná a časově je seřadit, čímž získal dějovou linku příběhu.

Hry se zúčastnila téměř stovka žáků a studentů ve věku 9-19 let z celkem deseti základních a středních škol. Nejvíce studentů se zapojilo z Gymnázia Jana Palacha v Mělníku a Gymnázia Plzeň. Někteří pracovali samostatně, jiní ve skupinkách. Pro současnou mládež je prostředí virtuálního světa naprostou samozřejmostí a hra v online podobě je tedy atraktivním studijním doplňkem. Dle reakcí pedagogů můžeme usuzovat, že se do hry zapojilo daleko více osob, ne všichni ale svůj příběh do soutěže přihlásili. Hra nadále zůstává na stránkách VHÚ Praha pedagogům dějepisu k dispozici pro možné využití ve výuce moderních dějin.

Vojenský historický ústav Praha a občanské sdružení Zapomenutí vyhlásily v září roku 2015 další soutěž při příležitosti 70. výročí ukončení 2. světové války. Soutěž byla určena pro žáky základních a studenty středních škol a byla rozdělena dle věku zapojených hráčů do dvou samostatných vzdělávacích aktivit. První aktivita připravená o. s. Zapomenutí „Muzeum v krabici – 2. světová válka“ byla určena pro žáky od 7 do 12 let. Úkolem každého hráče bylo zmapovat vybraný předmět z období 2. světové války a zachytit příběh jeho majitele formou povídky, komiksu, animace či krátkého videa. Druhou vzdělávací aktivitou, připravenou Vojenským historickým ústavem Praha, bylo pokračování interaktivní edukativní online hry „Tajemství vojenského kufříku – 2. světová válka“, určená pro žáky a studenty od 13 do 19 let. Cílem hry bylo na základě průzkumu vojenského kufříku se sbírkovými předměty VHÚ Praha a mapky klíčových událostí rekonstruovat příběh skutečného vojáka, který se během 2. světové války zapojil do československého zahraničního nebo domácího odboje. Zapojení hráči mohli volit z pěti kategorií – voják československé zahraniční armády na Západě, příslušnice československé zahraniční armády na Východě, dobrovolník československé zahraniční armády na Blízkém východě a v Africe, příslušník československého zahraničního letectva na Západě a člen domácího odboje. Soutěžní příspěvky je možné zaslat do 31. března 2016. Ze zaslaných příběhů komise z řad pracovníků Vojenského historického ústavu Praha opět vybere ty nejlepší příspěvky, jejichž autoři budou na konci června 2016 odměněni a pozváni do Armádního muzea Žižkov na slavnostní vyhlášení výherců soutěže.

Hra se setkala s opětovným úspěchem u pedagogů i studentů. Zde uvádíme vybrané reference:

Děkuji Vám, za perfektně připravenou soutěž Tajemství vojenského kufříku. Zúčastnila jsem se s devátou třídou již loni a letos jsme opět s devítkou zpracovávali životopisy z kufříků, tentokrát z 2. sv. v. Zjišťovat osudy z přiděleného kufříku žáky ohromně bavilo. Děti pracovaly v malých skupinách a nakonec vyrobily o svém vojákově velký plakát a seznámily s ním své spolužáky. Pak jsme plakáty vyvěsili na chodbě školy a i mladší děti už se těší, až dorostou a budou odhalovat nějaké tajemství. Snažila jsem se do jejich práce nezasahovat svými komentáři a ponechala jsem jejich stylizace a hodnocení. Některým jsem musela poradit, kde na internetu hledat, jak se ptát. V případě nějakých nesrovnalostí jsme o nich po prezentaci práce ve třídě diskutovali. Perfektní bylo, že se žáci ke konečnému psaní životopisu dostávali přes několik etap hry a museli zjišťovat i obecnější fakta. Děkuji za Vaši práci a doufám, že oba kufříky ponecháte na svém webu a časem přidáte nějakou další podobnou soutěž.

Mgr. Marie Hůlková, pedagožka ze ZŠ Dubí

Období 2. světové války mě vždy zajímalo. Většina dokumentů a příběhů ale popisuje pouze obecná fakta či se zabývají zahraničním odbojem nebo osudy lidí, kteří strávili v koncentračním táboře delší čas. Téma domácího odboje je však často opomíjeno. Nebýt Vaší soutěže, nejspíše bych nikdy neprojevila zájem o to listovat výhradně dokumenty líčící dobu, kdy vznikala a existovala Obrana národa. Forma, kterou jste zvolili pro soutěž je zajímavá, a upoutá. Odlišuje se od jiných, což byl také jeden z faktorů, proč jsem se do hry zapojila. Myslím si, že propojení faktů se skutečným lidským osudem pomáhá zafixovat informace, které se získají v průběhu soutěže. Zároveň to také působí jako oživení celého projektu.

Kristýna Vojtíšková, 18 let, studentka Gymnázia Nová Paka

Můj názor na tuto soutěž je nepochybně kladný. Soutěž mě už podruhé velmi překvapila, jsem vděčná našim profesorům, kteří nám o soutěži řekli. Musím říct, že tato soutěž se mi moc líbí. Lidé se díky ní mohou ledacos dozvědět a rozšířit své znalosti. Navíc na mě soutěž působí, že je vytvořená především formou hry a tak určitě baví mnoho lidí, dokonce i těch, které třeba historie ani moc nezajímá. Soutěž je opravdu skvěle propracovaná, moc mě bavilo trávit u ní čas a vyhledávat věci, o kterých jsem v mnoha případech neměla ani tušení. Nedokážu si představit, jaká byla druhá světová válka, ale tato soutěž mi otevřela cestu tam, kam bych sama nikdy nenahlédla. Líbí se mi, že jsem se při vyhledávání informací i spoustu věcí naučila, protože až se budeme o druhé světové válce ve škole učit, už toho budu vědět dost předem. Pevně doufám, že soutěž Tajemství vojenského kufříku bude pokračovat i příští rok, i další následující roky, protože si myslím, že to byl opravdu úžasný nápad tuto soutěž vytvořit. Ráda se opět zapojím.

Noelle Nikol Jermanová, 14 let, studentka Gymnázia Jana Palacha Mělník

S hrou Tajemství vojenského kufříku mě seznámil pan učitel dějepisu. Soutěž se mi již v loňském velice líbila, a proto jsem se i letos rozhodla znovu zúčastnit. Tajemství vojenského kufříku mne zaujalo především proto, že má poněkud volnější téma. V kufříku jsou dány věci, jež voják mohl používat a na mapě události, které ho mohly nějakým způsobem zasáhnout (a ty mi při psaní příběhu velice pomohly), ale nebyly vlastně žádné podmínky, které by nějak omezovaly. Dohledávala jsem si další události a podrobnosti, ale ne proto, že bych byla nějak nucena, ale hlavně proto, že jsem sama chtěla. Soutěž mě vlastně "donutila", abych se dál o dané téma zajímala, a za to jsem moc vděčná. Další věc, která se mi velmi líbí, je, že jsem si mnohdy sama mohla něco domyslet. Mohla jsem se pokusit vcítit do postavy a představit si, jaký vliv to na ni mohlo mít, co se jí honilo hlavou a co si o dané události myslela. Já osobně jsem chtěla dát najevo hlavně emoce, protože letopočty si může každý dohledat na internetu, ale to, jak to samotní lidé vnímali, se na internetu těžko hledá. Dále jsem pátráním a bádáním po nových událostech a detailech zjistila velice překvapivé skutečnosti, které bych se jinak možná nedozvěděla. Například o svém dědečkovi, který za druhé světové války pomáhal v nemocnici na Bulovce. Každý z nás, kdo se rozhodl zapojit, si mohl libovolně vybrat, jakým

způsobem příběh bude psát. Během zpracování příběhu jsem si uvědomila, jak tato období (tedy 1. i 2. světová válka) působila nejen na vojáky, ale i na obyvatele státu. Jak to bylo pro ně mnohdy těžké, jak trpěli a jak byli někteří velice stateční. Zejména při psaní mého druhého příběhu o 2. světové válce jsem se o těchto lidech dozvěděla mnohem více a obdivuji je. Díky této soutěži jsem se naučila spoustu nových věcí, za které jsem Vám, tvůrcům, velice vděčná.

Klára Tláskalová, 16 let, studentka Gymnázia Plzeň

Celý koncept soutěže se mi zalíbil. Nejdříve bylo třeba zpracovat kufřík, který je důmyslně namíchaný, ale zde práce vůbec nekončí. Nejdůležitější je druhá část, kde je třeba seřadit všechny události na časovou osu, k datům si vyhledat události, ty spojit s autorem kufříků a zapojit do časové osy jeho životní příběh. Nikdy bych neřekla, že mě něco takového bude bavit, ale možnost vymýšlet vlastní příběh, který má však nějaké podmínky bylo opravdu zábavné. Nejednalo se pouze o skupinu konzumní společnosti, která by převyprávěla příběh už něčeho známého, ale také i o spisovatelský okamžik, kdy postavy a dané události byly dány, ale bylo třeba procházet jednotlivé události jako políčka na hrací ploše a přínosu informací se posunout dále. Děkuji za krásnou hru.

Adéla Vavříková, 17 let, studentka Gymnázia Jana Keplera.

Můj názor na hru Tajemství vojenského kufříku je velmi kladný. Při psaní příběhu jsem musela zapojit fantazii a dozvěděla jsem se mnoho nových informací. Celkově je soutěž vymyšlena zajímavou formou. Líbí se mi, že jsou dané jen některé informace a střípky z života vojáka, zbytek už je na účastnících. Prostě skvělá forma vzdělávání.

Michalová Lucie, 16 let, studentka Gymnázia Jana Palacha Mělník

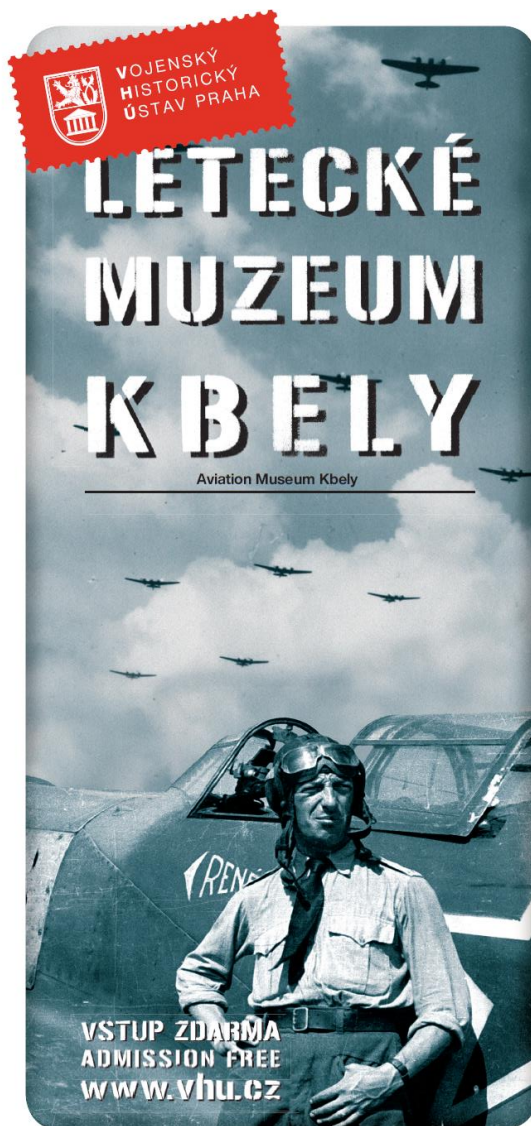
Indicie (jak jsou sepsané), osobní životy vojáků, jsou úžasné zpracovány a napsat příběh, je vlastně hračka (více méně). Také mě zaujalo to, že když se umístí někdo z našeho okolí, škola reprezentovaného má tu možnost a čest, se jet podívat přímo do muzea a čerpat inspiraci na příští rok. Jinak jsem se hrou velice spokojena a vymýšlení příběhu a zapojení se do válek, je úžasné.

Lucie Richterová, 16 let, studentka Gymnázia Jana Palacha Mělník

Tato soutěž a celkově vybrané téma – 2. světová válka – nás hned po našem seznámení s ní velmi zaujala, především také kvůli závěrečnému příběhu, která je pro mladé začínající spisovatele perfektní zkouškou.

Lukáš Trykar, Martin Vachovec, Markéta Klencová, Václav Hřebec, 14 a 15 let, žáci 21. ZŠ Plzeň

8.4 LETECKÉ MUZEUM KBELY

Muzeum bylo založeno v roce 1968 v areálu historického vojenského letiště Praha-Kbely, které bylo první leteckou základnou vybudovanou po vzniku Československa v roce 1918. Početností a kvalitou sbírek patří k největším leteckým muzeím v Evropě. V současnosti má ve sbírkách 275 letadel, z nichž 85 je vystaveno ve čtyřech krytých halách, 25 v nekrytých expozičních prostorech, 155 je uloženo v depozitářích a 10 letuschopných je provozováno. Řada letounů patří ke světovým unikátům. Expozice muzea se vztahuje bezprostředně k historii československého a českého letectví, zvláště vojenského. Pro srovnání jsou zde vystaveny také vybrané typy světově významných letadel a kromě toho i množství leteckých motorů, součásti draků letounů, výzbroj, výstroj, stejnokroje, prapory, vyznamenání a další památky, které se vztahují k historii československého a českého letectví.

8.4.1 Historie

V polovině 60. let se rozpoutala mezi odbornou leteckou veřejností živá diskuse o nutnosti zřídit specializované letecké muzeum, které by mapovalo vývoj československého letectví. Dosavadní letecké sbírky soustřeďovalo pouze Národní technické muzeum v Praze a Technické muzeum v Brně, zde ale nešlo o jejich jedinou náplň sbírkotvorné činnosti a funkci leteckého muzea vlastně pouze suplovala. Prostor tomuto tématu dal také časopis Letectví a kosmonautika, kde byla v roce 1965 uveřejněna celá řada úvah a výzev, mimo jiné i k záchraně letadel-veteránů, která se tehdy nacházela na různých místech naší vlasti, vesměs ve špatném technickém stavu.

Jako reakce na toto hnutí vznikla při NTM Letecká historická společnost, která si dala za cíl systematický sběr leteckých památek, jejich zpracování a renovaci trojrozměrných exponátů. Dalším mohutným impulzem byla anketa k letecké historii, kterou pořádal časopis Letectví a kosmonautika v roce 1966. V ní se k otázce vzniku leteckého muzea vyjadřovaly zainteresované osobnosti, mimo jiné i tehdejší náčelník Vojenského muzea VHÚ podplukovník J. Šáda.

Postupně uzrála myšlenka zřídit leteckou expozici při Vojenském muzeu VHÚ pod vedením tehdy majora Ing. Jaroslava Janečky, který se o uvedenou problematiku již delší dobu intenzivně zajímal.

Díky pochopení velení vojenského letectva, konkrétně jeho velitele generála Josefa Vosáhla, byli ze stavu Vojenského výzkumného ústavu VÚ 031 vyčleněni pracovníci pro leteckou skupinu Vojenského muzea.

Zrod ve Kbelích

Palčivý problém prostoru, kde by měly být sbírky soustřeďovány, se podařilo přes některé návrhy (jako třeba Bruselský pavilón na Výstavišti) vyřešit přidělením části hangáru č. 40 na letišti ve Kbelích. Jde o hangár, ve kterém je dnes instalována největší část expozice. Zde se počaly soustavně soustřeďovat trojrozměrné exponáty pocházející od vojenského letectva, různých muzeí a aeroklubů a již v září 1967 byla otevřena první improvizovaná výstava letadel. S vidinou blížícího se výročí vzniku československého státu v roce 1968, zajímal Ing. Jaroslav Janečka nejširší leteckou veřejnost, aby bylo možno vybudovat opravdu důstojnou

leteckou výstavu. Na té se měly podílet letecké výrobní podniky, ČSA, ČsIA, aerokluby a v neposlední řadě vojenské opravárenské závody. Byl zřízen koordinační výstavní výbor, který měl zároveň uspořádat na letišti ve Kbelích velký letecký den. Mezitím již byl pro výstavu k dispozici celý hangár č. 40. Do tohoto úspěšně se rozvíjejícího úsilí vpadly jako blesk z čistého nebe události po 21. srpnu 1968, kdy naši republiku obsadila vojska států Varšavské smlouvy. Samo letiště ve Kbelích cizím letectvem obsazeno nebylo, neboť právě v té době probíhaly stavební práce na vzletové a přistávací dráze. Okupační vojska jej však obsadila po zemi a expoziční hangár byl dokonce několik dní střežen tanky.

Tyto skutečnosti se pochopitelně negativně promítly i do budování letecké výstavy. Byl například zcela zrušen dlouho připravovaný letecký den a termín zahájení výstavy posunut. I přes všechna negativa byla výstava slavnostně otevřena 11. října 1968 a zaznamenala obrovský úspěch. Bylo vystaveno 62 letadel, z nichž dvě třetiny již byly ve sbírkách Vojenského muzea. Uzavření expozice bylo vynuceno 15. prosince 1968 blížící se zimou. Od následujícího roku byla výstava otevřena již jako stálá sezonní expozice Vojenského muzea VHÚ a dala tak základ dnešním rozsáhlým sbírkám Leteckého muzea VHÚ.

V éře normalizace

V 70. letech probíhala postupná konsolidace situace v muzeu, přibývaly sbírky, intenzivně probíhaly opravy získaných exponátů, rostl počet pracovníků. Od poloviny 70. let se rovněž zrodila tradice představovat veřejnosti při slavnostním otevření a u příležitosti Dne letectva nové přírůstky do Leteckého muzea a jiné zajímavé exponáty včetně ukázek jejich funkce. Tato tradice je pokud možno dodržována dodnes.

Na konci 70. let byl vypracován odvážný projekt rozšíření Leteckého muzea, který by z něj udělal multifunkční středisko letectví v Československu. Byly vypracovány rozsáhlé studie a plány, opět z iniciativy plk. Jaroslava Janečky, které byly nadřízenými orgány schváleny, ale k jejich realizaci nikdy nedošlo. Tento projekt se však projednával až do počátku 80. let. Na jeho základě prosadil plk. Ing. Janečka velkorysou instalaci pro rok 1988. V tomto jubilejním roce dokázal přesvědčit nejvyšší místa o nutnosti rozšířit stávající prostory Leteckého muzea o další hangáry a hlavně celou přestavbu zafinancovat. Podařilo se získat tři starší hangáry vesměs velké historické hodnoty, ale ve velice špatném stavu.

Soustředěným úsilím jednotlivých správ FMNO se podařilo opravit hangár č. 18 z 1. světové války a hangár č. 17 z první republiky a uvést je do stavu vhodného pro expozice. Zároveň byly zbudovány i venkovní prostory pro rozměrnější exponáty. V té době Letecké muzeum vystavovalo kromě letadel také těžkou bojovou techniku a prostředky protivzdušné obrany státu. Nová podoba expozice byla veřejnosti představena 8. září 1988 zároveň s velkým leteckým dnem na letišti ve Kbelích.

V demokratických poměrech

V březnu roku 1990 odešel plk. Jaroslav Janečka do zaslouženého důchodu a jeho místo zaujal plk. gšt. Vladimír Remek. Shodou okolností došlo krátce potom k prudkému nárůstu sbírkových předmětů, hlavně těžké bojové techniky. Tento stav zcela paralyzoval činnost muzea, protože velká část z přibližně 550 kusů techniky rušených útvarů byla umístěna v prostorách Leteckého muzea.

Naštěstí se v roce 1992 podařilo získat nové depozitáře v rušeném vojenském výcvikovém prostoru Lešany. Tam se začala těžká bojová technika pomalu odvážet. Problémy s chodem muzea vyvrcholily na podzim roku 1994 propuštěním nebo přemístěním většiny z 12 stálých zaměstnanců Leteckého muzea. Dokonce se uvažovalo o stálém uzavření muzea a o nastolení v podstatě depozitního režimu. Nastalou krizi pomohl vyřešit Ing. J. Janečka, který se dočasně ujal vedení muzea a vypracoval novou koncepci pro další sezony.

Letecké muzeum bylo v roce 1995 zcela oproštěno od těžké bojové techniky a většiny protiletadlových prostředků, tyto exponáty byly přesunuty do nově vznikajícího Vojenského technického muzea v Lešanech. Letecké muzeum nově vzniklé prostory zcela využilo pro prezentaci československého letectví. V létě 1995 byla dokonce otevřena nová expoziční hala H-220, která byla převážně věnována historii ČSA. Nicméně velice vážná personální a prostorová situace přetrvávala. Přibývalo rozměrných exponátů a ubývalo pracovníků, kteří by je měli ošetřovat. Došlo také k vážnému poškození střešní krytiny hangáru H-18, takže musel být uzavřen a většina letadel byla vystěhovávána.

Rozvoj a nové hangáry

Zásadním zlomem v situaci Leteckého muzea byl nástup nového ředitele VHÚ pplk. Aleše Knížka v září 2002. Na všechna muzea VHÚ se přestalo nahlížet jako na obtížný přívěsek, ale naopak začala být chápána jako základní kámen smyslu činnosti této instituce. To se projevilo v okamžitém přílivu financí do nových projektů muzeí a hlavně ve zvýšeném důrazu na kvalitu sbírek a jejich evidenci.

Tak mohla být ve Kbelích již v říjnu 2003 otevřena zcela nová expozice v bývalém kinosále H-88. Tento hangár je vůbec jedním z prvních, který byl do Kbel přenesen z Chebu již v roce 1919. V roce 2003 se však nacházel v dezolátním stavu, takže pouze nákladná rekonstrukce jej mohla zachránit před demolicí. Záměr se zdařil a nyní lze v tomto historickém hangáru spatřit letouny, které v něm stály již ve dvacátých letech minulého století, ve zcela nově pojeté expozici.

Hned na jaře příštího roku byl obdobným způsobem zrekonstruován historický hangár H-18. V něm expozice plynule navazuje na počátky československého letectví a pokračuje v obdobném duchu až po rok 1938. Interiéry obou hangárů kladou důraz na celkový dojem a atmosféru doby, zároveň umožňují prohlídku vystavených exponátů bez rušivých momentů, což byla hlavní vada původních expozic. Dalším krokem byla v roce 2009 renovace obdobného historického hangáru H-87, kde je v současné době umístěna expozice 2. světové války. Nicméně stále přetrvávají problémy s umístěním exponátů, velká část je vystavena pod širým nebem a velice trpí povětrnostními vlivy. Leteckému muzeu stále chybí několik hangárů, aby mohlo důstojně prezentovat své sbírky.

V současné době má Letecké muzeum Kbely 2 251 sbírkových předmětů, které se váží k letectví, kosmonautice, parašutismu a meteorologii. Z těchto předmětů je však vystaveno v expozicích pouhých 298 kusů. V evidenci Leteckého muzea se nachází 278 letadel všech druhů, vystaveno je 124 strojů, a to nejen ve Kbelích. V expozici naleznete i oba typy prvních proudových stíhaček nasazených ve 2. světové válce, Me-262 Schwalbe, jako v jediném muzeu na světě! Zvláštností letecké sbírky je i to, že obsahuje 12 letadel a kluzáků, které jsou letuschopné a dodnes dokazují veřejnosti kvalitu naší letecké výroby přímo ve vzduchu.

8.4.2 Stálá expozice

Expozice Leteckého muzea se z původního jediného hangáru v roce 1968 postupně rozrostla na stávajících pět hangárů se stálými expozicemi, sál pro příležitostné výstavy a na rozsáhlé venkovní výstavní prostory. V současnosti je v jednotlivých hangárech a na venkovních plochách vystaveno celkem 128 letadel, téměř 50 motorů a desítky dalších částí letadel, jako jsou vrtule, přístrojové vybavení, letecká výzbroj a další komponenty. Kryté expozice jsou doplněny figurínami v dobové výstroji pro létající i pozemní personál, automobily a dalším vybavením nezbytným pro zabezpečení letového provozu.

Československé letectvo 1918–1924

Hangár zakladatele Leteckého muzea Kbely plukovníka Jaroslava Janečky

Hangár typu Hart je vůbec jeden z prvních postavených ve Kbelích, kam byl převezen z Chebu již v roce 1919. Během 2. světové války jej německá armáda přebudovala na kinosál a pro tyto účely se používal až do počátku 80. let minulého století. V roce 2003 se však nacházel v dezolátním stavu, takže pouze

nákladná rekonstrukce jej mohla zachránit před demolicí. Záměr se zdařil a nyní lze v tomto historickém hangáru ve zcela nově pojaté expozici spatřit letouny, které v něm stály již ve 20. letech minulého století.

Hangár byl při slavnostním otevření pojmenován po zakladateli muzea plukovníku Ing. Jaroslavu Janečkovi. Ve druhém ročníku Národní soutěže muzeí získal Vojenský historický ústav za záchranu a zpřístupnění této památky cenu Gloria musaealis v kategorii Muzejní počín roku 2003.

K nejvýznamnějším exponátům patří francouzský stíhací letoun SPAD VII z období 1. světové války a první vojenský letoun československé konstrukce Letov Š-2. Expozice je doplněna ukázkou letecké dílny včetně dobového vybavení a součástí letadel.

Československé letectvo 1925–1938

Hangár spoluzakladatele Leteckého muzea Kbely Jana Sýkory

Historický hangár rakouské konstrukce typu Wagner, jeden z prvních, který byl postaven na kbelském letišti po vzniku Československa. Pro expoziční účely byl poprvé zprovozněn v roce 1988. Další opravy a vybudování nové expozice proběhly v roce 2004.

Při znovuotevření v roce 2004 byl hangár pojmenován po spoluzakladateli a dlouholetém restaurátorovi Leteckého muzea panu Janu Sýkorovi, díky jehož dovednosti a péči dnes můžeme obdivovat mnohé vystavené historické letouny.

Expozice v tomto objektu plynule navazuje na počátky československého letectví a pokračuje v obdobném duchu až do roku 1938. Ke strojům symbolizujícím vývoj a úspěchy našeho letectví patří především standardní československá stíhačka našeho letectva před 2. světovou válkou – Avia B-534, dále první dopravní letoun československé konstrukce Aero A-10, vítězný letoun II. ročníku rychlostních závodů o cenu prezidenta republiky – Aero A-18C dosahující maximální rychlosti 275 km/h, ale i další význačné typy domácí konstrukce a výroby.

Letectví 2. světové války

Hangár generála Karla Janouška

Jde o druhý hangár typu Wagner využívaný Leteckým muzeem a zároveň jeden ze tří hangárů tohoto typu dochovaných na letišti ve Kbelích. V průběhu let 2007 a 2008 utrpěl hangár devastující škody náporům větrných smrštů Kyrill a Emma. Ve druhé polovině roku 2008 prošel generální opravou, po jejímž dokončení v něm byla vybudována nová stálá expozice 2. světové války.

Při příležitosti slavnostního otevření v červnu 2009 byl pojmenován po generálu Karlu Janouškovi, který v letech 1940–1945 působil ve funkci generálního inspektora československého letectva ve Velké Británii.

Expozice prezentuje zejména letouny a další předměty vztahující se k činnosti československých letců. Jde zejména o sovětské letouny – bitevní Iljušin Il-2m3 a stíhací Lavočkin La-7, dále britské cvičné stroje De Havilland DH-82 Tiger Moth a Norduyn Harvard Mk.II. či francouzský cvičný Morane Saulnier MS-230. Cennými exponáty jsou také německý proudový letoun Messerschmitt Me 262B a německá řízená puma Fritz X.

Proudové letouny 1. generace

Hangár č. 17 typu Pícha byl standardním hangárem československé konstrukce ve 30. letech minulého století. Na kbelském letišti se dodnes dochovalo několik hangárů tohoto typu. Hangár byl pro výstavní účely poprvé zprovozněn v roce 1988 a až do roku 2008 zde byly vystaveny letouny a další předměty z období 2. světové války.

Po opravě hangáru č. 87 v něm našly svoje místo stroje reprezentující proudové letouny 1. generace, z nichž některé vznikly již v letech 2. světové války a zbývající záhy po jejím skončení. V současné době jsou zde umístěny letouny Avia S-92 (v Československu sestavený Messerschmitt Me 262A), britské stíhačky Gloster Meteor F Mk.8 a De Havilland Vampire FB Mk.6, sovětský stíhací Jakovlev Jak-17 a americký cvičný Lockheed T-33.

Československé letectvo po roce 1945

Tento dosud největší expoziční hangár byl postaven po skončení 2. světové války na místě čtyřech bombardováním zničených hangárů typu Pícha. Od založení muzea až do roku 1988 byl jediným expozičním hangárem muzea.

Ve vstupním prostoru hangáru je instalována výstava Letadla a létání ve Kbelích, která připomíná slavné okamžiky našeho letectva v letech 1918–1938, období okupace i poválečný vývoj vojenského letectva s přihlédnutím k historii letiště a současnosti základny. V závěrečné části je shrnuta historie Leteckého muzea a pohled na jeho možný vývoj v budoucnosti.

V hangáru samotném se nachází téměř 60 letounů a množství dalších sbírkových předmětů, dokumentujících vývoj československého vojenského, dopravního a sportovního letectví po roce 1945. Období budování vojenského letectva po 2. světové válce zastupují stíhací letouny Avia S a CS 199, dopravní Aero C-3A, bitevní Avia B-33 a některé další stroje. Mladší historii představují Jak-23, řada migů počínaje MiGem 15 a 17 přes MiG-19 až po MiG-21 a MiG-23. V expozici nechybějí ani proslulé československé konstrukce Aero Ae-45, Let L-200 Morava, československé vrtulníky, známé stroje Zlin a vrchol československého leteckého průmyslu Aero L-29 Delfín a L-39 Albatros.

Z prostorových důvodů jsou v tomto objektu připomenuty i meziválečné tradice československého letectví. Toto období zde reprezentuje akrobatický stroj Avia Ba-122 "krále vzduchu" Františka Nováka a jediný obojživelný letoun ČSA – Saunders Roe Cloud. Závěr je věnován podílu Československa na kosmickém výzkumu. Vystavena je návratová kabina kosmické lodi Sojuz 28 spolu se skafandrem jediného československého kosmonauta Vladimíra Remka.

Venkovní expoziční prostor

Již od počátku existence muzea byly některé letouny, zejména pro jejich rozměry, vystaveny pod širým nebem. Také tato expozice prošla řadou proměn, naposledy v roce 2007. Nyní je rozdělena na několik částí.

V jedné jsou vystaveny dopravní a transportní letadla a vrtulníky. Vystavené stroje doplňují výstavu Letadla a létání ve Kbelích a zároveň dokumentují historii dopravního letectva Armády České republiky a zdejší 24. základny dopravního letectva. Dalším významným exponátem umístěným na ploše je první proudový letoun používaný ČSA – Tupolev Tu-104. Zároveň jde o nejrozměrnější stroj ve sbírkách muzea. Mezi další letouny vystavené venku patří stroje významných typů západní konstrukce, vystavené pro srovnání s technikou používanou naším letectvem. Závěrečná část je pak věnována bojovým letounům řady Mikojan-Gurjevič a Suchoj používaných československým a českým vojenským letectvem od počátků 50. let 20. století až do doby zcela nedávné.

Létající exponáty

Zvláštností letecké sbírky je i to, že obsahuje několik letadel a kluzáků, které jsou letuschopné a dodnes dokazují veřejnosti kvalitu naší letecké výroby přímo ve vzduchu. Mezi nejznámější patří dvouplošník Aero C-104S, aerotaxi L-200 Morava, Zlíny Z-126 a akrobatický Z-226. V akci je můžete spatřit například při zahájení sezony v Leteckém muzeu či během Tankového dne ve Vojenském technickém muzeu Lešany. Bývají však i ozdobou dalších leteckých dnů.

8.4.3 Výstava

Od roku 2013 mohou zájemci navštívit i výstavu „Letecká výroba na území Čech a Moravy v letech 1939 – 1945“ umístěná v hangáru č. 40. Autoři Jan Sýkora, Miroslav Khol a Alois Veselý představili jednu z méně známých, ale významných kapitol naší historie v období 2. světové války. Výstava seznamuje návštěvníky nejen se začleněním československého leteckého průmyslu do systému německého válečného zbrojení, ale i s přeměnou výrobních programů řady dalších továren, které se dosud leteckou výrobou vůbec nezabývaly.

Kupříkladu i bývalé textilky nyní vyráběly součásti do letadel. Nejedná se o plný výčet všech aktivit, pouze o poukázání na vybrané záležitosti se zvláštním zřetelem k výrobě v oblasti Prahy. Výstava představuje celou řadu sbírkových předmětů, které se doposud ukrývaly v depozitářích. Bezpochyby nejzajímavější instalací je bokorys letounu Siebel Si-204 v měřítku 1:1 doplněný o jednotlivé součásti vyráběné na našem území. Expozice připomíná rovněž nálety na centra protektorátního leteckého průmyslu i odbojovou činnost českých dělníků a konstruktérů.

8.4.4 Akce pro veřejnost

Zahájení muzejní sezóny

V sobotu 25. dubna se otevřely brány Leteckého muzea Kbely. Na zahajovací den byla připravena kolekce cvičných proudových letadel z 60. let minulého století, kterým bude vévodit letoun XL-29 Delfín. Vedle něj se pak pro srovnání představil i jeho polský konkurent TS-11 Iskra a francouzský stroj Fouga CM.170 Magister. Během zahájení kbelské sezóny byl opět zpřístupněn pro návštěvníky areál Staré Aerovky v Letňanech. Právě zde byly představeny zmíněné tři cvičné historické letouny, stejně jako některé nové přírůstky VHÚ Praha. Návštěvníci se také seznámili s probíhajícím projektem na záchranu areálu Staré Aerovky, jež se realizuje ve spolupráci LOM Praha s VHÚ Praha.

Pražská muzejní noc

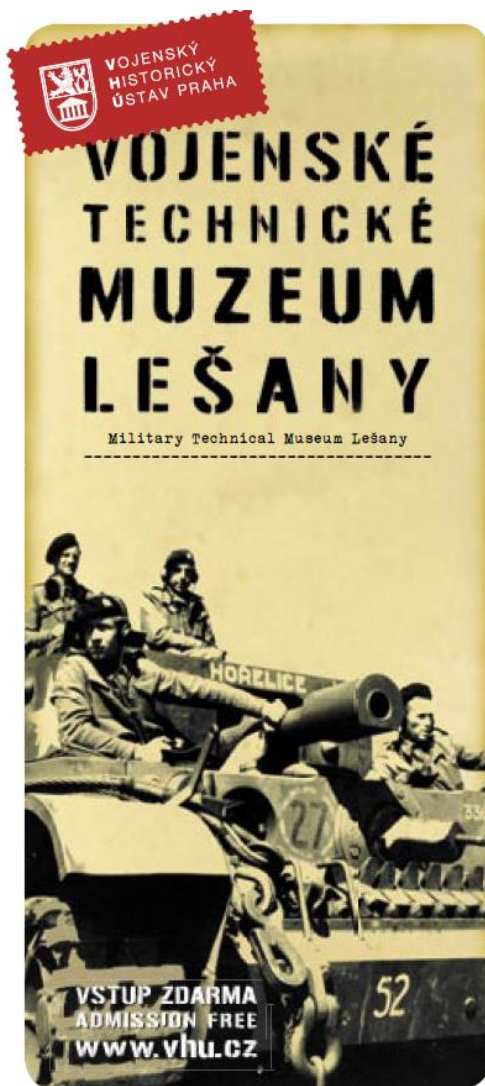
Do pražské muzejní noci se zapojilo i Letecké muzeum Kbely. I přes nepříznivé počasí čekal návštěvníky bohatý doprovodný program. Před zraky diváků, kterých dorazilo více než 12 000, se do vzduchu ale vznesly například přepravní letoun CASA, létaly i historické Aero C-104 nebo Trenér, ale také americký letoun North American T-28 Trojan z počátku padesátých let. Na letištní ploše také stálo připraveno letadlo Aero L-159 Alca, které se zhruba po deváté hodině večerní vzneslo a diváci tak mohli vidět jeho start a odlet na domovskou základnu. Skutečně atraktivní byl seskok parašutistů, příslušníků Armády České republiky, z vrtulníku Mi-17. Čtyři parašutisté ve vzduchu ladně kroužili, aby se po desítkách sekund snesli přímo před diváky na travnatou část letištní plochy.

Významným bodem Pražské muzejní noci v Leteckém muzeu Kbely byla i vernisáž výstavy THE WINGMEN – Muži na křídlech. Vernisáže se zúčastnil velvyslanec Státu Izrael Gary Koren a autorka fotografií Pavlína Schultz. Výstava představuje veřejnosti devět mužů židovské národnosti, kteří z někdejšího Československa ke konci čtyřicátých let odešli na pomoc Izraeli a přispěli tak k uhájení jeho existence. Ve svých profesích byli ve své nové vlasti většinou velmi úspěšní a přispěli k posílení bezpečnosti Izraele a k rozvoji ekonomiky a vědy. Vedle Pavlíny Schultz, která je autorkou fotografických portrétů československých pilotů a leteckých mechaniků ve službách Státu Izrael, se na expozici podílela i Irena Kalhousová, která připravila biografické textové portréty dotyčných osobností. Výstava se na podzim přesunula na nádvoří Armádního muzea Žižkov.

Zájem diváků přitahovaly nejen letadla stojící na ploše kbelského letiště, ale také vozidla pozemní techniky Armády České republiky. K vidění byla houfnice DANA, vozidla IVECO či Land Rover Kajman ze 4. brigády rychlého nasazení. Nemalé množství diváků využilo i možnost podívat se do kabin některých letadel a vrtulníků, stejně tak se zájmem naslouchali odbornému výkladu o historii stíhacího letounu MiG-23. Ve velkém kbelském hangáru se v leteckém kině promítaly filmy s vojenskou a leteckou tematikou ze sbírek Vojenského historického ústavu Praha „Cíl svoboda“ a „Nepokořená křídla“. Na prostranství vedle hangárů proběhla také atraktivní i zábavná ukázka práce se služebními psy, a to z 24. Základny dopravního letectva Praha-Kbely. Stejně tak si mohli diváci prohlédnout i dravce ze Stanice biologické ochrany – SBiOL 24. ZDL. V hangáru věnovaném období druhé světové války se představili i členové Klubu vojenské historie 276th SQDN (reenacted) RAF, a stejně tak členové Klubu vojenské historie KVH Sky Riders.

8.5 VOJENSKÉ TECHNICKÉ MUZEUM LEŠANY

Mezi obcemi Krhanice a Lešany u Týnce nad Sázavou, v prostoru bývalých dělostřeleckých kasáren, se od roku 1996 nachází expozice Vojenského technického muzea. V současné době ji tvoří více než 700 historických tanků, kanonů, motocyklů, obrněných, nákladních a osobních vojenských vozidel, raketová technika, spojovací a ženijní prostředky a logistický materiál pocházející z období od roku 1890 až do současnosti.

8.5.1 Historie

Vojenské technické muzeum Lešany je nejmladší součástí Vojenského historického ústavu Praha. Nachází se asi 40 km jižně od Prahy na levém břehu řeky Sázavy, poblíž malé vesnice Lešany, nedaleko Týnce nad Sázavou. Objekt, ve kterém sídlí muzeum, má zajímavou historii.

V letech 1943–1945 zde byla vybudována pobočka koncentračního tábora Flossenbürg. Barákový tábor se stal součástí rozsáhlého německého výcvikového prostoru zbraní SS („SS-Truppenübungsplatz Beneschau/Böhmen“). Němci byl využíván jako kárný tábor pro provinilé příslušníky zbraní SS a také pro potřeby SS-Panzergranadier Schule Kienschlag, neboli školy pro tzv. pancéřové granátníky, jejíž velitelství bylo umístěno v plicním sanatoriu v nedaleké Prosečnici.

Po ukončení války fungovaly Lešany po dobu několika měsíců jako zajatecký tábor pro příslušníky wehrmachtu a zbraní SS. V polovině června 1945 zde bylo internováno na 15 000 německých zajatců. V rámci poválečného odsunu sudetoněmeckého obyvatelstva byl na podzim 1945 v Lešanech zřízen internační tábor, který sloužil k soustředění internovaných Němců před jejich odsunem do Německa.

Po roce 1948 i 1989

Po únorovém převratu, kdy nový komunistický režim začal tvrdě nakládat se všemi svými odpůrci, bylo na podzim 1948 rozhodnuto o zřízení tábora nucených prací v lešanském středisku. Tento tábor plnil svou funkci od ledna do léta 1949. Objekt následně krátce sloužil v rámci tzv. „řecké akce“. Byly zde ubytovány řecké děti, které se nacházely na našem území v průběhu řecké občanské války.

Do dubna 1950 táborem prošlo celkem 4 000 osob. V květnu 1950 tábor znovu převzalo ministerstvo sociální péče a obnovilo činnost tábora nucených prací. Již v listopadu ale objekty převzala československá armáda, čímž začala éra vojenské posádky Lešany. Zpočátku zde byla dislokována 33. protitanková brigáda, po jejím zrušení v roce 1968 zůstal jen 217. protitankový pluk a do uvolněných kasáren byl přemístěn 362. dělostřelecký a 9. protiletadlový pluk z posádky Písek. Ten byl vystřídán v polovině 80. let 103. praporem chemické obrany z Liberce.

Kasárenské objekty byly přiděleny Historickému ústavu Armády České republiky v únoru 1995. Tomu předcházela jednání mezi vedením ústavu a Generálním štábem AČR o využití celého objektu, v němž již tou dobou byla, po redislokaci 217. protitankového pluku a 103. praporu chemické obrany na Slovensko v roce 1992, uložena část

historické techniky. Po zrušení posledního lešanského útvaru (9. dělostřeleckého pluku) byly zahájeny práce na využití celého rozsáhlého areálu. Tři bývalé autoparky a několik desítek správních budov a skladů se záhy proměnily na depozitáře pro uložení sbírkových předmětů jednotlivých fondů spravovaných Historickým ústavem AČR.

Dalším krokem bylo využití autoparku zrušeného 9. dělostřeleckého pluku a přilehlého prostoru k prezentaci bohatých sbírek pozemní techniky široké veřejnosti. Touto fází úprav byla zahájena výstavba lešanského muzea. Umístění muzea mimo Prahu s sebou přineslo dostatek prostoru pro vystavení více než šesti stovek exponátů, od motocyklů, velitelských a nákladních vozidel, tanků, obrněných transportérů přes dělostřeleckou, protiletadlovou raketovou techniku až po spojovací a ženijní prostředky, logistický a další materiál, který sloužil pro potřebu pozemních vojsk.

Od první expozice k současnosti

Již v roce 1996 byla v Lešanech otevřena muzejní expozice, zatím pouze formou instalovaného depozitáře. Po roce 1999 se začal obraz muzea podstatně měnit. K základům expozice, které se vytvářely v letech 1996 až 1999, se postupně budovala v jednotlivých halách rozměrná dioramata, která přibližují návštěvníkům muzea jednotlivé etapy ve vývoji československé armády od roku 1918 a v chronologické zkratce také zachycují nejdůležitější historické události v našich dějinách, zatím do roku 1962.

Kromě toho muzeum staví na tradicích a snaží se ukázat také technický um několika generací československých konstruktérů minulého století. V současné době jsou návštěvníkům sbírky prezentovány v deseti halách, pod šesti přístřešky, ale také na volném prostranství.

Mezi nejceněnější exponáty muzea patří zejména sbírka československých vojenských dopravních prostředků z let 1918–1939, unikátní kolekce děl systému ŠKODA a motocyklů JAWA. Z období studené války patří mezi zajímavé exponáty raketová technika a také tanky z výzbroje armád bývalé Varšavské smlouvy a armád NATO.

Každým rokem jsou sbírky muzea doplňovány o nové přírůstky, velká péče je věnována jejich restaurování do zcela původního stavu. Většina vozidel, tanků, obrněných transportérů a motocyklů je pojízdná a často se využívá v programu dynamických ukázek. Tradičními akcemi se stalo jarní zahájení návštěvnické sezony a Tankové dny pořádané na konci letních prázdnin. Expozičním pojetím se muzeum hlásí k nejmodernějším trendům prezentace sbírek technického charakteru. Vzorem jsou od samého počátku britská muzea, která v současné době udávají tón ve vývoji světového muzejnictví v této oblasti.

8.5.2 Stálá expozice

Sbírky jsou široké veřejnosti prezentovány v deseti halách, pod šesti přístřešky a na volném prostranství. Rozsahem a složením svých sbírek, v nichž je zastoupen nejeden světový unikát, se toto muzeum řadí mezi nejvýznamnější evropské instituce svého druhu.

Hala č. 1: období let 1918–1938

Hala původně sloužila pro garážování 122mm raketometů vz. 70 "GRAD", kterými byl vyzbrojen dělostřelecký pluk. Do současné podoby byla expozice přepracována v letech 1999–2000 a pro veřejnost zpřístupněna 27. května 2000. Po vstupu do haly se návštěvníci ocitnou na nádvoří bývalých kasáren rakousko-uherské armády, na kterém mohou vidět například 50cm minomet soustavy STOREK. Je to největší konstrukce brněnské Storkovy strojírny. Jediný vyrobený kus byl v letech 1917–1918 zkoušen rakousko-uherskou i německou armádou, do výzbroje však zaveden nebyl.

Dalšími zajímavými sbírkovými předměty v této části expozice jsou námořní a dělostřelecké miny. Dělostřelecká výzbroj východní fronty 1. světové války je prezentována ruským 107mm polním kanonem vyrobeným v Japonsku. Výzbroj československých legií bojujících v letech 1. světové války v Rusku je prezentována ruským 7,62cm horským kanonem vz. 09 z Putilovské zbrojovky. V další části expozice návštěvník prochází kolem dobové autodílny, spojovací ústředny a celé řady předválečných velitelských a nákladních automobilů a motocyklů, které jsou, včetně figurín ve stejnokrojích, zasazeny do věrného prostředí první republiky. Mezi nejceněnější exponáty patří hasičský automobil PRAGA L, jehož podvozek byl vyroben v roce 1926.

Unikátní je především kolekce třínapravových vozidel PRAGA AV, ŠKODA 903 a TATRA 26/52, kterou nelze spatřit v žádném jiném muzeu. Dalším zajímavým exponátem je zásahový automobil PRAGA AN, který sloužil v roce 1938 u jednotek Stráže obrany státu. Po okupaci byl zabaven a používán gestapem. Předválečné střední vojenské nákladní automobily reprezentuje zejména PRAGA RV, která byla československou armádou objednána v roce 1935. Toto vozidlo mělo na svou dobu ojedinělé jízdní vlastnosti a jako jeden z nejmodernějších typů naší armády se stalo synonymem krizového období předmnichovského Československa.

Příznivci motocyklů zde najdou celou řadu různých předválečných značek, kterými byla vybavena československá armáda. Velmi zajímavý je např. robustní motocykl PRAGA BD 500 konstruktéra J. F. Kocha. Do výzbroje převzala československá armáda celkem 79 motocyklů tohoto typu. Vývoj československé tankové techniky ze začátku 30. let 20. století představuje tančík MU-4 ze Škody Plzeň, který byl projektován a vyroben pro „účinnou vozbu“ v roce 1933. Do výzbroje československé armády nebyl zařazen z důvodu zavedení konkurenčního tančíku vz. 33 z ČKD Praha. Posledním přírůstkem této haly je dokonale zrenovovaný tančík PRAGA Stvr m/37, dodávaný do Švédska.

Hala č. 2: období let 1939–1943

Tato hala, podobně jako následující, původně sloužila pro garážování 152mm samohybných kanonových houfnic vz. 77 „DANA“, které byly ve výzbroji dělostřeleckých oddílů 9. dělostřeleckého pluku od začátku 80. let až do roku 1994. Do své současné podoby byla hala reinstalována v roce 2001. Tematicky je zde expozice rozčleněna do třech prostorů. V první části návštěvník prochází bunkrem, který symbolizuje obranná opatření Československa proti útoku ze strany Německa ve druhé polovině 30. let. Nejdůležitější částí těchto opatření byl právě pevnostní systém, který se budoval od roku 1935.

Práce na výstavbě opevnění v Československu byly ukončeny předčasně počátkem října 1938, poté co československá vláda na nátlak svých politických spojenců přijala tzv. „Mnichovskou dohodu“. „Lešanský bunker“ je vybaven plynovými a dýmovými filtry, které byly vyrobeny firmou CHEMA v roce 1938. Výzbroj tvoří 7,92mm těžký kulomet ZB vz. 37. V roce 2009 byla tato část expozice doplněna o předválečný československý tank LT vz. 35. Po službě u Pluku útočné vozby 2 ve Vyškově (v období okupace v německé armádě pod označením PzKpfw 35(t)) se po ukončení války dostal jako součást válečné kořisti do USA (Aberdeen) a do své vlasti se vrátil až v říjnu 2008. Je důkazem vynikající úrovně československého předválečného průmyslu.

Druhá část haly je věnována období Protektorátu Čechy a Morava. Vystavené exponáty jsou včleněny do jednotlivých dioramat. Návštěvník zde najde kromě německých prostředků především protektorátní produkci největších českých zbrojovek a automobilek pro německou armádu. Prezentován je další příklad produkce tankové techniky od firmy ČKD (BMM – Böhmisch-Mährisch Maschinenfabrik). Její lehký tank LT vz. 38 byl zaveden do výzbroje československé armády a po okupaci byl vyráběn pod označením PzKpfw 38(t) pro německý wehrmacht.

Od roku 1944 zahájila BMM výrobu stíhače tanku pod označením Jagdpanzer 38(t) „Hetzer“. Vystavený stíhač se dostal zpět do expozice v roce 2006, po téměř ročním restaurování. Následující část expozice je věnována vozidlům z protektorátní produkce Škody Mladá Boleslav a Tatra Kopřivnice. V garáži návštěvník uvidí dřevěnou kabinu těžkého nákladního automobilu TATRA-111, která se pro potřeby německé armády vyráběla už v roce 1942. Velmi cenným exponátem je ŠKODA typ 956. Toto vozidlo s pohonem 4×4 i přes nesporné kvality nebylo sériově vyráběno.

Poslední část expozice připomíná účast českých a slovenských dobrovolníků v bojích v severní Africe. Československé jednotky (Čs. pěší prapor 11. – Východní, později reorganizovaný na Čs. 200. lehký protiletadlový pluk – Východní) proslul hlavně svým statečným bojem v obleženém libyjském Tobrúku. Vystavený automobil BEDFORD MWC 15-cwt je jednou z několika málo dochovaných tzv. „water tanks“, které sloužily na severoafrickém bojišti. Jednotky německého Afrika-Korpsu představuje vozidlo HORCH 108 s lafetovaným protiletadlovým kanonem vz. 38. Německého spojence, italskou armádu, připomíná dělostřelecký tahač SPA TL 37 automobilky FIAT.

Hala č. 3: období let 1944–1945

Poprvé mohli návštěvníci zhlédnout halu v této podobě na konci května 2002. Tematicky je expozice rozdělena do dvou částí. V první, která má bílý podklad, jsou instalována dioramata, symbolizující boje v zimních podmínkách na východní frontě. Návštěvník zde najde celou řadu exponátů z výzbroje německé

armády, jako například unikátní 10,5cm bezzákluzový kanon L.G. 42, který byl v malém počtu vyráběn především pro německé výsadkové jednotky a pro útvary Luftwaffe.

Vedle je německý 15cm raketomet NEBELWERFER, který používal rotační rakety zajímavé konstrukce – přední část byla tvořena raketovým motorem uzavřeným tryskovým dnem s 26 šikmými tryskami, v zadní části byla umístěna bojová hlavice. Před ním stojí kolopásový motocykl NSU-HK 101, který byl schopen jízdy i ve velmi těžkém terénu. Sovětské samohybné dělostřelectvo je zastoupené samohybným kanonem SU-76 a 152mm kanonovou houfnicí ISU-152, která se na frontě objevila až v závěru 2. světové války.

Návštěvník zde také může vidět jednu z nejobávanějších zbraní – raketomet „Katůša“ s označením BM-13 umístěný na podvozku amerického vozidla STUDEBAKER US-6. Mezi nejcennější exponáty této haly patří technika, která byla ve výzbroji 1. čs. armádního sboru v SSSR, jehož základ byl formován v roce 1942 v sovětském Buzuluku. Obrněný automobil BA-64B pochází z výzbroje tankového praporu 1. čs. samostatné brigády. Z celkového počtu 10 kusů se do osvobozené vlasti vrátilo celkem 6 vozidel.

Ve druhé části expozice se návštěvník ocitne na plzeňském náměstí, které je 6. května 1945 zaplněno americkou válečnou technikou. Velké dioráma připomíná návštěvníkům postup 3. americké armády generála Pattona do Čech a osvobození území západně od demarkační čáry Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice. Návštěvníci mají možnost spatřit kromě jiného i americký střední tank SHERMAN M 4A1, který je vyzbrojen 76,2mm kanonem, a třinápravový nákladní automobil s náhonem na všechna kola GMC 353. Zajímavá je i vojenská verze amerického motocyklu HARLEY-DAVIDSON WLA. Poslední novinkou této haly je americký stíhač tanků M-36 JACKSON.

Hala č. 4: období let 1945–1950

Technika a vybudovaná dioramata v této hale představují složité období Československa od ukončení války do konce 50. let. Základ expozice tvoří dvě kolony vozidel. V první koloně, ve směru prohlídky, je seřazena britská technika, která představuje příjezd Čs. samostatné obrněné brigády z Francie na naše území a její začlenění do výzbroje poválečné československé armády. Bohužel ve druhé polovině 50. let byla z ideových důvodů tato „západní“ technika ničena. Z původní výzbroje brigády se ve sbírce muzea dochoval pouze kolový obrněný automobil HUMBER, který je zde vystaven, a vrak tanku CROMWELL, který se nachází v depozitáři muzea. Další vystavená britská válečná technika byla přivezena v posledních několika letech z Velké Británie a výrazně doplňuje celou expozici.

Dioramata ve druhé části haly svou symbolikou červené oblohy a zatýkaných osob ukazují konec demokratického systému v Československu a nastolení nového komunistického režimu. Toto období reprezentuje zejména TATRA 600 „Tatraplán“. První sériový vůz byl vyroben v červnu 1948 a pro své kvality byl exportován do 17 zemí světa. Je zde také k vidění motocykl JAWA 250 „Pérák“. Tento název získal díky na svou dobu pokrokovému odpružení obou kol. Jeho výroba byla zahájena v roce 1946 a svou moderní koncepcí předstihl ostatní světové typy s dvoudobým motorem. Prvním poválečným vozidlem vyráběným mladoboleslavskou Škodou byla ŠKODA 1101 Tudor.

Hala č. 5: období let 1950–1962

Reinstalace této haly skončila v roce 2004. Celá expozice přibližuje návštěvníkům období 50. let, které bylo hlavně ovlivněno studenou válkou mezi „východem“ a „západem“. První část haly symbolizuje budování socialismu v Československu a představuje naši armádu, která byla od roku 1955 členem Varšavské smlouvy. Na začátku haly je postavena replika bunkru. Po komunistickém převratu začala armáda opět udržovat pevnostní objekty na naší západní a jižní hranici. 85mm pevnostní kanon vz. 44/59, který je vystaven v „palbě poloze“, byl původně namontován v pevnostním objektu nedaleko moravské obce Šatov.

Na tvrdou unifikaci československé armády na sovětskou výzbroj a techniku doplatily kromě jiných projektů také prototypy terénních vozů ze Škody Mladá Boleslav. Zde stojí vedle sebe Škoda 998, obojživelník verze 972, radiovůz a velitelská verze 973 „Babeta“. Tento velitelský vůz považují odborníci za jeden z nejlepších terénních vozů své doby. Výroby se ale bohužel nedočkal. Z dalších zajímavostí lze v této hale vidět Tatra 805 Komando, což je speciální úprava klasické Tatry 805, která byla pro potřeby výsadkových jednotek československé armády přepravována v nákladních kluzácích.

Těsně před „železnou oponou“ stojí známý polopásový obrněný transportér OT-810, který vznikl rekonstrukcí německého válečného transportéru a vyráběl se na přelomu 50. a 60. let na Slovensku v PPS Detva. Po překonání „hraničního pásma“ se návštěvník dostane na „západ“, kde najde příklady vojenské techniky z výzbroje některých armád členských států NATO. Německý Bundeswehr představuje lehký nákladní automobil UNIMOG S 404 se spojovací nástavbou. Britský zbrojní průmysl je zde zastoupen dvěma kolovými obrněnými vozidly FERRET a SARACEN a také letounem AUSTER v kamufláži belgického letectva.

Českého návštěvníka určitě překvapí umístění československých motocyklů do této „kapitalistické části“. Jde o soubor motocyklů JAWA, které byly od roku 1957 dodávány finské a švédské armádě. Pro jízdu na sněhu byly vybaveny lyžemi.

Hala č. 6: Ostravská operace – „tanková bitva“ (březen–duben 1945)

Tato hala původně sloužila 9. dělostřeleckému pluku. Byla zde garážována spojovací, velitelská a průzkumná vozidla velitelské baterie. Od září 2002 do února 2003 se hala stavebně upravovala a následně byly zahájeny práce na dioramatech. Pro veřejnost byla tato první interaktivní expozice v lešanském muzeu zpřístupněna v srpnu 2003. Expozice je věnována Ostravské operaci, která patřila mezi nejtěžší operace závěru 2. světové války.

Sovětská a československá vojska musela překonat nejen složitý horský a zalesněný terén, ale i zdolat celý obranný systém vybudovaný na přístupech k Ostravě v období předmnichovské republiky. Návštěvník prochází zákopem ve směru postupu sovětských a československých jednotek, na bojišti po obou stranách je umístěna celá řada bojové techniky. V polovině expozice návštěvník podchází sovětský střední tank T-34/85, nouzový východ tanku je otevřen a osvětlen, takže je možné vidět praktický celý řidičský a bojový prostor včetně jeho obsluhy.

V závěru expozice se návštěvník dostává do obranných pozic německé armády, vpravo je v palebné pozici německý střední tank Pz.Kpfw. IV a vlevo k palbě připravený německý protitankový kanon PaK 40 ráže 75 mm. Nakonec návštěvník vstoupí do pevnostního objektu, který je příkladem použití československého pevnostního systému německou armádou na konci 2. světové války. Kromě věrného prostředí je hala také ozvučena několika zvukovými okruhy, od dělostřelecké a raketometní palby před vstupem do haly přes řev tankových motorů až po střelbu pěchotních zbraní ze střílen bunkru.

Hala č. 7: Protiletadlové dělostřelectvo

Hala původně sloužila, spolu s vedlejší halou č. 8, jako sklad vojenského materiálu, který byl určen pro mobilizačně vytvářené jednotky 217. protitankového pluku. Dnes jsou zde instalovány protiletadlové kanony a různé přístroje pro řízení palby, které byly určeny k zjišťování základních údajů pro vedení protiletadlové palby. Kromě protiletadlových kanonů vyrobených v závodech Škoda v meziválečném období je zde umístěna také celá řada kanonů vyrobených především v Německu, ale i ve Francii a Velké Británii. Mezi nejceněnější exponáty patří zejména výrobky již zmiňovaných Škodových závodů. Vystaven je zde např. 7,65cm protiletadlový kanon 8/700. Jde o zbraň, která byla konstruována pro zahraničního zákazníka koncem 20. let dvacátého století a měla sloužit jak proti vzdušným, tak i pozemním cílům.

Největší prostor je věnován protiletadlovým kanonům, které byly používány v průběhu 2. světové války. Návštěvník zde najde známý německý protiletadlový 88mm kanon vz. 37 i jeho modernizovanou verzi vz. 41. Ta byla určena k palbě na těžké spojenecké bombardéry operující ve velkých výškách. Boje našich vojáků na Středním východě a v severní Africe symbolizuje 40mm protiletadlový kanon Bofors. Tento legendární kanon byl jednou z neúspěšnějších zbraní svého druhu. Během 2. světové války ho používaly prakticky všechny zúčastněné armády. Francouzský zbrojní průmysl je zde zastoupen 25mm PLK Hotchkiss, který byl také používán československými vojenskými jednotkami ve Francii na začátku války. Z dalších zajímavostí lze vidět německý ústřední zaměřovač vz. 40. Toto zařízení sloužilo k výpočtu prvků střelby, které byly přenášeny elektrickým zařízením na kanony. Po roce 1945 tyto zaměřovače sloužily také v československé armádě u protiletadlových baterií, které byly vyzbrojeny 88mm PLK vz. 37 a 105mm PLK vz. 38.

Velkou raritou je plně automatizovaný československý 100mm kanon PLK čs-R-11, který byl vyvrcholením vývojové řady protiletadlových zbraní konstruovaných ve Škodových závodech na počátku 50. let dvacátého století. Technické parametry tohoto kanonu znamenaly ve světovém měřítku absolutní špičku. V tomto období ale již éra těžkého protiletadlového dělostřelectva končila a úkoly protivzdušné obrany ve středních a velkých výškách přebíraly protiletadlové rakety. Sériová výroba těchto kanonů tak nebyla povolena.

Hala č. 8: Děla systému ŠKODA (1890–1935)

Pro muzejní účely byla hala v současné podobě zpřístupněna v roce 1999. Její celý prostor je věnován různým dělostřeleckým prostředkům, které byly vyrobeny ve Škodových závodech pro potřeby rakousko-uherské armády, později československé armády, ale také pro export v letech 1890–1935. V současné době se zde nachází nekompletnější sbírka produkce jedné z největších předválečných zbrojovek v Evropě.

V roce 1890 vzniklo v plzeňské Škodovce zbrojní oddělení s původním programem výroby lodních děl, které mělo za cíl oprostit tehdy budované válečné loďstvo monarchie od závislosti na dodávkách z ciziny. Kromě toho obrátilo svůj zájem také k vývoji polních děl. Díky zkušenostem s lodními děly se podnik dostal brzy mezi špičku světových zbrojařských závodů. Škoda průkopnický usilovala o konstrukci polních a horských děl s brzdovratným zařízením a v konkurenčním souboji s vídeňským Arsenalem o používání hlavně oceli. Špičkovou světovou kvalitu představovala také těžká pozemní děla, z nichž se bohužel žádné na našem území nedochovalo.

Uvnitř osmé haly je instalováno přes 40 kusů polních a horských kanonů, houfnic a minometů. Exponáty jsou umístěny chronologicky, návštěvník tedy může postupně sledovat vývoj v konstrukci děl systému ŠKODA. Před vstupem do hlavní části je možné vidět také dělostřeleckou municii různých ráží. Mezi nejceněnější exponáty patří 7,5cm polní kanon z roku 1890 se zákluzem hlavně, který byl určen pro tovární zkoušky. Tento kanon se stal základním typem pro všechna další děla Škodových závodů. Kromě polních kanonů je zde možné vidět i 10,5cm polní houfnice vz. 13 a 14, které umožnily Škodovce prosadit se na zahraničních trzích.

Velké úspěchy podnik slavil také svými horskými děly. Jde o speciální druh děla, které mělo umožnit bojovou činnost v těžce přístupném horském terénu, a návštěvník zde najde hned několik různých typů. Příkladem je vystavená 10cm horská houfnice vz. 16/19 se zákluzem hlavně. Dělo mělo velmi dobré vlastnosti a bylo zavedeno nejen do výzbroje československé armády, ale také exportováno do zahraničí. Jedním z netypických horských děl je vystavená 15cm horská houfnice vz. 18. Svou masivní konstrukcí a mohutnou ráží byla ve světě horského dělostřelectva zcela ojedinělá. Ve Škodových závodech byla houfnice vyvíjena v průběhu 1. světové války, vyroben byl však pouze jediný kus.

Vedle dioramaty konstrukční kanceláře Škody stojí 10cm lehká houfnice vz. 14/19. Jde o nejceněnější exponát celé dělostřelecké sbírky VHÚ. Houfnice byla na začátku 20. let dvacátého století zmodernizována z původního vz. 14 a zavedena do výzbroje československé armády. Až do roku 1939 byla nejrozšířenějším dělem v její výzbroji. Vystavená houfnice doprovázela na poslední cestě dva prezidenti – T. G. Masaryka v roce 1937 a Václava Havla v roce 2011.

Hala č. 9: Expozice spojovacího vojska

Hala věnovaná spojovacímu vojsku byla otevřena 30. září 2007 u příležitosti 90. výročí vzniku spojovacího vojska. Za den jeho vzniku bylo stanoveno datum založení telegrafní rot československých legií v Rusku, což bylo právě 30. září 1917. Expozice je umístěna v jednom z nejstarších objektů Vojenského technického muzea Lešany, který pochází ještě z období 2. světové války. Od počátku 50. let do poloviny 80. let dvacátého století tento objekt sloužil jako opravárenské dílny kolové techniky. Následně, až do roku 2007, byl značně zchátralý využíván Vojenskou správou budov jako sklad nepotřebného materiálu. První část expozice představuje chronologický přehled vývoje československého spojovacího vojska, ztvárněný několika dioramaty, například interiérem vagonu telegrafní rot československých legií v Rusku. Zde je možné vidět kupříkladu francouzský telefonní přepojovač C 1918 nebo ruský polní telegrafní přístroj konstrukce Siemens.

Spojovací prostředky československé předválečné armády prezentují zejména telefonní přepojovač Standart Electric a rádiový přijímač RP 20, vyrobený ve Vojenských telegrafních dílnách Kbely.

Vitrína před „zemljankou“ je věnována agenturním stanicím domácí i zahraniční výroby. Po dobu okupace českých zemí byly stanice využívány různými odbojovými organizacemi pro vedení zpravodajské války proti Německu. Vystavený rádiový přijímač PENTO například používalo Zemské velitelství Obrany národa v Praze.

Přímo v „zemljance“ je pak umístěn spojovací materiál, který byl používán československými jednotkami v SSSR. Vystavena je sovětská rádiová stanice RBM, ale i americký telefonní přístroj EE-8, dodávaný v průběhu 2. světové války do SSSR.

Druhá část expozice prezentuje přehled historického vývoje spojovacích prostředků. Exponáty jsou umístěny ve vitrínách a důraz je kladen zejména na prezentaci předválečných spojovacích přístrojů z produkce Vojenských telegrafních dílen Kbely. Velmi zajímavá je i unikátní kolekce československých přístrojů z let 1945 až 1955.

Hala č. 10: Expozice raketového vojska

V roce 2009 vznikla úpravou bývalé nedokončené mycí linky vojenské techniky zatím poslední výstavní hala – tzv. „raketová“. Hlavní část výstavního prostoru je věnována odpalovacím zařízením taktických a operačně-taktických raketových kompletů sovětské výroby, které byly ve výzbroji raketového vojska ČSLA od počátku 60. let do poloviny 90. let dvacátého století. Představovaly symboly studené války mezi „Východem“ a „Západem“.

Návštěvníci si zde mohou prohlédnout odpalovací zařízení 2P16 s raketou 3R8 (FROG-3), 9P113 s raketou 9M21 (FROG-7), 9P129 s raketou 9M79 (SS-21 SCARAB), 9P19 a 9P117 s raketami 8K14 (SCUD-B) a 9P71 s raketou 9M714 (SS-23 SPIDER). Pro srovnání konstrukce sovětských poválečných a německých válečných kapalných raketových motorů je vystavena část spalovací komory rakety V-2 a motor 9D21 rakety SCUD-B. Příznivci raketové techniky se mohou detailně seznámit s konstrukcí operačně-taktické rakety 8K14 (SCUD-B) nebo porovnat raketový motor na kapalně pohonné hmoty s motorem na tuhé palivo. K tomuto účelu je v přístavku haly vystavena maketa a výukový řez rakety SCUD-B a řez taktické rakety 9M21 (FROG-7). Prostor je věnován i dalšímu druhu raketové techniky – protitankovým řízeným střelám. Ty jsou prezentovány všemi druhy protitankových řízených střel několika generací, které sloužily v bývalé ČSLA v 60. až 80. letech minulého století, ale i typy řízených střel používaných současnou Armádou ČR.

Unikátem je odpalovací zařízení na podvozku GAZ-69, nesoucí protitankové řízené střely první generace 3M6 ŠMEL zavedené do výzbroje armád bývalé Varšavské smlouvy na konci 50. let dvacátého století.

Přístřešky a volné prostranství

Kromě výstavních hal je celá řada exponátů, pocházejících zejména z období studené války, umístěna pod přístřešky a na volném prostranství. Návštěvník si zde může porovnat konstrukce tanků z výzbroje bývalé Varšavské smlouvy, například IS-3, PT-76, T-34/85, T-54/55, T-72, s tanky západní provenience, jako jsou britský CENTURION Mk.9, americké tanky M47, M48A5, M60 a také první poválečný německý tank LEOPARD 1.

Největším lákadlem pro příznivce tankové techniky je ale určitě mohutný izraelský tank Merkava Mk.1 s motorem umístěným v přední části. Při jeho konstrukci bylo vše podřízeno hledisku přežití osádky.

Hojně je zde zastoupeno samohybné a reaktivní dělostřelectvo. K vidění je např. SU-100, 122mm samohybná houfnice 2S1 „GVOZDIKA“, 203,2mm samohybný kanon 2S7 „PION“, 240mm samohybný minomet 2S4 „TULPAN“, ale také 152mm ShKH vz. 77 „DANA“ a 122mm raketometem vz. 70 „GRAD“, kterými byl vyzbrojen bývalý lešanský dělostřelecký pluk.

Zájemcům o protiletadlovou techniku jsou zde prezentovány prakticky všechny protiletadlové raketové komplety, které byly ve výzbroji útvarů protivzdušné obrany státu (PVOS) i protiletadlových útvarů pozemního vojska bývalé ČSLA.

Expozice železničního vojska

Od roku 2009 se součástí lešanského muzea stala také venkovní expozice železničního vojska. Základ tvoří 170 metrů dlouhé kolejové pole postavené na dřevěných pražcích a dvě výhybky. Na kolejích zatím stojí 6 různých železničních vagonů, které sloužily pro vojenské účely. Nejstarším z nich je krytý vagon vyrobený ve francouzském Lunéville v roce 1909, který byl v průběhu 2. světové války součástí radarového vlaku německé Luftwaffe (radar Würzburg Riese). Velmi zajímavý je také velitelský vůz německého válečného obrněného vlaku BP 42 a především dva vagony sloužící k transportu a laboraci munice pro německé 800mm kanony Dora a Gustav.

Poválečné období je zastoupeno například dieselmechanickou lokomotivou T-211.0 s motorem Tatra 111A z roku 1958. Lokomotiva po dlouhá léta sloužila ve vojenských skladech Mikulovice u Jeseníku.

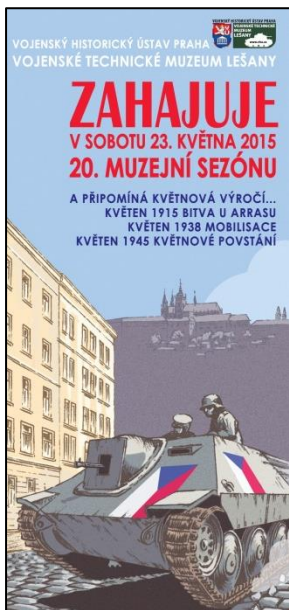
8.5.3 Akce pro veřejnost

Zahájení muzejní sezóny

V sobotu 23. května byla slavnostně zahájena již dvacátá muzejní sezóna ve Vojenském technickém muzeu Lešany. Zahájení nové muzejní sezóny přilákalo do lešanského areálu opět tisíce návštěvníků. Zahájení sezóny se účastnili i významní hosté, v čele s ministrem obrany Martinem Stropnickým a náčelníkem Generálního štábu Armády České republiky, generálporučíkem Josef Bečvářem. Oba jmenovaní hned na úvod celé akce společně s ředitelem Vojenského historického ústavu Praha, plukovníkem Alešem Knížkem, přivítali všechny návštěvníky a před jejich zraky také pokřtili novou betonovou dráhu, která se v lešanské aréně budovala od loňského podzimu. Pevný povrch dráhy umožní především historické vojenské kolové technice projíždět před diváky i za situace, že bude travnatý povrch arény kvůli podmáčení nesjízdný.

Program zahajovacího dne byl uveden výstřelem z historického vylodovacího kanónu Škoda, za nástupu jednotky v historických uniformách z počátku 20. století. Bylo tím i připomenuto výročí 100 let od vystoupení českých vojáků v bitvě u Arrasu za první světové války. Mobilizaci v květnu 1938 pak evokovalo nákladní vozidlo Škoda L6 a také vojenský povoz tažený koňmi. Na historických ukázkách se podílely také kluby vojenské historie – KVH Gardekorps, KVPH Československo 1945-1990, Klub 16. obrněné divize, KVH Rota NAZDAR, KVH Carnivora, o.s. Klub 1938 – četnická stanice Habersbirk, KVH c.k. zeměbrancecký pěší pluk č. 8 Praha, České sdružení ozbrojených sil U.S.A. „4th INFANTRY DIVISION Czech Mil-Sim Unit“.

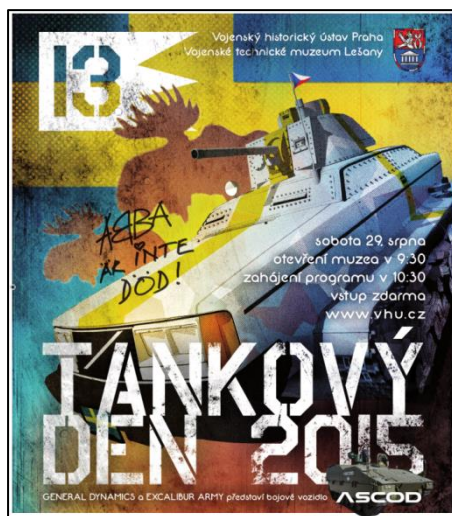
Období druhé světové války, od jejíhož konce letos uplynulo již sedmdesát let, připomněla hlavní část programu. V lešanské aréně se tak objevil historický sovětský tank T-34, pocházející ze sbírek VHÚ. Dále vyjely do arény četné stroje americké armády, ať už

šlo legendární vozidla Jeep, o šestikolová vozidla M-8 Greyhound, případně o polopásové vozidlo Halftrack. Na podvozku Studebaker pak také vyjely do arény sovětské kaťuše. Ohromující výstřely charakterizovaly ukázkou toho, co dovede houfnice 105mm, kterou posléze z arény odvezl německý polopásový transportér SdKfz 251 – Haki.

Připomínka padesátého výročí zařazení obrněných transportérů OT-64 do výzbroje ČSLA proběhla za účasti dvou těchto strojů, jeden byl ve vojenské verzi a druhý v policejní. Společně s nimi projíždělo arénou i pásové obrněné vozidlo OT-62 TOPAS. Ukázkou civilní techniky pak reprezentovaly legendární nákladní vozidla Tatra, šlo o typy T-148 a také dva vozy T-138.

Na závěr dynamických ukázek vjížděly do arény postupně četné stroje současné Armády České republiky. Představil se například Land Rover Kajman 43. vmpr Chrudim, transportér Pandur 42. mpr Tábor, vozidlo Iveco LMV 44. Imopr Jindřichův Hradec a také „chemické“ vozidlo S-LOV-CBRN z 31. brhbo Liberec.

Tankový den

Třináctý Tankový den ve Vojenském technickém muzeu Lešany se konal v sobotu 29. srpna. Tribuny lešanské arény byly plné, na dvacet tisíc zájemců se skutečně mělo na co dívat. Na vojenskou techniku současnou i minulou, na zemi i ve vzduchu.

Mnozí z návštěvníků Tankového dne přijeli především kvůli novým akvizicím ve sbírkách VHÚ Praha; zhruba dvacítku těžkých zbraní dorazila v červenci ze Švédska. Do lešanské arény také jako jeden z prvních vjel švédský automobil Volvo v úpravě radiovůz. Ten přivezl ministra obrany Martina Stropnického a ředitele VHÚ, plukovníka Aleše Knížka, oba pak slavnostně zahájili třináctý Tankový den. Jeho hostem byl i další člen vlády, ministr financí Andrej Babiš.

Švédská technika kroužila v aréně jak po nové betonové dráze, tak vjela i do „terénu“ – v tomto případě na prašnou plochu uvnitř arény. K vidění byl vedle radiovozu (automobil se v několika variantách vyráběl v padesátých letech, přepravoval pěší vojáky a výroba dosáhla počtu zhruba 720 kusů) i další výrobek švédské firmy Volvo, pásový transportér BV 202.

Dalším zajímavým kusem byla motorka Husqvarna a také obrněný automobil VKP m/42. Dvounápravový obrněný automobil byl vyvinut ve 40. letech, vyráběly jej firmy Volvo a Scania-Vabis. Další kusy švédské techniky bylo možné vidět před halou obsahující děla systému Škoda, zde byly vystaveny především kanóny (z nichž jeden přímo pochází ze škodovky) a také obrněný transportér BPV.

Po švédské části programu přišla na řadu bojová ukázka, která znázorňovala boj německé armády s americkou na jaře roku 1945. Ohlušující pyrotechnické efekty, vytrvalá střelba, dým a hluk, to vše vytvořilo přesnou iluzi bojů před sedmdesáti lety.

Tankový den se ovšem nesl nejen ve znamení pozemní techniky. Už samotné zahájení obstaraly vzdušné síly Armády České republiky. Nad hlavami diváků a při zvucích švédské a české hymny zakroužily hned tři letouny: dva gripeny JAS-35 a jedno dopravní letadlo CASA. Na tuto ukázku pak navázala další letecká technika: v několika průletech se prezentoval bitevní vrtulník Mi-24. Diváci si ho mohli prohlédnout velmi zblízka, vrtulník se nepohyboval ve velké výšce a předvedl i některé letecky náročné prvky.

Ze současné techniky vyvolal největší pozornost vedle transportéru Pandur nebo obrněného vozidla Ascod těžký automobil VEGA, výrobek české firmy SVOS z Přelouče. Mohutný, silně opancéřovaný vůz má sloužit k přepravě vojáků, jako velitelský i radiový vůz, a je chráněn i proti případnému nájezdu na minu.

Moderní techniku střídala také ta historická, ať už šlo o sovětské tanky T-34, T-55, IS-122, IS-3, nebo o západní stroje Comet či M 60. Tanky vířily prашnou arénou, jejich pásy vytvářely efektní oblaka a místy se poklidné posázavské prostředí měnilo na horkou poušť kdesi na Blízkém Východě. Součástí programu byl i křest knihy vojenského historika Vladimíra Franceva Československé zbraně ve světě.

Součástí programu byla i ukázka výcviku služebních psů z Centra vojenské kynologie v Chotyni, po skončení hlavní části programu se mohli výherci svézt ve vojenské technice v aréně. V rámci doprovodného programu Tankového dne prezentovali Aktivní zálohu svým stánkem příslušníci 121. pěší roty aktivní zálohy, která působí při Krajském vojenském velitelství Praha pro Středočeský kraj. Návštěvníkům stánku středočeskí záložáci přiblížili, jak se stát příslušníkem Aktivní zálohy a co obnáší být součástí těchto složek.

Land Rover Day

V sobotu 19. září se v areálu Vojenského technického muzea Lešany u Týnce nad Sázavou uskutečnil již třetí Land Rover Day, setkání vozidel legendární britské značky. Na účastníky srazu čekala zajímavá dovednostní soutěž a poprvé také mohli se svými automobily vyzkoušet novou betonovou dráhu, která byla v lešanském muzeu letos vybudována.

Na letošním srazu byly k vidění vedle ikonických modelů i další typy, například vojenská sanitka, různé verze Land Roverů 88 či 109, pick up nebo hasičské auto dovezené z Rakouska. Těchto vozů jezdilo u našich jižních sousedů v 50. a 60. letech poměrně hodně coby běžné vozidlo (srovnat ho lze v Čechách např. s Tatrou 805, známou jako Kačena).

Letos byla k vidění auta majitelů z Prahy i středních Čech, ale také z Českého Krumlova, Domažlic či Kaplice. Některé vozy měly řízení evropsky vlevo, jiné ovšem mají volant po britském způsobu vpravo. Lze z toho samozřejmě poznat, kde byl vůz původně zakoupen.

Dětský den

Již počtvrté se ve Vojenském technickém muzeu Lešany uskutečnil v sobotu 26. září Dětský den, který Vojenský historický ústav Praha pořádá především pro návštěvníky z řad dětí a mládeže. Letos se na akci opět přišlo podívat nemalé množství zájemců, soutěžilo na 1 700 účastníků. Program s ukázkami současné i historické vojenské techniky probíhal prakticky celý den.

Vedle soutěží si návštěvníci mohli v ukázkách prohlédnout současnou i historickou techniku, seznámit se mohli s uniformami různých států i odlišných dob. Většina diváků si nenechala ujít ani atraktivní ukázkou výcviku psů. O.p.s. Posázaví připravilo vědomostní soutěž, ceny pro soutěžící poskytl také National Geographic Channel a časopis ABC.

Na akci se podílely i četné kluby vojenské historie a další subjekty, včetně složek AČR. Poděkování patří 4. brigádě rychlého nasazení, dále rotě aktivních záloh hl. m. Prahy, KVH GARDEKORPS, KVPH ČESKOSLOVENSKO, klubu 16. obrněná divize US ARMY, klubu 4. pěší divize US ARMY, klubu The Royal Regiment of Scotland a 1. airsoftové prodejně Praha.

8.6 OSTATNÍ EXPOZICE VHÚ PRAHA

Vedle tří hlavních muzejních složek – Armádního muzea Žižkov, Leteckého muzea Kbely a Vojenského technického muzea Lešany - nabízí VHÚ Praha návštěvníkům ještě další výstavní místa se stálými expozicemi. Jedná se o následující expozice uvedené v této kapitole.

Národní památník hrdinů heydrichiády

Mezi další stále expozice VHÚ Praha patří i výstava instalovaná v Národním památníku hrdinů Heydrichiády, která prošla v roce 2010 rozsáhlou proměnou. Návštěvníky čeká moderně pojatá expozice věnovaná jedné z nejvýznamnějších kapitol našich dějin 20. století. V úvodu se seznámí s historií vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939, nástupu Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora v září 1941 a nastolení krvavého teroru na našem území. Další část expozice líčí okolnosti příprav atentátu na Heydricha a průběh operace ANTHROPOID až do jejího vyvrcholení dne 27. května 1942, kdy se atentát uskutečnil. Závěrečná část je věnována tragickým osudům parašutistů i jejich spolupracovníků z řad domácího odboje, bez jejichž pomoci by se atentát nemohl nikdy uskutečnit.

Zvláštní pozornost je věnována jak sokolskému odbojovému hnutí, tak posledním okamžikům života parašutistů. V posledních týdnech života se jich, s vědomím, že riskují životy své i svých blízkých, ujali představitelé české pravoslavné církve, kteří jim poskytli útočiště v kryptě kostela Sv. Cyrila a Metoděje.

Zradou parašutisty Karla Čurdy bylo místo úkrytu prozrazeno a dne 18. června 1942 zde po boji padlo hrdinnou smrtí všech sedm ukryvaných parašutistů. Vlastní krypta pravoslavného chrámu Sv. Cyrila a Metoděje získala v rámci expozice zcela novou pietní podobu. V jejím prostoru jsou umístěny pouze bronzové busty parašutistů, kteří zde padli spolu s jejich životopisy.

Muzeum Hradní Stráže

Expozice byla otevřena na konci roku 2008, u příležitosti 90. výročí vzniku Hradní stráže. Stálou expozici Hradní stráže společně připravily Vojenský historický ústav Praha, Správa Pražského hradu a Hradní stráž. Většina exponátů byla zapůjčena ze sbírek Vojenského historického ústavu Praha, část byla poskytnuta přímo Hradní stráží a některé exponáty byly věnovány soukromými sběrateli.

Tato výstava mapuje nejen devadesátiletou historii Hradní stráže jako takové, ale jak sám název napovídá, nabízí pohled do starší historie vojenství, spojené s obranou a vojenským střežením Pražského hradu. Výstava mimo jiné nabízí ke zhlédnutí dva filmové dokumenty o Hradní stráži, a to z roku 1996 a 2008. Návštěvník výstavy navíc uvidí i ojedinělou ukázkou pozdně gotické fortifikace, kterou samotná Pražská věž, někdy zvaná též Mihulka spolu s přilehlými hradbami bezesporu je.

Císařská zbrojnice

Tato stálá expozice VHÚ Praha je umístěna ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech. Jde o jedinečný soubor zbraní, zbroje a dalších předmětů ze sbírek VHÚ z období od 15. století do poloviny 19. století. Vstup do expozice je přes stálou sbírku barokního umění Národní galerie. Expozice je umístěna v podkroví paláce a má díky masivnímu trámoví, kamenné podlaze i užšímu profilu neobyčejnou atmosféru. Tu ještě umocňuje moderně řešené uspořádání sbírkových předmětů, které jsou rozmístěny volně i ve skleněných vitrínách. Decentní osvětlení respektuje ducha celého místa.

Expozice obsahuje přes 550 předmětů, které pocházejí především z období, kdy České země patřily k habsburskému císařskému trůnu – odtud také název Císařská zbrojnice. Výběr exponátů byl podmíněn především výjimečností uměleckořemeslného provedení, zvláštností technické konstrukce, ale i významem osobností jejich tvůrců nebo majitelů. Zbroj a zbraně byly v minulosti nejen užitkovými předměty potřebnými k boji či lovu, ale musely reprezentovat i svého majitele a svědčit o jeho moci a bohatství. Zejména v renesanční a barokní době byla výzdoba mnohem dražší než cena zbraně samotné.

Návštěvníkům je představen početný soubor chladných zbraní – vzorové šavle, palaše, kordy, tesáky atd. Kolekce zbraní nabíjených zezadu sahá od 16. století do současnosti a zahrnuje zadovky s kolečkovými, křesadlovými a perkusními zámky. Představen je i vývoj loveckých zbraní. Důležitou součástí instalace je umístění přibližně padesáti obrazů a grafik s vojenskou tematikou, které přispívají k pestrosti celé expozice. Tato „obrazárna“ představuje hodnotná díla z období 17. až 19. století, zahrnující portréty významných vojevůdců a rozměrná plátna bitevních scén.

Z konkrétních exponátů vztahujících se k českým dějinám jmenujme například čepele ceremoniálních mečů, které byly ukovány při příležitosti korunovace Leopolda II. českým králem. Je zde i celá vitrina věnovaná české šlechtické gardě. Ta byla v počtu 38 mužů vybírána pouze z českých šlechtických rodin a doprovázela císaře Františka I. při jeho tažení proti Napoleonovi v roce 1814. Vystavena je i jezdecká standarta katolické ligy se znakem kurfiřta Maxmiliána Bavorského, která se zúčastnila bitvy na Bílé hoře.

8.7 VÝSTAVNÍ ČINNOST VHÚ PRAHA

V květnu roku 2015 jsme si připomněli 70. výročí ukončení 2. světové války. Toto jubileum pochopitelně zásadním způsobem ovlivnilo i plán výstavní činnosti VHÚ Praha.

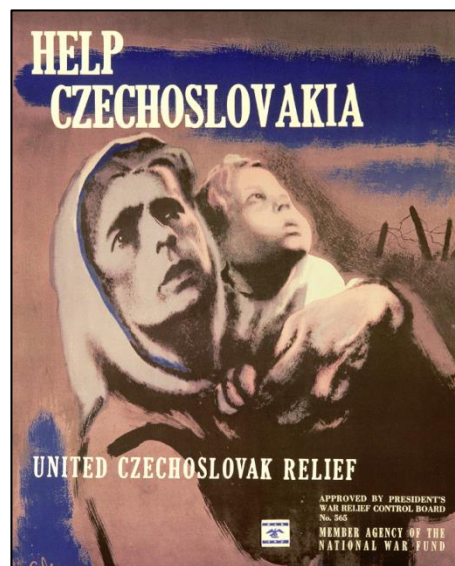
První výstavou VHÚ Praha v roce 2015 se však stala výstava Vojtěch Preissig, grafik prvního i druhého odboje, která byla zahájena 3. března v české národní budově v New Yorku. Výstava, mapující životní osudy jednoho z nejvýznamnějších českých výtvarníků 20. století, zahájila sérii akcí projektu Českého centra v New Yorku nazvaného Akty odvahy (Acts of Courage), který se věnoval mimořádným projevům české statečnosti ve 20. století. Vojtěch Preissig proslul nejen uměleckou činností, ale i neúnavnou prací pro svou vlast v letech 1. i 2. světové války. Výstava věnovaná tomuto umělci tak úspěšně předznamenala nadcházející výročí.

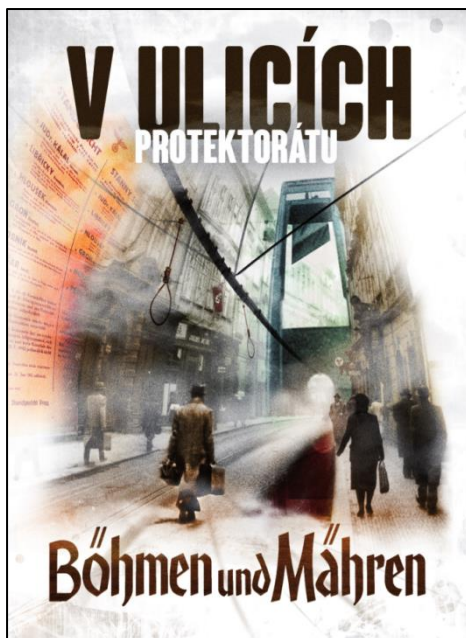

Konec 2. světové války jsme si nejprve připomněli dne 27. dubna na Pražském hradě prostřednictvím výstavy 70 – 2. světová válka objektivem českých fotografů. V Jiřském klášteře byl každý válečný rok prezentován prostřednictvím desítky fotografií. Kolekce sedmi desítek snímků představila veřejnosti 2. světovou válku z často nekonvenčního pohledu nejen válečných zpravodajců, ale i běžných vojáků. Velká část vystavovaných snímků proto dosud nebyla publikována. Úspěšná výstava byla spolu s katalogem realizována díky spolupráci se Správou Pražského hradu a Ústavem pro studium totalitních režimů.

Dne 5. května byla na Staroměstské radnici zahájena výstava Válečný plakát. Ve spolupráci s Magistrátem hlavního města Prahy se podařilo ukázat rozsáhlý soubor plakátů, který už mohli vidět zájemci v mnoha zemích světa. Plakáty pocházející z období 2. světové války představují válečnou propagandu v různých podobách. Ve stejný den se na Staroměstském náměstí uskutečnila i další akce, na níž se VHÚ Praha podílel. Vzpomínku na 70. výročí Českého národního povstání připravila agentura CI5 ve spolupráci s řadou dalších organizací. Deset skupin historických vozidel se následně rozjelo po celé Praze uctít u jednotlivých pomníků památku padlých bojovníků z května 1945.

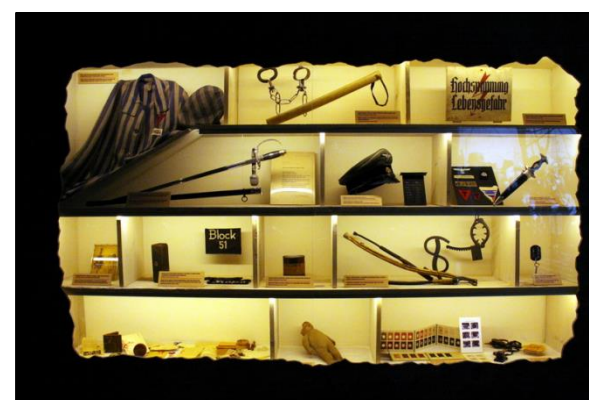

Ve čtvrtek 7. května byla za účasti ministra obrany Martina Stropnického v prostorách Armádního muzea Žižkov slavnostně otevřena reprezentativní výstava V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren. Přibližuje život v okupované zemi v letech 1939-1945 a představuje i osudy těch, kteří bojovali za svobodu své vlasti a zemřeli na nacistických popravistiích.

Výstava V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren byla jedním z klíčových výstavních projektů Vojenského historického ústavu Praha v roce 2015, jehož prostřednictvím si tato instituce připomíná 70. výročí konce druhé světové války. Na osudech významných představitelů domácího odboje, běžných obyvatel protektorátu i obětí holocaustu si zde návštěvníci mohou připomenout nejtemnější období našich dějin 20. století. Obdobně jako v případě výstavy V zákopech první světové války je možné spatřit řadu unikátních sbírkových předmětů, které nejsou běžně vystavovány

Pro umístění výstavy byly vybrány unikátní, dosud veřejnosti neznámé prostory v podzemí Armádního muzea Žižkov, tedy přímo v sídle Vojenského historického ústavu Praha; v minulosti zde byly depozitáře a nacházely se zde některé části sbírek VHÚ. Tyto podzemní a „stísněné“ prostory tak výrazným způsobem evokují celkovou náladu válečných let v protektorátu.

Součástí vernisáže byl i křest knihy historiků VHÚ Padlí na barikádách – Padlí a zemřeli ve dnech Pražského povstání 5.- 9. května 1945. Publikaci připravil Jindřich Marek, Ivo Pejčoch, Jiří Plachý a Tomáš Jakl a prvně jmenovaný také vystoupil při této příležitosti s krátkým projevem, v němž hovořil o současném stavu bádání v této oblasti.

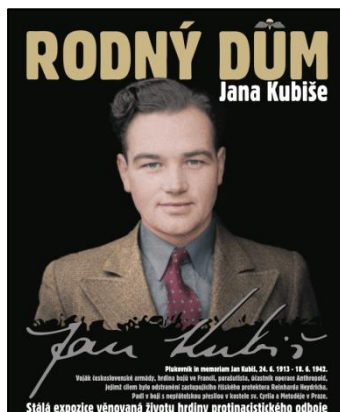
Ve stejný den, kdy byla v Armádním muzeu Žižkov zahájena výstava V ulicích protektorátu, se před Lichtenštejnským palácem na Malé Straně uskutečnila vernisáž výstavy Čechoslováci pod prapory vítězství. Výstava, připravená ve spolupráci s Úřadem vlády České republiky, navázala na loňskou výstavu

nazvanou Češi pod prapory Velké války, která byla věnovaná bojům v 1. světové válce. V letošním roce představil VHÚ Praha jako leitmotiv výstavy historické prapory pocházející ze všech bojišť, na nichž působili českoslovenští vojáci v letech 2. světové války.

K jednomu z letošních významných výročí se vztahovala rovněž další zahraniční výstava zahájená 5. června v jihofrancouzském Agde. Jmenovala se Francie a Československo 1914-1945 a byla věnována nejen našim vzájemným vztahům v první polovině 20. století, ale především osudům československých vojáků ve Francii v roce 1940.

V sobotu 24. října se uskutečnila poslední vernisáž roku 2015. V rodném domě parašutisty Jana Kubiše v Dolních Vilémovicích byla dokončena stálá expozice věnovaná životu tohoto československého vojáka, který společně s Josefem Gabčíkem uskutečnil v květnu 1942 atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Ministerstvo obrany se na záchraně a obnově tohoto památného místa podílelo financováním busty Jana Kubiše od sochařů Bohumíry Smolejové a Stanislava F. Müllera a právě expozicí připravenou pracovníky VHÚ Praha. Expozice vybudovaná v malém prostoru rodného domku obsahuje řadu dosud neznámých informací, množství unikátních fotografií, trojrozměrných předmětů i audiovizí.

V průběhu celého roku připravovali pracovníci VHÚ Praha výstavy i na tradičním místě před budovou Generálního štábu Armády České republiky na vítězném náměstí. Letošní cyklus výstav zahájilo pokračování loňského projektu mapujícího stá výročí od jednotlivých událostí 1. světové války. Dne 10. března tak byla zahájena výstava věnována druhému válečnému roku 1915. Na ni navázala o měsíc později výstava nazvaná 100 let moderní chemické války připomínající výročí prvního použití tohoto typu zbraní hromadného ničení. V květnu si mohli kolemjdoucí připomenout boje na pražských barikádách z května 1945. Výstava mimo jiné připomněla, že do povstání se zapojilo na 130 000 povstalců a několik tisíc partyzánů. Ke Dni ozbrojených sil České republiky připravili 30. června pracovníci VHÚ Praha výstavu Cestami odboje k 30. 6. 1918. Popisovala významné okamžiky z válečných let 1914-1918 vedoucí ke vzniku samostatného Československa. Posledním připomínaným výročím se stalo 75 let, které uplynuly od zformování československého letectva ve Velké Británii. Výstava představila působení československých letců na západní frontě během 2. světové války od nasazení ve Francii a boje ve Velké Británii až po návrat do osvobozené vlasti.

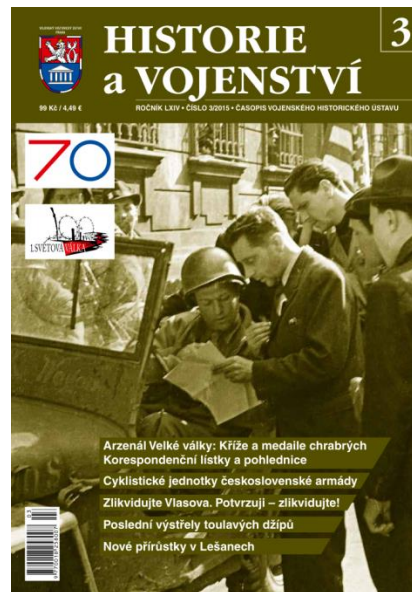
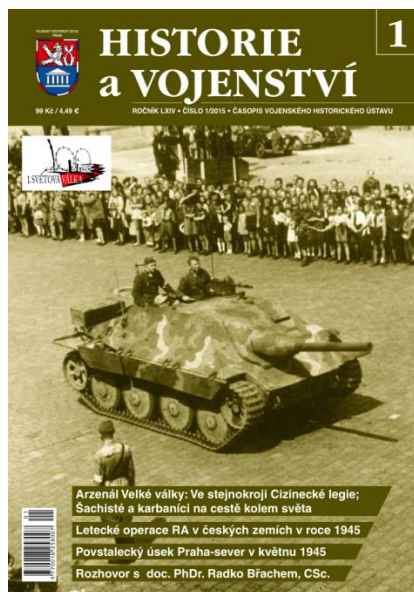

8.8 ČASOPIS HISTORIE A VOJENSTVÍ

Časopis vydávaný Vojenským historickým ústavem Praha Historie a vojenství je jediným českým specializovaným vědeckým a recenzovaným periodikem v oblasti vojenské historie. Vychází čtyřikrát do roka, ve formátu A4 s barevnými a černobílými reprodukcemi.

Posláním časopisu je vědecké zpracování vojenské historie, především české a československé, s důrazem na 20. století, v celé její pestrosti, a to na základě původního archivního výzkumu. Publikovány jsou studie a materiály především k dějinám českého a československého vojenství, dále edice archivních dokumentů, statě o sbírkových předmětech, informace z muzeí a o výstavách v tuzemsku i zahraničí, konferencích či recenze a anotace nových knih a nekrology významných osobností českého a československého vojenství. U všech studií a článků, materiálů i edic dokumentů jsou publikována anglická resumé. Veškeré studie, články, materiály a edice musejí před případným publikováním projít recenzním řízením.

Časopis Historie a vojenství vychází od roku 1952, ale teprve po listopadu 1989 mohl začít zcela naplňovat programové vize, které byly vysloveny již po konci druhé světové války. Tehdy totiž bylo postulováno, že "bude shromažďovat vědecké práce se zvláštním zřetelem na dobu nejnovější a historii obou našich odbojů po stránce vojenské a vojensko-politické s důrazem na dokumentárnost uveřejňovaných prací a pramenů. Studie budou doprovázeny mapami, náčrtý, fotografiemi, reprodukcemi grafickými a statickými tabulkami". Byl rovněž vysloven požadavek "naprosté historické věrnosti a vědecké nestrannosti, založené na přesném vážení a ocenění historických faktů a jevů, z nichž žádný nesmí být záměrně opomíjen anebo jakýmkoliv ohledy stranickými nebo osobními podložen".

STUDIE A CLANKY

Matěj Bily Statut Varšavské smlouvy pro období války Kontext – shrnutí – dopady	2/14
Pavel Mlčák Z pohledy krasného slunce Vojenská mise a chrastotím badání české historiografie vojenství o druhé světové válce	4/4
Ivo Pejšoch Cyklistické jednotky československé armády Od legie do druhé světové války	3/4, 14/18
Karel Straka Zrození monumentu Počátky moderního opěvňování v meziválečném Československu	1/4, 2/4

MATERIÁLY

Jan Bažant Pevnost Terezní a její plánované modernizace ve světle materiálu z Rakouského Státního archivu ve Vídni	4/27
Andrzej Halada Války, vojáci a golfová hra v českých zemích Historie proměnlivá do dvou světů, od sebe jen zdánlivě vzdálených	3/67
Tomáš Ják Organizace jednotek místního velitelství Luftschutzpolizei Prahy	4/46
Přehlední Luftschutzpolizei pražské povstání	4/70

Jindřich Marek Samostatný povstalecký úsek Praha-sever a jeho situace v květnu 1945	1/20
Pavel Veselý Poslední výstřely toulavých dělů Pražská protiletadlová ochranná policie v květnu 1945	3/30, 4/36

Jiří Plachý Přelom občanů v československých jednotkách na západní frontě 1939–1945	2/38, 3/20
Michal Plavec Květen plný emocí Letecké operace Rudé armády v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v roce 1945	1/41

Jan Šach Československá armáda v prvním roce „Jaderného“ výstupu	2/27
---	------

Prokop Tomek Alexa ZASAH Československá lidová armáda v listopadu 1989	4/77
---	------

Zdeněk Valáš Od Ondavy k Liptovskému Svätému Mikulášu	2/51
Martin Veselý Sovětský nálet na Děčín-Podmokly 8. května 1945 z pohledu lékařských chorobopisů	3/58

Pavel Zláček Zakládající Vlasova. Peterzují – zlikvidující Vyrovnání akce Voron na pozadí pražského povstání	3/46
---	------

PERSONALE

Pavel Kreisinger – Milan Vyhliďal Životní osudy generála Josefa Zuzky (1902–1978) Od důstojnické dělostřelce přes zpravodajské oddělení Hlavního štábu a nacistické kasárny do Egypta	1/64, 2/90
--	------------

Ivo Pejšoch Kapitán Jan Evangelista Štybl – Hrabův polní kurát (b) 1/57	1/57
---	------

Jiří Rajlich Poručík v záloze in memoriam Josef Kiss (1896–1918) Nejzávažnější uherský stíhač K.u.k. Luftfahrtruppen 264, 3/80	3/80
---	------

DOKUMENTY

Zuzana Plavcová Fenatický ideologický boj až do konce Skupina armád střed v dokumentaci Vojenského historického archivu	1/77
---	------

ARZENAL VELKÉ VÁLKY

Jan Biederman Kříže a medaile chrabých Vyznamenání za statečnost na pozadí první světové války	3/106
--	-------

Petr Bláček Sachista a karbaník na cestě kolem světa Jan Fedozov	1/90
---	------

Ilona Křibová Rakousko-uherské dělostřelectvo na počátku války	2/106
--	-------

Zdeněk Poláček Korespondenční listy, pohlednice a fotografie Chemická válka	3/115, 4/120
--	--------------

Zdeněk Špiřáček Ve stejnojmenné Čiženské legie Stejnokroje a výstroj první čs. dobrovolnické jednotky ve Francii 1914–1915 Příba generála Adriana	1/81 4/115
--	---------------

Jan Šykora – Jiří Rajlich Veliká válka v oblacích – 1915, pokračování bojů	4/109
--	-------

Z MUZEJNÍHO ŽIVOTA

Michal Burian Rok 2015 ve Vojenském historickém ústavu Nové přínosy v Lelanech Výstavní činnost VHU v roce 2015	1/106 3/126 4/128
---	-------------------------

Jan Šach V ulicích Protektorátu Böhmen und Mähren	2/118
---	-------

Z RESTAURATORSKÝCH DÍLEN

Petr Moudrý Restaurování modelů Restaurování rapíru Restaurování vzdušných Restaurování sokolových předmětů pro výstavu „V ulicích protektorátu“ Restaurování pevnostní pušky Restaurování sokolových předmětů pro rodný dům Jana Kubise	1/102 1/104 2/114 2/116 3/122 3/124 4/126
---	---

PŘEBEHY SBÍRKOVÝCH PŘEDMĚTŮ

Tomáš Ják Barikády a stejnojmenné Pražského povstání v barvě	1/97
--	------

Jiří Rajlich Kalostrofa Na Hřebenkách 23. června 1938	4/92
---	------

NOVE PRÍRÚSTKY

Jiří Rajlich Inspirativní setkání s Radko Bráchem	1/110
---	-------

INFORMACE

Julius Baláš Vojenský historický archiv v novém sídle	1/120
---	-------

ROZHOVOR / INTERVIEW

Jaroslav Beránek Winston Churchill a první světová válka Churchillova návštěva 1. čs. smíšené brigády Muzeum IAF: První světová válka ve vzduchu Z ulic do zákopů: Světová válka dopadla i na severozápad Anglie Wellington: Trumf, politika a vášeň Konflikt – Cas – Fotografie Zároveň z Velké letecké války Hoda na předlohu Napoleona Churchillovi vědci Turisti – na palubě HMS Belfast Eric Ravilious – Válečný malíř a designer Luxuria: Život, ztráty, odkaz Gallipoli: Mýta a paměť Walterloo ve Windonu: 1815–2015 Peter Kennard: Neoficiální válečný malíř E. H. Shepard: Ilustrovala válka Devět dělníků: Bombardování Britové Lee Miller: Válka odma ženy Daniel MacIver: Bitva u Waterloo	1/132 1/132 1/134 1/138 1/140 2/126 2/127 2/130 2/134 2/136 2/142 2/144 3/132 3/134 3/137 3/140 4/138 4/139 4/142 4/145
--	--

Jan Biederman Kornie vojenských tradic a symboliky v roce 2015	4/136
--	-------

Petr Bláček 70. Druhá světová válka objektivem českých fotografů	2/122
--	-------

Jan Brečka 70. výročí konce 2. světové války v Moravském zemském muzeu	2/124
---	-------

Miroslav Jeřábek Kryt 10-2 pod Špišberkem symbolicky obřaděn	3/144
--	-------

Ilona Křibová Vojtěch Preissig: „Marne proti vám jsou vaše snahy.“	1/122
--	-------

Tomáš Kykal – Jaroslav Lánik Konference o válečném roku 1915	4/132
--	-------

Tomáš Kykal Digitální studium Ministerstva obrany ČR	4/135
--	-------

Jaroslav Lánik Válečný rok 1915 Popel Popelčiči stědy	1/126 1/141
--	----------------

Petr Matěšek Odráz 1. světové války ve škole a ve společnosti	2/129
---	-------

Ivo Pejšoch Militärhistorische Museum der Bundeswehr – Flugplatz Berlin-Gatow	2/139
--	-------

Jiří Plachý Odhalení pomníku Josefa Gabčka v Rajeckých Teplicích	1/141
--	-------

Archiv Svazu Čechů v Daruvuru Konference „Kronářská v kontextu 2. světové války“	2/128 4/137
--	----------------

Podkarpatská Rus – 70 let poté	4/145
---------------------------------------	-------

Jindřich Plescher Vojín Dominik Naplava – neznámý hrdina první světové války	1/123
---	-------

Jiří Suchánek Expozice berlínské protiletadlové obrany – Berliner Unterwelten	2/132 3/130
--	----------------

Jan Šykora Zálet letounu Beneš-Mráz Be-50 Beta Minor	3/142
--	-------

Prokop Tomek 15. výročí konference pracovní skupiny pro studium konfliktů v Athénách	3/143
---	-------

Magdalena Živná Inter arma non silent musae Viktor Ullmann: Svědek a oběť apokalypsy. 1914–1944	1/124
--	-------

MEKROLOGY

Robert Sak (1933–2014)	1/142
Marek Sanford-Bell (1922–2014)	1/142
Eugenio Bucci (1930–2015)	1/142
Martin Gilbert (1936–2015)	1/143
Jaroslav Šramek (1929–2015)	2/145
Věra Olšová (1926–2015)	2/146
Jaromír Klíka (1919–2015)	3/145
Nicholas Winton (1909–2015)	3/146

RECENZE

Jaroslav Beránek Peter Simkins – Geoffrey Jukes – Michael Hickey: První světová válka. Válka, která měla být poslední.	1/147
---	-------

Jan Biederman Adrian R. Bell – Anne Curry – Andy King – David Simkins: The Soldier in Later Medieval England	2/147
--	-------

Jiří Šehna Radek paláců: Československé vojenské letectské odznaky – české & slovenské. 2/148	4/147
--	-------

Věronika Bilková Miroslav Tuma: Jak dál v jednom neletění a oddělení	3/150
--	-------

Jan Brečka Jiří Plachý: Horší než doba války – Oudý parašutistů z Velké Británie v pounorovém Československu.	1/144
--	-------

Marek Fiser Detlef Brandes: Sudetskí Němci v krizovém roce 1938	1/148
---	-------

Pavel Jakubec Patrick Salmon: Deadlock and Diversions: Scandinavia in British Strategy during the Twilight War, 1939–1940.	1/145
--	-------

Jaroslav Lánik Rudolf Boch – Rainer Karlisch (Hg.): Uranbergbau im Kalten Krieg. Die Wismut im sowjetischen Atomkomplex. Bd. 1. Studien, Bd. 2. Dokumente.	2/149
--	-------

Hans-Hubertus Mack – László Veszteg – Rüdiger Wenzke (Hg.): Die NVA und die Ungarische Volksarmee im Warschauer Pakt	3/148
---	-------

Jan Šach Sooka Neitzel – Harald Welzer: Vojáci: protokoly o boji, zabití a umírání.	2/151
--	-------

Václav Šmidrkal Rüdiger Wenzke: Ulbrichts Soldaten. Die Nationale Volksarmee 1956 bis 1971.	2/146
--	-------

Prokop Tomek Václava Janáčeková: Ti muži proti totalitě. Odbojář Otta Tuláček, pilot IAF Josef Hyšler a americký diplomát Walter Binge v boji s StB. Příběh první letušky CSA Maji Štěrky, která letěla kolem letání na pozadí historických událostí.	3/149 4/146
---	----------------

Dalibor Vácha Charles Glass: The Deserters. A Hidden History of World War II.	2/150
--	-------

Kevin C. Murphy: Inside the Bataan Death March. Defeat, Travail and Memory.	4/146
--	-------

Jan Zmr Jan Erik Schulte – Peter Lieb – Bernd Wagner (Hg.): Die Wälfen-SS. Neue Forschungen	1/146
--	-------

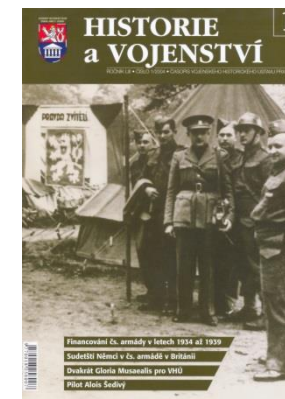
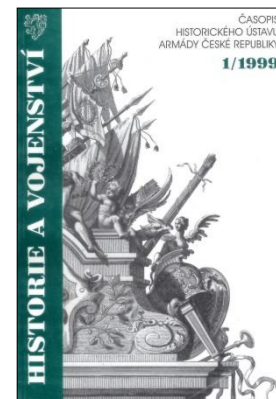
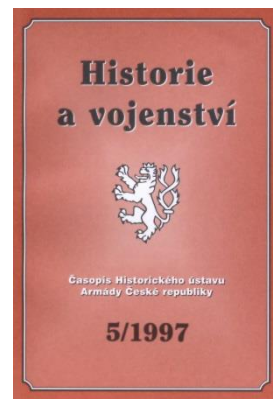
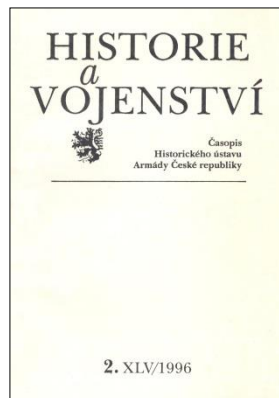
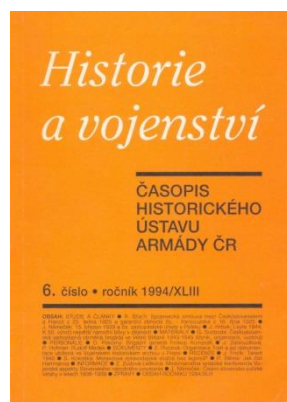
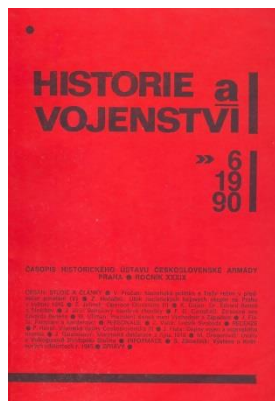
ANONCE	1/149, 2/151, 4/148
---------------	---------------------

STRIPKY	1/150
----------------	-------

TAJEMSTVÍ DEPOZITÁŘŮ	1/151, 2/152, 3/152, 4/149
-----------------------------	----------------------------

Bibliografie časopisu z let 1990-2010

Dvacetiletá bibliografie časopisu Historie a vojenství je tematicky členěná do kategorií, je možné se orientovat i podle obsahu článku. Z formálního hlediska je každá tematická kategorie členěna na hlavní články, za něž jsou považovány studie, materiály, dokumenty, biografie a vzpomínky, a na články s vedlejším badatelským významem, mezi něž počítáme recenze, informace, nekrology, zprávy, anotace a bibliografie. Bibliografie je k dispozici ve formátu PDF na webových stránkách www.vhu.cz.

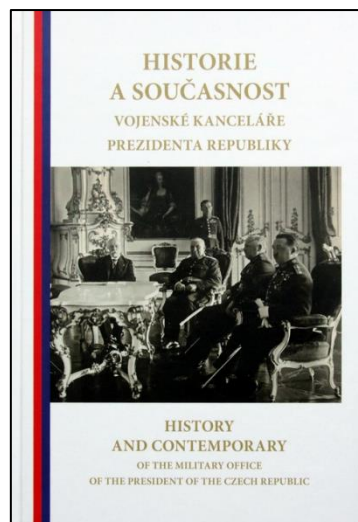

9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST

SAMOSTATNÉ PRÁCE A STUDIE

- Tomáš JAKL, Czechoslovak Armored Cars in the First World War and Russian Civil War. (Bernardem Panušem a Jiřím Tintěrou) Schiffer Publishing, Atglen 2015. ISBN 978-0-7643-4804-4
- Tomáš JAKL, Květnové vítězství. Mladá fronta, Praha 2015. ISBN 978-80-204-3685-6
- Tomáš JAKL, Voláme na vlně 415 metrů - Praha 3 v Pražském povstání. Katalog ke stejnojmenné výstavě (s Jaroslavem Čvančarou) ÚMČ Praha 3, ÚSTR a VHÚ, Praha 2015
- Jindřich MAREK, Josef TUREK, 4. brigáda rychlého nasazení 1994 – 2014, MO ČR – doplňky 2. rozšířeného vydání.
- Jindřich MAREK, Ivo PEJČOCH, Jiří PLACHÝ, Tomáš JAKL, Padlí na barikádách, Padlí a zemřelí ve dnech Pražského povstání 5. – 9. května 1945. Praha 2015. ISBN 978-80-7278-652-7
- Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK, Černá kniha sovětské okupace 1968-1989, Sovětská armáda v Československu a její oběti 1968-1991. Cheb 2015
- Ivo PEJČOCH, Obrněná technika 12, Velká Británie a země Commonwealthu 1919-1945. Cheb 2015
- Ivo PEJČOCH, Tajné zbraně třetí říše. Cheb 2015
- Ivo PEJČOCH, Masarykovy vražedkyně. Cheb 2015
- Ivo PEJČOCH, Od Švejka k Terazkymu. Cheb 2015
- Zdeněk POLČÁK, V zákopech první světové války (Katalog k výstavě). Vojenský historický ústav. Praha, 2015. ISBN 978–80–7278–660–2 (v tisku)
- Vilém TOMAN, Jiří PLACHÝ (ed.), Na západní straně. Osobní vzpomínky na dobu v odboji od roku 1940 do roku 1945. Vojenský historický ústav Praha, Praha 2015, ISBN 978-80-7278-649-7
- Jiří PLACHÝ, Daniel POVOLNÝ, Karel STRAKA, Historie a současnost Vojenské kanceláře prezidenta republiky. History and Contemporary of the Military Office of the President of the Czech Republic. Vojenský historický ústav Praha, Praha 2015, ISBN 978-80-7278-661-9

- Jiří RAJLICH, Generál Alexander Hess. Jakab, Nevojice 2015
- Phil H. LISTEMANN (compiled by), Tomáš POLÁK, Jiří RAJLICH, Andrew THOMAS, Pavel VANČATA, No. 313 (Czechoslovak) Squadron 1941-1945. Philedition – Phil Listemann, Charleston, SC, USA 2015
- Prokop TOMEK, Československá redakce Radio Free Europe. Historie a vliv na československé dějiny. Academia Praha 2015
- Prokop TOMEK, PEJČOCH Ivo: Černá kniha sovětské okupace. Svět křídel Cheb 2015
- Prokop TOMEK, The Response to RFE Broadcasting in Czechoslovakia: An Attempt at Evaluation. In: BISCHOF Anna, JÜRGENS Zuzana (eds): Voices of Freedom – Western Interference? 60 years of Radio Free Europe. Vandenhoeck & Ruprecht Göttingen 2015, s. 219-234
- Prokop TOMEK, Doslov. In: MICHÁLKA Jaroslav: Roky v pekle. Vzpomínky politického vězně z 50. let. Volvox Globator a ÚSTR Praha 2015, s. 165-186
- Prokop TOMEK, StB a Sláva Volný. In: DENČEVOVÁ Ivana, STEHLÍK Michal a kol.: Rozdělení železnou oponou, Radioservis Praha 2015

ČLÁNKY, STUDIE, STATĚ A ANOTACE V PERIODIKÁCH, SBORNÍCÍCH A KATALOZÍCH

- Tomáš JAKL, Prameny k dějinám pražské Luftschutzpolizei. In: Almanach příspěvků X. konference policejních historiků (v tisku)
- Tomáš JAKL, Adresář jednotek pražské Luftschutzpolizei. (S Jindřichem Markem). In: Almanach příspěvků X. konference policejních historiků (v tisku)
- Tomáš JAKL, Hrdina od rozhlasu - četnický závodčí Jaroslav Šimůnek. In: Almanach příspěvků X. konference policejních historiků (v tisku)

- Tomáš JAKL, Rekonstrukce Čestného vojenského pohřebiště na Olšanských hřbitovech v Praze. In: 1914 – proměny společnosti a státu ve válce. In: Léta do pole okovaná 1914. MO ČR – VHÚ, Praha 2015, s. 420-428. ISBN 978-80-7278-663-3
- Участки линий тяжелых укреплений «Морасквая Острова» и «Опава» в бою. Оборона немецкой армией чехословацких укрепленных линий в апреле 1945 года. In: Фортовед № 7, s. 170-184. ISBN 978-5-904180-59-1
- Потеру 1. дивизии ВС КОНР в боях за Прагу. In: Пражский манифест КОНР. По материалам международной конференции Прага 14–16 ноября 2014 года. Руцкая традиция, Прага 2015. ISBN 978-80-905145-4-6
- Hetzers in the Prague Uprising. Military Modelling Vol 45 (2015), No 2, s. 48-55

- Jaroslav LÁNÍK, Tomáš KYKAL, et. al. 1914 – proměny společnosti a státu ve válce. In: Léta do pole okovaná 1914–1918. Vojenský historický ústav. Praha, 2015, ISBN 978–80–7278–663–3
- Tomáš KYKAL, Válečný rok 1915 (doprovodný tisk k výstavě). Vojenský historický ústav. Praha, 2015
- Tomáš KYKAL, Vzpomínky na sočskou frontu (katalog výstavy)

- Zdeněk MUNZAR, Knihovna VHÚ Praha jako zdroj informací k 1. světové válce. In: Léta do pole okovaná 1914–1918. Vojenský historický ústav. Praha, 2015, ISBN 978–80–7278–663–3
- Zdeněk MUNZAR, Rakouští důstojníci napoleonských válek, jejich poválečné osudy a stopy v historické paměti regionu. In: Marcela ZEMANOVÁ, Václav ZEMAN: Muzeum města Ústí nad Labem. Univerzita J.E. Purkyně, Ústav slovansko-germánských studií FF UJEP 2014, ISBN 978-80-7414-768-5
- Zdeněk MUNZAR, Spor domu habsburského aneb od dlouhé turecké války ke vpádu Pasovských. In: Petr REGALÁT et al.: Čtrnáct mučedníků pražských: vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II. FF UK, Praha, 2015, ISBN 978-80-7308-529-2

- Ivo PEJČOCH, Brigádní generál Karel Štěpánský, Tereziánské listy 2015, č. 43, Terezín, s. 90–105
- Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK, Rudolf Gazda – životní souboj s totalitou, Paměť a dějiny 2015, č. 2

- Jiří PLACHÝ, České kolonie na Madagaskaru a léčivé konopí. Profesor Jan Kabelík ve druhém zahraničním odboji. Brno v minulosti a dnes, roč. XXVII, 2014, s. 209-230
- Jiří PLACHÝ, Smrt nadějného filozofa a sociologa – PhDr. Josef Doppler (1910–1944). In: Roman GRONSKÝ, Byl jsem u toho, a nežil jsem zbytečně. Olomouc 2015, s. 95-102 (přetištěno z Paměti národa)
- Jiří PLACHÝ, Zpráva pplk. Antonína Zemana – Barovského o událostech na Podkarpatské Rusi v březnu 1939. Securitas Imperii, 1/2015, 26, s. 170-190
- Jiří PLACHÝ, Obyvatelé Podkarpatské Rusi v československém zahraničním odboji na Západě (1939–1945). In: Podkarpatska Rus v roki Drugoj svitovoj vijni. Materiali mižnarodnoj naukovej konferenciji 16 – 17 žotvnja 2014 roku. Užgorod 2015, s. 151-160
- Jiří PLACHÝ, Hrdinové proti nacistům. Čs. výsadkové operace z Velké Británie 1941–1945. Revue Válka, 3, 2015, s. 6-13
- Jiří PLACHÝ, Kdo bude stát v čele? Extra VÁLKA – II. světová, 6. března 2015, s. 20-21
- Jiří PLACHÝ, Nenávidění synové nenáviděného otce. Extra VÁLKA – II. světová, 24. dubna 2015, s. 31-33
- Jiří PLACHÝ, Za službu vlasti se neděkuje... Revue Válka, 6, 2015, s. 25-29
- Jiří PLACHÝ, Za ostnatým drátem. Osudy německých zajatců. Revue VÁLKA – speciál, 7. srpna 2015, s. 90-91
- Jiří PLACHÝ, Zápas o exilový odboj. Extra VÁLKA – II. světová, 25. září 2015, s. 15-17

- Jiří RAJLICH, Jiří PLACHÝ, Devadesátý čs. účastník Bitvy o Británii. Hobby historie, 32, 2015, s. 4-13
- Jiří RAJLICH, Křídla legií nad Ruskem. Letectvo čs. legií v Rusku 1918-1920. Revue Válka leden-únor 2015, s. 10-15
- Jiří RAJLICH, Francouzské eso es. Pierre Clostermann (1921-2006). Revue Válka, březen 2015, s. 28-32
- Jiří RAJLICH, Vlaštovky nad Prahou. Bojová činnost Luftwaffe během Pražského povstání. II. světová – Speciál Pražské povstání, 2015, s. 56-59
- Jiří RAJLICH, Poslední souboje nad Prahou. U.S. Army Air Forces v Pražském povstání. II. světová – Speciál Pražské povstání, 2015, s. 66-68
- Jiří RAJLICH, Po zemi i ze vzduchu. Luftwaffe proti mimopražským povstalcům. II. světová – Speciál Pražské povstání, 2015, s. 96-97
- Jiří RAJLICH, Nejmladší generál Wehrmachtu. Stíhací eso Adolf Galland (1912-1996). II. světová, duben 2015, s. 28-33
- Jiří RAJLICH, Muž, který předpověděl invazi. Plukovník Ferdinand Otto Miksche (1905-1992). Revue Válka, duben 2015, s. 12-16
- Jiří RAJLICH, Největší letecké eso z českých zemí. Julius Arigi (1895-1981). I. světová, III/2015, s. 14-19
- Jiří RAJLICH, Létali pod císařskou vlajkou. Čeští aviatci habsburské monarchie. I. světová Speciál – Češi v rakousko-uherské armádě, s. 44-51
- Jiří RAJLICH, První české letecké eso. Jindřich Kostrba (1883-1926). I. světová Speciál – Češi v rakousko-uherské armádě, s. 24-27
- Jiří RAJLICH, Smrt přišla shora a od slunce. Letecké souboje nad Alpami 1918. Revue Válka, květen 2015, s. 30-34
- Jiří RAJLICH, Britští stíhači mezi Adiží a Piavou. Epizody ze soumraku rakousko-uherského letectva. 1. část. Hobby Historie č. 29/2015, s. 4-21, 2. část. Hobby Historie č. 30/2015, s. 54-70
- Jiří RAJLICH, Bomby na Kolbenku. Poslední americký nálet na Prahu 25. března 1945. Revue Válka, červenec-srpen 2015, s. 36-40
- Jiří RAJLICH, První z legend. Werner Mölders (1913-1941). Revue Válka, červenec-srpen 2015, s. 24-27
- Jiří RAJLICH, Letecký film Slavia L-BROX aneb román letcův. Hobby Historie č. 31/2015, s. 10-15
- Jiří RAJLICH, Osamělý let povstaleckého Arada. Čs. letoun nad Prahou po šesti letech. II. světová, září 2015, s. 24-25
- Jiří RAJLICH, Oběť vlastní ctižádosti. Nadporučík letectva Juraj Puškár (1915-1944). Revue Válka, říjen 2015, s. 34-38
- Jiří RAJLICH, Sestřel se šťastným koncem. Rakousko-uhersko – italský duel u Ancony 1916. I. světová, č. VI/2015, s. 37-39
- Jiří RAJLICH, Úspěšný křest ohněm. První boj 310. peruti na britské obloze 1940. II. světová, listopad 2015, s. 34-38
- Jiří RAJLICH, Bitka o Británii. „Náš jediný maršal dostal doživotie“. Hospodárske noviny, Víkend, 30. 10. – 1. 11. 2015, s. 21
- Jiří RAJLICH, Poslední doma. 1. část. Nový domov. The New Homeland. Canada's Czech and Slovak Newspaper Published by Masaryk Memorial Institute Inc., since 1950. Vol. 66, No 15 (2877), October 29, 2015, s. 12, 2. část, Nový domov, Vol. 66, No 16 (2878), November 19, 2015, s. 12, 3. část, Nový domov, Vol. 67, No 1 (2880), January 14, 2016, s. 12

- Karel STRAKA, Vojenské zpravodajství (1918–1939). In: Encyklopedie českých právních dějin. Plzeň 2015, s. 74–85
- Karel STRAKA, Ministr národní obrany František Udržal a branná strategie Československé republiky z let 1921–1929. Určeno pro kolektivní monografii Sedlák a státník František Udržal : 6. ledna 1866 Dolní Roveň – 24. dubna 1938 Praha (v tisku)
- Karel STRAKA, An asymmetric alliance: The Renaissance of French-Czechoslovak military cooperation during the break-up of collective security (1932–1938). Stať, vycházející z konferenčního příspěvku, jenž byl autorem přednesen 2. 7. 2015 v rámci konference France and the Second World War in Global Perspective, 1919–45 (v tisku)

- Prokop TOMEK, Balony svobody nad Československem. In: Michal Plavec (ed): Od balonu k transatlantickým letům. NTM 2014, s. 165-182
- Prokop TOMEK, Tradice legií po únoru 1948. In: 100 let čs. legií. Sborník příspěvků z 2. Mezinárodní konference ČSOL, Praha 2014, s. 207-216
- Prokop TOMEK, Sraz závadové mládeže aneb jak se žilo volné mládeži na Ostravsku. In: Paměť a dějiny 1/2015, s. 107–110.
- Prokop TOMEK, Rodiny rozdělené železnou oponou a helsinský proces. In: Paměť a dějiny 3/2015, s. 15-26
- Prokop TOMEK, Svět zjevovaný na matnici. S fotografií Evou Fukovou o padesátých letech v Praze a šedesátých letech v New Yorku. In: Paměť a dějiny 3/2015, s. 51-55

- Prokop TOMEK, Vězení pro kurýry. Nová zjištění o tajné operativní věznici Státní bezpečnosti ve Wintrově ulici v Praze. In: Paměť a dějiny 3/2015, s. 115-120
- Prokop TOMEK, Balony ve zpravodajských operacích Studené války. In: Hobby historie 2/2015, s. 72-77.
- Prokop TOMEK, Sídlo centrály kontrarozvědky Státní bezpečnosti v Praze. In: Hobby historie 3/2015, s. 16-20
- Prokop TOMEK, Rub a líc jedné legendy. Rudá armáda v Pražském povstání. II. světová speciál 2015, s. 76-79

STÁTNÍ VYZNAMENÁNÍ ŘEDITELI VHÚ PRAHA

Řediteli Vojenského historického ústavu Praha, plukovníku Mgr. Aleši Knížkovi bylo 28. října 2015, uděleno státní vyznamenání. Z rukou prezidenta republiky Miloše Zemana převzal na slavnostním ceremoniálu při příležitosti oslav státního svátku Medaili Za zásluhy o stát v oblasti vědy. Prezident tak ocenil Knížkovu dlouholetou práci uznávaného odborníka, pod jehož vedením patří Vojenský historický ústav Praha k všeobecně respektovaným muzejním a vědecko-historickým institucím.

Plukovník Aleš Knížek stojí v čele Vojenského historického ústavu Praha od roku 2002, pracovně zde působí již od roku 1994. Během Knížkova působení v čele této instituce se významným způsobem rozvinuly aktivity VHÚ prakticky ve všech směrech. Došlo k rozšíření sbírek i k jejich většímu zpřístupnění veřejnosti, jednotlivé expozice procházely a procházejí modernizací. Stejně tak se zvýšila činnost v oblasti výstavnictví – VHÚ pravidelně připravuje reprezentativní expozice vztahující se ke klíčovým výročí českých i československých dějin, a to nejen ve sféře vojenství. Zároveň se prohloubila a zintenzivnila vědeckovýzkumná činnost, došlo k rozvoji bádání nejen v oblasti moderních vojenských dějin 20. století, ale také v etapě nejnovějších dějin po roce 1989.

Neobyčejně široká je aktivita VHÚ v oblasti veřejných akcí určených širokému publiku. Patří k nim Tankové dny, otevřené dny ve Vojenském technickém muzeu Lešany i Leteckém muzeu Kbely, připomínky Dne válečných veteránů v Armádním muzeu Žižkov a další akce. Vojenský historický ústav Praha tak coby nedílná součást Ministerstva obrany vhodně propojuje a prezentuje ve svých aktivitách současnost, aktivity Armády České republiky, s vojenskou minulostí.

Vojenský historický ústav Praha patří pod vedením plukovníka Aleše Knížky k těm institucím, které se zásadním způsobem podílejí na utváření pozitivního obrazu české státnosti ve vědomí celé společnosti. VHÚ udržuje a připomíná ty historické tradice, z nichž český stát čerpá a o něž se opírá. Pro celý Vojenský historický ústav Praha je ocenění, kterého se dostalo jeho řediteli, mimořádným a slavnostním okamžikem.

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY

NÁZEV

Vojenský historický ústav Praha
užívaná zkratka VHÚ Praha

ADRESA

Vojenský historický ústav Praha
U Památníku 2
130 05 Praha 3

Armádní muzeum Žižkov

U Památníku 2
130 05 Praha 3 – Žižkov

Letecké muzeum Kbely

Mladoboleslavská ul.
190 00 Praha 9 - Kbely

Vojenské technické muzeum Lešany u Týnce nad Sázavou

257 42 pošta Krhanice

ZŘIZOVATEL

Česká republika – Ministerstvo obrany
Tychonova 1
160 00 Praha 6

ZŘÍZENÍ

Vojenský historický ústav Praha zřízený výnosem MNO-hl. štáb čj. 166/4. oddělení 1945/čj.6/VUV-1945/ navazuje na činnost Památníku Odboje zřízeného nařízením ministerstva národní obrany čj. 22401 ze dne 4. května 1919 pod protektorátem prezidenta T. G. Masaryka a na činnost Československého válečného musea zřízeného výnosem ministerstva národní obrany čj. 107.703/7 ze dne 1. října 1920.

ŘEDITELSTVÍ

Telefon: +420 973 204 900 – sekretariát ředitele

Fax: +420 222 541 308

E-mail: museum@army.cz

ODDĚLENÍ PRO STYK S VEŘEJNOSTÍ

Telefon: +420 973 204 925, +420 973 204 951, +420 973 204 989

OBJEDNÁVKY KOMENTOVANÝCH PROHLÍDEK PRO ŠKOLY

Telefon: +420 973 204 951 nebo +420 973 204 925

E-mail: historikon@seznam.cz

SPRÁVNÍ RADA PRO VYŘIZOVÁNÍ VÝVOZNÍCH POVOLENÍ, ZÁPŮJČEK, DARŮ ČI VÝKUPŮ

Telefon: +420 973 204 903

KNIHOVNA VHÚ PRAHA

Půjčovna: +420 973 215 544

Fax: +420 973 215 917

E-mail: knihovna@vhu.cz

ČASOPIS HISTORIE A VOJENSTVÍ

Telefon: +420 973 204 941

ARMÁDNÍ MUZEUM ŽIŽKOV

Telefon: +420 973 204 924

LETECKÉ MUZEUM KBELY

Telefon: +420 973 207 500

VOJENSKÉ TECHNICKÉ MUZEUM LEŠANY

Telefon: +420 973 296 161